

ပီချိုပွၤထူလံၤဖိတၢ်ကဟုကယၢ်ဟီၣ်ကဝီၤ တၢ်ဘျၢမိၢ်ပွၢ်

လါနီၣ်ဒုဘၢၣ် ၂၀၂၅ နီၣ်

တၢ်ဂ့ၢ်ဂံၢ်ထံးစိၣ်ပီၢ်ဘၣ်ဃးပီၣ်ခိၣ်ပုၤထူလံၤဖိတၢ်ကဟုကယၢ်ဟီၣ်ကဝီ..... ၂

အဆၢဒိၣ် (၁) တၢ်ကွၢ်ဒီတခါ..... ၄

 အကူၣ် (၁.၁) တၢ်ပညိၣ်တိၢ်ဟ်တဖၣ်..... ၄

 အကူၣ် (၁.၂) တၢ်ဘျၢမိၢ်ပျၢ်အန့ဆၢဒိၣ်ဒီးအတၢ်မၤတက့ၢ်..... ၇

အဆၢဒိၣ် (၂) ပီၣ်ခိၣ်ပုၤထူလံၤဖိတၢ်ကဟုကယၢ်ဟီၣ်ကဝီတၢ်ဟတၢ်ပြးကွၢ်ဂီ..... ၉

 အကူၣ် (၂.၁) တၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်လၢနီၢ်ကစၢ်တၢ်စံၣ်ညိၣ်ဟလီၤသးအဂီၢ်..... ၁၀

 အကူၣ် (၂.၂) တၢ်ဟတၢ်ပြးအတၢ်ဘျၢမိၢ်ပျၢ်တဖၣ်..... ၁၂

 အကူၣ် (၂.၃) ပီၣ်ခိၣ်ပုၤထူလံၤဖိတၢ်ကဟုကယၢ်ဟီၣ်ကဝီ
 တၢ်ကရၢကရိတၢ်မၤတက့ၢ်ဒိ..... ၁၄

 အကူၣ် (၂.၄) တၢ်ဘျၢမိၢ်ပျၢ်လၢတၢ်သိၣ်တၢ်သီတၢ်ဘျၢသ့ၣ်တဖၣ်အဂီၢ်..... ၂၃

အဆၢဒိၣ် (၃) တၢ်မုၢ်တၢ်ခၣ်ဒီးတၢ်တီတၢ်တြၢ်..... ၂၇

 အကူၣ် (၃.၁) တၢ်သ့ၣ်ထီၣ်တၢ်မုၢ်တၢ်ခၣ်ဒီးတၢ်မၤယူမၤဖိးလိာ်က့ၤတၢ်..... ၂၇

အဆၢဒိၣ် (၄) ခိၣ်ဃၢန့ဆၢဒိၣ်ကံၢ်စိတၢ်လၢတၢ်ပျၢ်ဒီတခါဒီးတၢ်သ့ၣ်ဟီၣ်ခိၣ်ကပံၣ်..... ၃၀

 အကူၣ် (၄.၁) တၢ်ဘျၢမိၢ်ပျၢ်ထီၣ်ရီၤလၢခိၣ်ဃၢန့ဆၢဒိၣ်အဂီၢ်..... ၃၀

 အကူၣ် (၄.၂) တၢ်သ့ၣ်တၢ်ဖျး..... ၃၂

 အကူၣ် (၄.၃) သ့ၣ်ပျၢ်..... ၃၄

 အကူၣ် (၄.၄) တၢ်မံၤလၢဆၢဒိၣ်ဖိကီၢ်ဖိ..... ၃၆

 အကူၣ် (၄.၅) ထံနီ..... ၃၇

 အကူၣ် (၄.၆) ဂံၢ်ခိၣ်ထံးတၢ်သ့ၣ်ထီၣ်ဘျီထီၣ်ဒီးမုၢ်ကျိၤဝဲၤကွၢ်တၢ်ဂုၤထီၣ်ပသီထီၣ်..... ၃၉

အဆၢဒိၣ် (၅) ဟီၣ်ခိၣ်ကပံၣ်ဒီးတၢ်ဆဲးတၢ်လၢအတၢ်န့ၢ်သါ..... ၄၂

 အကူၣ် (၅.၁) တၢ်ဘျၢမိၢ်ပျၢ်သ့ၣ်တဖၣ်လၢတၢ်န့ၢ်သ့ၣ်ဟီၣ်ခိၣ်ကပံၣ်ခွဲးယၢ်..... ၄၂

 အကူၣ် (၅.၂) တၢ်ဟံးယၢ်ဟံးယၢ်ဒီးတၢ်မၤမူမၤဝဲၤထီၣ်က့ၤ
 တၢ်ဆဲးတၢ်လၢအတၢ်န့ၢ်သါ..... ၄၅

လံာ်ဘျးစဲ-ဝီၢ်ဩဒီးတၢ်ကတိၤအခိပညိၣ်တဖၣ်..... ၄၈

တၢ်ဂ့ၢ်ဂံၢ်ထံးစၢ်ပီၢ်ဘၣ်ဃးဒီးပိၣ်ပုၤထူလံၤဖိတၢ်ကဟုကယၢ်ဟီၣ်ကဝီၤ

ကစၢ်ခံကလိလိၤဖဲဘျးဒဲၣ်ကီၢ်ရၣ် (တနီၤသရံၣ်ကီၢ်ခိ) အံၤ မ့ၢ်ပုၤထူလံၤဖိတဖၣ်ဒီးကလုာ်
န့ၣ်အါကလုာ်အိၣ်ဆိးအလီၢ်အကျဲဒီးမ့ၢ်ပုၤသ့ၣ်တဖၣ်လၢအိၣ်လၢပုၤဒီးလုာ်လုာ်ထူသန့တၢ်ဆဲးတၢ်လၢ,
တၢ်လုာ်တၢ်လၢ, တၢ်စ့ၢ်တၢ်န့ၣ်ဒီးတၢ်ဖဲတၢ်မၤအလုာ်အလၢလၢအလီၢ်ဆိလိာ်သးသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ.
လီၢ်ကဝီၤပုၤထူလံၤဖိဒီးပုၤတတၢ်သ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်ဒဲၣ်လၢ တၢ်မၤမူမၤဂဲၤဒီးတၢ်စိာ်မူစိာ်ဂဲၤက့ၤအဝဲသ့ၣ်
တၢ်အိၣ်မူအိၣ်ဂဲၤအကျိၤအကျဲအံၤ မ့ၢ်တၢ်အရ့ၣ်ဒိၣ်နီၢ်နီၢ်တခါလၢတၢ်ဟ့ၣ်သါယုၤက့ၤဖိလံၤလၢခံတစၢ်
သ့ၣ်တဖၣ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. ပိၣ်ပုၤထူလံၤဖိတၢ်ကဟုကယၢ်ဟီၣ်ကဝီၤအံၤအိၣ်သ့ၣ်လီၤအသးဖဲကီၢ်သူ
လုၤကလံၤထံး ဒီးမ့ၢ်ဟီၣ်ကဝီၤတတၢ်လၢ အိၣ်လၢအိၣ်ပုၤဒီးတၢ်ဆဲးတၢ်လၢတၢ်န့ၣ်သါအလီၢ်အကျဲ,
တၢ်မံၤလၢဆၣ်ဖိကီၢ်ဖိအကလုာ်ကလုာ်လၢတၢ်ဒီသအံၤ, န့ၣ်ဆၣ်တၢ်မူတတၢ်, ဒီးတၢ်စ့ၢ်တၢ်န့ၣ်
ဒီးတၢ်ဘျးတၢ်ဘါအလီၢ်အကျဲအကျိၤဒိၣ်လၢလီၢ်ကဝီၤပုၤထူလံၤဖိဒီးပုၤတတၢ်တဖၣ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

ခဲၣ်အဲၣ်ယုၤခိၣ်နီၢ်ဒီးပုၤလီၢ်ကဝီၤဖိလၢအအိၣ်လၢဘျးဒဲၣ်ကီၢ်ရၣ်ပုၤတဖၣ်ထံၣ်စိသ့ၣ်ညါ
ဝဲဒၣ်လၢ တၢ်ဒီသအကျဲမိၢ်ပၢ်ဖဲဟီၣ်ခိၣ်ကပံာ်ဒီးတၢ်ပၤဆျာ်ရဲၣ်ကျဲၤန့ၣ်ဆၣ်တၢ်အိၣ်ယၤလၢအယုၤကၤ
အံၤမ့ၢ်ကျဲအဂ့ၢ်တဘိ လၢတၢ်ကမၤလၢထီၣ်ပုၤထီၣ်က့ၤအဝဲသ့ၣ်အထံၣ်ဂီၢ်သဲးအတၢ်မိၣ်န့ၣ်သးလီၤလၢ
အမ့ၢ်နီၢ်ကစၢ်တၢ်စံၣ်ညီၣ်ပၤလီၤသးခွဲးယၢ်န့ၣ်လီၤ. ပုၤလီၢ်ကဝီၤဖိဒီးခိၣ်နီၢ်လၢဘျးဒဲၣ်ကီၢ်ရၣ်ပုၤတဖၣ်
လဲၤခိၣ်ဖျိဘၣ်တၢ်လဲၤဝဲဒီးတၢ်ဘျးတၢ်လဲၤဝဲအသိး, ပယီၤပဒိၣ်ဒီးပယီၤသးမ့ၢ်ဒိၣ်တဖၣ် မၤဝဲတပယုၤ
ယီၤလၢက ဆိၣ်တၢ်မၤန့ၢ်, မၤပျံၤမၤဖုး ဒီးမၤလီၤဆဲးလီၤစ့ၢ်ကွံာ်ဝဲထံၣ်ဖိကီၢ်ဖိကမ့ၢ်တဖၣ်အတၢ်ပၤ
တၢ်ပြးဒီးအတၢ်ပၤဆျာ်ရဲၣ်ကျဲၤက့ၤအဝဲသ့ၣ်အမိၢ်ပုၤဖဲအလီၢ်ကဝီၤသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. အဝဲသ့ၣ်
မၤဝဲလၢကျဲအဘိဘိဒ်ပစံးတၢ်အသိး ငုးအိၣ်ထီၣ်ဝဲဟီၣ်ခိၣ်ကပံာ်, သ့ၣ်ပုၤ ဒီး န့ၣ်ဆၣ်တၢ်အိၣ်ယၤ
အတၢ်သိၣ်တၢ်သိၣ်ဒီးတၢ်ဘျးတဖၣ်လၢအမၤကီၢ်မၤဂီၤဝဲပုၤလီၢ်ကဝီၤဖိ, မၤဝဲမ့ၢ်ကျဲၤဝဲကွံာ်တၢ်တီၢ်ကျဲၤ
ဖးဒိၣ်တဖၣ်, ဟ့ၣ်ခွဲးဟ့ၣ်ယၢ်ဝဲပုၤတၢ်ချၢတဖၣ်ကဟံးန့ၢ်ဆူၣ်ဟီၣ်ခိၣ်ကပံာ်လီၢ်ဖးလဲၤဖးကွံာ်တ
ဖၣ်လၢတၢ်ကသ့ၣ်ထီၣ်သးကလၢအလီၢ်တဖၣ်, မၤဝဲစုၤလီၤယုၤတၢ်ဘျးလီၤကျိၣ်စုတဖၣ် ဒီးမၤလဲၤ
ထီၣ်မၤဆူၣ်ထီၣ်ဝဲလီၢ်ခါၣ်သးတၢ်ပၤဆျာ်ရဲၣ်ကျဲၤတဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

ခိၣ်ပုၤပယီၤကလုာ်ဒိၣ်စိသန့အတၢ်ဆိၣ်တၢ်မၤန့ၢ်, တၢ်ဆိၣ်ဘၣ်ဆိၣ်ဘၢကညီပုၤထူလံၤဖိဒီး
တၢ်ဟဲန့ၣ်လီၤအိၣ်တူၢ်အိၣ်ကလီၤကွံာ်န့ၣ်ဆၣ်တၢ်အိၣ်ယၤတဘျးစိတဘျးယၢ်ဖဲဘျးဒဲၣ်ကီၢ်ရၣ်
အယိ, ပုၤထူလံၤဖိဒီးလီၢ်ကဝီၤပုၤတတၢ်တဖၣ်ရိၢ်ဖျိၣ်ထီၣ်သး ဒီးပၢ်ဖဲမၤသကိးတၢ်တပုၤယီၤလၢတၢ်
ဒီသအကျဲအဝဲသ့ၣ်လုာ်လုာ်ထူသန့ဒီးတၢ်ဆဲးတၢ်လၢခွဲးယၢ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

လီၢ်ကဝီၤပုၤတတၢ်ဖဲဘျးဒဲၣ်ကီၢ်ရၣ်သ့ၣ်တဖၣ်အတၢ်ထံၣ်စိမ့ၢ်ဒ်သိးဒီးပုၤကုပုၤကညီသ့ၣ်
တဖၣ်ကအိၣ်မူသကိးတပုၤယီၤဒီးန့ၣ်ဆၣ်လၢတၢ်မ့ၢ်တၢ်ခုၣ်အပုၤ, ကဒီးန့ၢ်ဘၣ်တၢ်အုၣ်ကီၤလၢယုၤ

ကာလတော်လှူအိမ်သုံးသမ္မုအင်္ဂါ၊ ဟံးယာ်ပာယာ်ကွာတော်သဘျူ ဒီးဆိးကါဒီးစိန်မူစိန်ဂဲဘဉ်ကွာ အဝဲသ့ၣ်လှူလှူထူသန့ဒီးတော်ဆဲးတော်လှူ၊ ဒီးန့ၣ်ဘဉ်တော်ပတော်ပြုးခွဲးယာ်လှူလှူပုၤလှူလှူပိာ်ဖံဖု ဟီၣ်ခိၣ်ကပံာ်ဒီးန့ၣ်ဆဉ်တော်အိၣ်ယာ်အဖိခိၣ်၊ ဒီးဂဲလိာ်သကိးတပူၤပီၤလှူတော်မလှူထီၣ်ပုၤထီၣ်ကွာ ပုၤတတၢအတော်တီခိၣ်ရိၣ်မဲဒီး ယုၣ်ကတော်ဂုၤထီၣ်ပသီထီၣ်တော်ရဲၣ်တော်ကျဲသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ။ ခိဖျိ တော်ဒုးအိၣ်ထီၣ်ပိချိပုၤထူလံၤဖိတော်ကဟုကယာ်ဟီၣ်ကဝီၤအယိ၊ တော်ပာ်လှူပာ်ပုၤဒ်အံၤသ့ၣ်တဖၣ် တော်ကဒုးဖျါထီၣ်အမိၣ်လံၤမိၣ်ပုၤ ဒ်အမ့ၢ်ခိၣ်ခါအခိၣ်သ့ၣ်တခါ လှူတော်မလှူထီၣ်ပုၤထီၣ်ကွာပုၤထူ လံၤဖိဒီးလီၤကဝီၤပုၤတတၢဖဲဘျဲးဒဲာ်ကီၢ်ရ့ၣ်သ့ၣ်တဖၣ်အတော်ထံၣ်စိအင်္ဂါန့ၣ်လီၤ။

ပိချိပုၤထူလံၤဖိတော်ကဟုကယာ်ဟီၣ်ကဝီၤတော်ဘျဲမိၣ်ပုၤတဘျဲအံၤဘဉ်တော်ကွဲးဒုးအိၣ်ထီၣ်ဒီး ဘျဲဘဉ်မလှူထီၣ်အိၣ်ခိဖျိတော်ကူၣ်လိာ်တၢၢ်ပိၣ်ဒီးတော်ပာ်ဖျိၣ်မလှူကိးတော်တပူၤပီၤဒီးလီၤပုၤတတၢ ဖဲဘျဲးဒဲာ်ကီၢ်ရ့ၣ်၊ ကညီကီၢ်ဖဲၣ်သ့ၣ်တဖၣ်ဒီးမ့ၢ်တော်ဘျဲမိၣ်ပုၤတဘျဲလှူအပျဲထံဆိမိၣ်ဒီးခိဆၢကွာအ ဝဲသ့ၣ်တော်မိၣ်န့ၣ်သးလီၤဒီးတော်ဆၢန့ၣ်ဘဉ်ကွာတော်မုာ်တော်ခုၣ်၊ တော်အိၣ်မူသတြဲယုာ်ဒီးခိၣ်ယာ်န့ၣ်ဆဉ် လှူအယုာ်ကဒီးတော်အိၣ်မူအိၣ်ဂဲအကျိအကျဲလှူအအိၣ်စံၣ်အိၣ်ကျဲသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ။ ဒ်အမ့ၢ်တော် ဖဲတော်မလှူအိၣ်ထံးခိၣ်ဘိတခါလှူအဟံးန့ၣ်ခိၣ်တယာ်လှူပုၤထူလံၤဖိဒီးလီၤကဝီၤပုၤတတၢလှူလှူတော် ဖဲတော်မလှူဒီးတော်သိၣ်တော်သိၣ်တော်ဘျဲလှူအဂ့ၤဒီးတော်ထံၣ်တော်ဆိမိၣ်သန့အိၣ်ဝဲအသိး၊ မ့ၢ်တော်ဘျဲမိၣ်ပုၤတ ဘျဲလှူအဆၢထၢၣ်ခၢၣ်စးတော်လှူကညီပုၤထူလံၤဖိဖဲဘျဲးဒဲာ်ကီၢ်ရ့ၣ်သ့ၣ်တဖၣ်အတော်စ့ၢ်တော်န့ၣ်ဒီးတော် ပာ်လှူပာ်ပုၤလှူတော်စိန်မူစိန်ဂဲတော်လံၤအိၣ်အစိတဖၣ်အစိ လှူတော်သ့ၣ်ထီၣ်ကွာတော်ပတော်ပြုးဒီးတော် ပာ်ဆျာရဲၣ်ကျဲကွဲၤဂီၤသန့လံးယိၣ်ဒီၣ်တခါအင်္ဂါန့ၣ်လီၤ။

လှူတော်ဂ့ၢ်ခိၣ်သ့ၣ်ခဲလၢာ်အကျါ၊ တော်ဘျဲမိၣ်ပုၤတဘျဲအံၤ ပာ်တီပာ်လီၤဒီးပာ်ကါပာ်ကျဲကွာ ကညီပုၤထူလံၤဖိအနီၢ်ကစၢ်တော်စံၣ်ညီၣ်ပာ်လီၤသးခွဲးယာ် လှူတော်ပတော်ပြုးဒီးတော်ပာ်ဆျာရဲၣ်ကျဲကွာ အဝဲသ့ၣ်န့ၣ်ဆဉ်တော်အိၣ်ယာ်ဒီးဟီၣ်ခိၣ်ကပံာ်အဖိခိၣ်၊ ဒီးတော်လှူအပုၤယုာ်ဒ်အမ့ၢ်တော်မလှူကျဲလှူလှူ အထူးစုနဲၣ်ကျဲကွာပုၤတတၢတော်ဂုၤထီၣ်ပသီထီၣ်လှူအယုာ်ကသ့ၣ်တဖၣ်အင်္ဂါန့ၣ်လီၤ။ ဒီးမ့ၢ်ပုၤထူ လံၤဖိအတော်သုးဘူးယီၤသးတော်မလှူကျဲလှူလှူ လှူအဆိမိၣ်ပာ်ဒိၣ်မဆိကွာပုၤတတၢတော်တီခိၣ်ရိၣ်မဲ ဒီးတော်ဒီသဒကဟုကယာ်ကွာန့ၣ်ဆဉ်အတော်ဖဲတော်မလှူ၊ ဒ်ပစံးတော်အသိးတော်ရဲၣ်ကျဲပာ်ဖျိၣ်ကွာယုာ် ကတော်လှူအိမ်သုံးသမ္မု၊ တော်ဒီသဒကွာန့ၣ်ဆဉ်ခိၣ်ယာ်၊ ဒီးဒိၣ်မိၣ်ခြွၣ်စံၣ်တော်ပတော်ပြုးသန့သ့ၣ်တ ဖၣ်တပူၤပီၤဒ်အမ့ၢ် တော်ဖဲတော်မလှူခိၣ်ခါအဆိကတော်တခါ လှူတော်မလှူထီၣ်ပုၤထီၣ်ကွာတော်ပညိၣ်ဖိ တၢၢ်အင်္ဂါန့ၣ်လီၤ။

အဆာဒိန် (၁) တက်ကွာဒီတခါ

အကုန် (၁.၁) တပ်ပညိန်တိတ်ဟ်တဖန်

အဆာဖိ (၁)

လၢတၢ်ဒုးလိန်ထီၣ်ဖးထီၣ်က့ၤပိၣ်ချိပုၤထူလံၤဖိတၢ်ကဟုကယၢ်ဟီၣ်ကဝီၤတၢ်ဘျၢမိၢ်ပုၤတဘျၢအံၤအဂီၢ်, ထံဖိကီၢ်ဖိကမုၢ်လၢအအိၣ်ဆိးဖဲ ပိၣ်ချိပုၤထူလံၤဖိတၢ်ကဟုကယၢ်ဟီၣ်ကဝီၤ သ့ၣ်တဖန် ကျဲးစးဂဲၤလိာ်သကိးတပူၤယီၤလၢတၢ်စိာ်ကဖိထီၣ်က့ၤပုၤထူလံၤဖိ ယုာ်ဒီးပုၤတတၢ်လၢအအိၣ်လီၤထၢၣ်ယံာ်တ့ၢ်လံၤသ့ၣ်တဖန်အတၢ်ဂုၤထီၣ်ပသီထီၣ် လၢအလၢပုၤဒီးတၢ်မုာ်တၢ်ခုၣ်ဒီးတၢ်ယုၤယီၣ်ထဲသိးလိာ်သး, ဒီးတကတီၢ်ပီၤဒီသအက့ၤသ့ၣ်ပုၤ, န့ဆၢၣ်တၢ်သ့ၣ်တၢ်ဖျးကျိကျဲ, ဒီးပုၤဂ့ၢ်ဝီဒီးထူသန့တၢ်ဆဲးတၢ်လၢသန့သ့ၣ်တဖန်ဖဲ ပိၣ်ချိပုၤထူလံၤဖိတၢ်ကဟုကယၢ်ဟီၣ်ကဝီၤဒီတဘျၢညါအပူၤန့ၣ်လီၤ.

တၢ်ဘျၢမိၢ်ပုၤအတၢ်ပညိန်လီၤတၢ်လီၤဆဲးဘၣ်ထွဲဒီးဟီၣ်ခိၣ်ကပံာ်, သ့ၣ်ပုၤ, ဒုၣ်ဖိညၣ်ဖိအလီၢ်အကျဲ, ထံနိဒီးန့ဆၢၣ်တၢ်အိၣ်ယၢၤဘၣ်ထွဲသ့ၣ်တဖန်တခီ ဘၣ်တၢ်ကွဲးဖျါထီၣ်အိၣ်လၢအံၤအသိးန့ၣ်လီၤ.

အဆာဖိ (၂)

တၢ်ကဘၣ်ဟ်ပနီၣ်, ဒီသအ, ဟ်ဒိၣ်မၤဆိဒီးစိာ်ကဖိထီၣ်က့ၤပုၤထူလံၤဖိ ယုာ်ဒီးပုၤတတၢ်လၢအအိၣ်လီၤထၢၣ်ယံာ်တ့ၢ်လံၤဖဲ ပိၣ်ချိပုၤထူလံၤဖိတၢ်ကဟုကယၢ်ဟီၣ်ကဝီၤသ့ၣ်တဖန်အတၢ်သ့ၣ်မံသးမုာ်အလၢအပုၤ လၢတၢ်န့ၢ်သ့ၣ်ပုၤဒီးဟီၣ်ခိၣ်ကပံာ်ခွဲးယၢ်သ့ၣ်တဖန်.

လၢတၢ်စိာ်ကဖိထီၣ်က့ၤပုၤတတၢ်အတၢ်အိၣ်မုာ်ဆိးဖးဒီးတၢ်ဂုၤထီၣ်ပသီထီၣ် လၢအလၢပုၤဒီးတၢ်မုာ်တၢ်ခုၣ်ဒီးတၢ်ယုၤယီၣ်ထဲသိးအဂီၢ်, တၢ်ကဘၣ်ရဲၣ်ကျဲၤမၤဘၣ်လိာ်က့ၤလီၢ်ကဝီၤပုၤတတၢ်အတၢ်ပတၢ်ပြးလၢတၢ်န့ၢ်သ့ၣ်ပုၤဒီးယၢ်အကလုာ်ဒီးစုလီၤယုာ်တၢ်စံၣ်ညီၣ်ဆၢတဲာ်ဘၣ်ထွဲဒီးအဝဲသ့ၣ်တၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်, တၢ်သိၣ်တၢ်သီတၢ်ဘျၢ, မုၢ်ဒီးတၢ်မၤ, တၢ်ဂ့ၢ်တြီယာ်သ့ၣ်တဖန်လၢတၢ်န့ၢ်ပတၢ်တၢ်, တၢ်အိၣ်တၢ်ဆိး, တၢ်ဆိးကါ, ဒီးတၢ်ပဆုာ်ရဲၣ်ကျဲၤတၢ်ဖဲတၢ်မၤအလုာ်အလၢသ့ၣ်တဖန်အဖီခိၣ်.

အဆာဖိ (၃)

တၢ်ကဘၣ်ဟံပနီၣ်, စိၣ်ကဖိထီၣ်, ဒီးပၢ်ကဲက့ၤဒိဂ့ၤထူလံၤတၢ်အိၣ်မူအိၣ်ဂဲၤအကျိၤ အကျဲ, ဒီးတၢ်လၢအပၣ်ယုၣ်ဒ်အမ့ၢ်တၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်လၢလီၤကဝီၤပုၤထူလံၤဖိဒီး ပုၤတတၢ်နီၣ်ကစၢ်တၢ် ဟလီၤသးဒီးထံၣ်ကီၢ်သဲးသန့သ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်ဘျၢမိၢ်ပျၢ်တဘျီအံၤအတၢ်ပညိၣ်အိၣ်လၢတၢ် ဟ့ၣ်သဆၣ်ထီၣ်ဒီးရဲၣ်ကျဲၤမၤဘၣ်လိၣ်က့ၤတၢ်မၤစ့ၤလီၤကွံၣ်ထံၣ်ကီၢ်သဲးတၢ်န့ၢ်စိန့ၢ်ကမီၤ, တၢ်ဟ တၢ်ပြးဒီးတၢ်ဟဆၢရဲၣ်ကျဲၤဟီၣ်ခိၣ်ကပံၣ်တၢ်လီၤတၢ်ကျဲ, န့ဆၢတၢ်အိၣ်ယၢၤဒီးမုၢ်ကျိၤဝဲၤကွၢ်အ တၢ်ဟူးတၢ်ဂဲၤဖဲ ပီၣ်ခါပုၤထူလံၤဖိတၢ်ကဟုကယၢ်ဟီၣ်ကဝီၤပုၤန့ၣ်လီၤ.

တၢ်ကဘၣ်အုၣ်ကီၤမၤလီၤတၢ်က့ၤတၢ်ဟဆၢရဲၣ်ကျဲၤသကိးန့ဆၢတၢ်အိၣ်ယၢၤတပူၤဃီလၢ လီၤကဝီၤပုၤတတၢ်, ပုၤထူလံၤဖိဒီးခ့ၣ်အဲၣ်ယုၣ်ဘျးဖဲဝဲၤကီၢ်ရၣ်ပဒိၣ်သ့ၣ်တဖၣ်အဘၣ်စၢၤ ဒ်ဖဲၣ် ဖရၣ်ကီၢ်စၢဖိၣ်တၢ်သ့ၣ်ထီၣ်ဆီလီၤအက့ၢ်အဂီၤလၢအဟံးန့ၢ်ခိၣ်တယၢ်လၢထံၣ်ကီၢ်သဲး, မုၢ်ကျိၤ ဝဲၤကွၢ်ဒီးထံၣ်ကီၢ်ဖိကမုၢ်တၢ်စံၣ်ညီၣ်ဟလီၤသးခွဲးယၢ်သ့ၣ်တဖၣ်အိၣ်ဝဲၤအသိးန့ၣ်လီၤ. ပီၣ်ခါပုၤထူ လံၤဖိတၢ်ကဟုကယၢ်ဟီၣ်ကဝီၤ အတၢ်ဘျၢမိၢ်ပျၢ်ယုၣ်ဒီးခ့ၣ်အဲၣ်ယုၣ်-ကညီၣ်ဒီးကလုာ်စၢဖိၣ်က ရၢဖိလံၤစံၣ်တၢ်မၤကျဲၤသန့တဖၣ် ကဘၣ်ကျဲးစးဂဲၤလိၣ်သကိးလၢတၢ်စိၣ်ကဖိထီၣ်က့ၤယုၣ်ကတၢ်မုၢ် တၢ်ခုၣ်လၢအအိၣ်စံၣ်အိၣ်ကျဲၤဝဲၤကီၢ်သုလုၤပုၤဒီးဖဲၣ်ဖရၣ်ကီၢ်စၢဖိၣ် (ကီၢ်စံၣ်စၢဖိၣ်ကီၢ်စၢဖိၣ်) လၢ အမၤစ့ၤလီၤကွံၣ်လီၤခါၣ်သးပဒိၣ်တၢ်ဖိၣ်ပျံၤသန့ဖဲကီၢ်ပယီၤပုၤန့ၣ်လီၤ.

အဆာဖိ (၄)

တၢ်ကဘၣ်ဟံပနီၣ်, ဟံၣ်ဒိၣ်မၤဆိဒီးစိၣ်ကဖိထီၣ်က့ၤမိၢ်လုၢ်ပၢ်လၢတၢ်န့ၢ်သ့တၢ်ဟဟီၣ်ခိၣ် ကပံၣ်ခွဲးယၢ်ဒီးတၢ်ဖံးတၢ်မၤအလုၢ်အလၢ်သ့ၣ်တဖၣ်, ဒ်ပစံးတၢ်အသိးတၢ်လၢအပၣ်ယုၣ်ဒ်အမ့ၢ် ပုၤတတၢ်နီၣ်သ့ၣ်န့ၢ်ပခွဲးယၢ်သ့ၣ်တဖၣ်လၢသ့ၣ်ပျၢ်, ဟီၣ်ခိၣ်ကပံၣ်, ထံၣ်နီၣ်, ဒီးန့ဆၢတၢ်အိၣ်ယၢၤ ဘၣ်ထွဲသ့ၣ်တဖၣ်အဖိခိၣ်န့ၣ်လီၤ. ဒ်န့ၣ်အသိး, တၢ်ဘျၢမိၢ်ပျၢ်တဘျီအံၤအုၣ်ကီၤမၤလီၤတၢ်စ့ၢ်ကိး လၢမိၢ်ပၢ်ဖဲဟီၣ်ခိၣ်ကပံၣ်တၢ်လီၤတၢ်ကျဲခွဲးယၢ်သ့ၣ်တဖၣ် တၢ်တဘၣ်ဟဲန့ၣ်လီၤဂုၢ်ပံးန့ၢ်ဆူၣ်, ဟဲန့ၣ်လီၤအိၣ်ဆိးလၢအတဖိးသဲးစး, ဟဲန့ၣ်လီၤအိၣ်တူၣ်အိၣ်ကလီၤဒီးဆိးကါအီၤလၢပုၤလၢအဂုၤအ ဂၤသ့ၣ်တဖၣ်ဘၣ်.

အဆာဖိ (၅)

တၢ်ကဘၣ်ဟံပနီၣ်, ဟံၣ်ဒိၣ်မၤဆိဒီးစိၣ်ကဖိထီၣ်က့ၤပုၤဘၣ်ကီၤဘၣ်ခဲဒီးပုၤလီၤအိၣ်ကမ့ၢ် လၢအဘၣ်တၢ်သုးဆူၣ်အလီၤအကျဲဒီးဘၣ်ဟံတၢ်ကွံၣ်အဟီၣ်ခိၣ်ကပံၣ်, တၢ်လုၢ်အိၣ်သးသမူဒီး ဟံၣ်ဃီတၢ်လီၤတၢ်ကျဲသ့ၣ်တဖၣ် ဒ်သိးတၢ်ဒီးန့ၢ်ခါၣ်စးကဒါက့ၤဟီၣ်ခိၣ်ကပံၣ်တၢ်လီၤတၢ်ကျဲ ဒီး တၢ်လုၢ်အိၣ်သးသမူခွဲးယၢ်သ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

အဆာဖိ (၆)

တၢ်ကဘၣ်စိၣ်ကဖိထီၣ်ဒီးမၤဂ့ၤထီၣ်က့ၤယုၤတၢ်ပၤတၢ်တၢ်ပၤဆၢရဲၣ်ကျဲၤတၢ်ဖံးတၢ်မၤအလုၤအလၢ်သ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. လၢတၢ်န့ၣ်အယံၤ, တၢ်ဘျၢမိၢ်ပှၢ်တဘျီအံၤပညိၣ်စ့ၢ်ကီးလၢတၢ်ကဘၣ်ပၢ်ကဲဒီးပၢ်ပနီၣ်က့ၤလီၢ်ကဝီၤပၤတၢ်ဒီးပၤထူလံၤဖိလၢအအိၣ်ဆိးဖဲ ပီၤချိပှၢ်ထူလံၤဖိတၢ်ကဟုၤကယၢ်ဟီၣ်ကဝီၤန့ၣ်လီၤ. အဝဲသ့ၣ်တဖၣ်အတၢ်ကျဲးစးဟ့ၣ်လီၤသးလၢတၢ်ဟံးယၢ်ပၤယၢ်က့ၤသ့ၣ်ပှၢ်တၢ်မူတၢ်ကံၢ်စိတၢ်လၢတၢ်ပှၢ် ဒီးတၢ်ပၤဆၢရဲၣ်ကျဲၤဟီၣ်ခိၣ်ကပံၢ်လၢအအိၣ်ထွဲမၤစၢၤဒီးမၤလၢထီၣ်ပှၢ်ထီၣ်က့ၤပှၢ်ဝီဒီးန့ၣ်ဆၢတၢ်မူတၢ်အတၢ်အိၣ်မုၢ်ဆိးပၤ လၢပှၢ်ကူပှၢ်ကညီခဲလၢ်သ့ၣ်တဖၣ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

အဆာဖိ (၇)

လၢတၢ်ဒုးလိၣ်ထီၣ်ဖးထီၣ်က့ၤတၢ်ဖံးတၢ်မၤကျိၤကျဲၤသန့လၢတၢ်ဒီးန့ၢ်ဆိးကါအီၤညီ, တုၤလီၤတီၤလီၤဒီးကၢကိၣ်ဖိးမံလိၣ်သးဖဲ တၢ်ယုၣ်လီၤကျါလီၤကွံၣ်တၢ်တသ့ၣ်မံသးမံဒီးတၢ်ဂ့ၢ်လိၣ်ဘျီလိၣ်ဘၣ်ထွဲဒီးတၢ်န့ၢ်သ့ၣ်ပှၢ်ဖဲယၢ်လၢသ့ၣ်ပှၢ်, ဟီၣ်ခိၣ်ကပံၢ်ဒီးန့ၣ်ဆၢတၢ်အိၣ်ယၢ်သ့ၣ်တဖၣ်အဆၢကတီၢ်, အလီၢ်အိၣ်လၢတၢ်ကဘၣ်ဆိမိၣ်ထီၣ်ထံဒီးပၢ်သ့ၣ်ပၢ်သးအါထီၣ်လၢပှၢ်ထူလံၤဖိဒီးလီၢ်ကဝီၤပၤတၢ်သ့ၣ်တဖၣ်အတၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ် ယုၣ်ဒီးဖိးသဲစးတၢ်န့ၢ်သ့ၣ်ပှၢ်ဟီၣ်ခိၣ်ကပံၢ်ခွဲးယၢ်သန့သ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

အဆာဖိ (၈)

တၢ်ကဘၣ်စိၣ်ကဖိထီၣ်ဒီးရဲၣ်ကျဲၤဒုးအိၣ်ထီၣ်တၢ်မၤသကိးတၢ်လၢပှၢ်လီၢ်ကဝီၤဖိတဖၣ်အဘၣ်စၢၤ ဒီးဟ့ၣ်သဆၣ်ထီၣ်က့ၤလီၢ်ကဝီၤပၤတၢ်တၢ်စုလီၤယုၣ်တၢ်မၤကျဲၤတဖၣ်လၢတၢ်ကဒုးလိၣ်ထီၣ်ဖးထီၣ်တၢ်ဖံးတၢ်မၤအမိၢ်လံၤမိၢ်ပှၢ်အဂီၢ် ခိဖျိတၢ်မၤဆူၣ်ထီၣ် (မၤယိၣ်ထီၣ်) တၢ်န့ၢ်ပၢ်လိၣ်သးကဒဲကဒဲဒီးတၢ်ရိၣ်ဖျိၣ်ယုၣ်ဖိးသ့ၣ်တဖၣ်လၢပှၢ်လီၢ်ကဝီၤဖိလၢအအိၣ်ဆိးလၢ ပီၤချိပှၢ်ထူလံၤဖိတၢ်ကဟုၤကယၢ်ဟီၣ်ကဝီၤပၤတဖၣ်အကျါန့ၣ်လီၤ.

အဆာဖိ (၉)

တၢ်ကဘၣ်ဒီးသဒါဒီးစိၣ်မူစိၣ်ဂဲၤက့ၤထံကျိထံကွၢ်တၢ်မူတၢ်န့ၣ်ဆၢတၢ်ကံၢ်စိတၢ်လၢတၢ်ပှၢ်ဒီးတခါ, ဒ်ပစံးတၢ်အသိးထံကျိထံကွၢ်ဒ်အမ့ၢ် ပီၤချိ, (ထံကျိအဂၤ?) ဒီးန့ၣ်ဆၢတၢ်မူတၢ်လၢအအိၣ်ဝးတရံးထံကျိတဖၣ်, သ့ၣ်ပှၢ်ဝဲၣ်ပှၢ်တဖၣ်, ဒီးကစၢ်ကလိသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

လၢတၢ်အုၣ်ကီၤမၤလီၤတၢ်ဒီးဟံးယၢ်ဟံးယၢ်က့ၤ ပီၤခါပုၤထူလံၤဖိတၢ်ကဟုၣ်ကယၢ်ဟီၣ်ကဝီၤ တၢ်မူတၢ်မဲၤအါကလုာ်အတၢ်လီၤဆီဒီးတၢ်အိၣ်လၢအိၣ်ပျဲလၢအဟ့ၣ်ထီၣ်တၢ်ဘျးတၢ်ဖျိၣ်လၢလီၤကဝီၤပုၤတတၢ် ယုၣ်ဒီးပုၤလၢအအိၣ်ဆိးဖဲကီၤသူလုၤဟီၣ်ကဝီၤချာ်သ့ၣ်တဖၣ်အဂီၢ်, တၢ်ဘျးမိၢ်ပုၤတဘျးအံၤဆိၣ်ထွဲက့ၤတၢ်ဒုးအိၣ်ထီၣ်ပုၤထူလံၤဖိတၢ်တီၣ်ခိၣ်ရိၣ်မဲ တၢ်ကဟုၣ်ကယၢ်ဟီၣ်ကဝီၤလၢအအုၣ်ကီၤက့ၤပုၤက့ၤပုၤကညီတၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ် လၢတၢ်အိၣ်မူသတြၢယုၣ်ဒီးန့ၣ်ဆၢၣ်လၢတၢ်မုာ်တၢ်ခုၣ်အပူၤန့ၣ်လီၤ.

အဆၢဖိ (၁၀)

တၢ်ကဘၣ်အုၣ်ကီၤမၤလီၤတၢ်လၢပုၤတတၢ်တဖၣ်ဒီးပုၤထူလံၤဖိသ့ၣ်တဖၣ်အတၢ်ဆဲးတၢ်လၢ, အလုၢ်အပူၤ, ထူသန့, တၢ်စူၢ်တၢ်န့ၣ်, ဒီးတၢ်ဖံးတၢ်မၤအလုၢ်အလၢသ့ၣ်တဖၣ် တၢ်ကဘၣ်ဟံးယၢ်ဟံးယၢ်ဒီးမၤမူမၤဂဲၤထီၣ်က့ၤအိၣ်သိးဖိလံၤလၢခံတစါ ကသ့ပၣ်ယုၣ်ပၣ်ဂီၢ်ဒီးမၤဘၣ်ထွဲက့ၤတၢ်အိၣ်မူအိၣ်ဂဲၤဘျးဘျးတၢ်ဒီးဟီၣ်ခိၣ်ကပံာ်တၢ်လီၤတၢ်ကျဲ, သ့ၣ်ပုၤဝၣ်ပုၤဒီးထံကျိထံကွၢ်ဖဲကီၤသူလုၤပူၤအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

အကုၢ် (၁၂) တၢ်ဘျးမိၢ်ပုၤအန့ဆၢၣ်ဒီးအတၢ်မၤတက့ၢ်

အဆၢဖိ (၁၁)

တၢ်ဘျးမိၢ်ပုၤတဘျးအံၤဒုးအိၣ်ထီၣ်ခိၣ်တယၢ်တၢ်သိၣ်တၢ်သီမိၢ်ပုၤလၢတၢ်ပၤဆျာ်ရဲၣ်ကျဲၤ ဒီးတၢ်သိၣ်တၢ်သီတၢ်ဘျးသ့ၣ်တဖၣ်လၢအအိၣ်ထွဲက့ၤ တၢ်ပၤပြးဟီၣ်ခိၣ်ကပံာ်, သ့ၣ်ပုၤ, ဒုၣ်ဖိညၣ်ဖိအလီၢ်အကျဲ, ထံနိ, ဒီးန့ၣ်ဆၢၣ်တၢ်အိၣ်ယၢ်ဘၣ်ထွဲဖဲ ပီၤခါပုၤထူလံၤဖိတၢ်ကဟုၣ်ကယၢ်ဟီၣ်ကဝီၤပုၤသ့ၣ်တဖၣ်လၢတၢ်တီၣ်တၢ်တြၢ, ဒ်ပုၤဂ့ၢ်ဝီတၢ်ဟ်ပနီၣ်သဲစးသန့အိၣ်ဝဲအသိး, လၢတၢ်မုာ်တၢ်ခုၣ်ဒီးဒ်ယုၣ်ကၢန့ဆၢၣ်တၢ်မူတတၢ်ကံာ်စီတၢ်လၢတၢ်ပျဲဒီတခါအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

အဆၢဖိ (၁၂)

တၢ်ဘျးမိၢ်ပုၤတဘျးအံၤ ဟ်ပနီၣ်ဒီးဟ်ဂၢ်ဟ်ကျဲၤက့ၤပုၤထူလံၤဖိ, လီၤကဝီၤပုၤတတၢ်ဒီးပုၤလၢအဟဲန့ၣ်လီၤအိၣ်လီၤထၢၣ်သးယံာ်တ့ၢ်လံဖဲဘျးဒဲၣ်ကီၢ်ရ့ၣ်, ကီၢ်သူလုၤပူၤသ့ၣ်တဖၣ်အတၢ်အိၣ်ဆိး, တၢ်သူတၢ်စွဲဒီးတၢ်အံးထွဲကွၢ်ထွဲက့ၤဟီၣ်ခိၣ်ကပံာ်, သ့ၣ်ပုၤဝၣ်ပုၤ, ထံနိဒီးန့ၣ်ဆၢၣ်တၢ်အိၣ်ယၢ်ဘၣ်ထွဲဒ်မိၢ်လုၢ်ပၤလၢတၢ်မၤကျိၤကျဲၤသန့အိၣ်တ့ၢ်ဟ်ဝဲအသိးသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

အဆာဖိ (၁၃)

တၢ်သိၣ်တၢ်သီတၢ်ဘျၢအဆာဖိလၢအဘၣ်တၢ်ကွဲးပၢ်လီၤအီၤဖဲတၢ်ဘျၢမိၢ်ပျၢ်တဘျီအံၤအပူၤ သ့ၣ်တဖၣ် တၢ်ကဘၣ်လူၤပိၢ်မၤထွဲအီၤလၢ ပီၤချိပျၢထူလံၤဖိတၢ်ကဟုၤကယၢ်ဟီၣ်ကဝီၤကမ့ၢ်တဖၣ်ခဲလၢ်, နီၤပစံးတၢ်အသိး ပျၢတဂၤလၢ်လၢ်လၢအဟဲန့ၣ်လီၤဟးတစီၢ်တလီၢ်, ပျၢလၢအဟဲန့ၣ်လီၤ ယုၤဖံးယုၤမၤတၢ်, မ့တမ့ၢ် ပျၢလၢအဟဲန့ၣ်လီၤအိၣ်ဆိးဖဲပီၤချိပျၢထူလံၤဖိတၢ်ကဟုၤကယၢ်ဟီၣ်ကဝီၤ ပူၤသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

အဆာဖိ (၁၄)

ပီၤချိပျၢထူလံၤဖိတၢ်ကဟုၤကယၢ်ဟီၣ်ကဝီၤ မ့ၢ်ဟီၣ်ခိၣ်မဲၣ်ဖံးခိၣ်တၢ်လီၢ်တၢ်ကျဲတတီၤလၢ အအိၣ်ဒီးတၢ်ထံၣ်စိလၢအမူ လၢအဘၣ်တၢ်ပၤအိၣ်ဒီးအီၤခိဖျိတၢ်မၤစ့ၤလီၤကွၢ်လီၢ်ခၢၣ်သးတၢ်ဖိၣ်ပျံၤသန့ လၢအဒုးနဲၣ်ဖျါထီၣ်က့ၤပျၢထူလံၤဖိဒီးလီၢ်ကဝီၤပျၢတတဖဲဘျဲးဒဲၣ်ကီၢ်ရၣ်ပူၤသ့ၣ်တဖၣ်အတၢ်မုၢ်လၢ်ကွၢ် စိ ဒီးနီၢ်ကစၢ်တၢ်စံၣ်ညီၣ်ပၤလီၤသးခွဲးယၢ်သ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

ပျၢထူလံၤဖိဒီးလီၢ်ကဝီၤပျၢတတဖဲအထံၣ်ကီၢ်သဲးတၢ်မုၢ်လၢ်ကွၢ်စိဒီးတၢ်မိၣ်န့ၣ်သးလီၤအံၤသ့ၣ် တဖၣ် ဒုးအိၣ်ထီၣ်ခိၣ်တယၢ်တၢ်န့ၣ်စိန့ၣ်ကမီၤတခါဖဲပီၤချိပျၢထူလံၤဖိတၢ်ကဟုၤကယၢ်ဟီၣ်ကဝီၤ ပူၤန့ၣ်လီၤ. ခိဖျိတၢ်ပၢ်ယုၤပၢ်ဂီၢ်လီၤလီၤလၢတၢ်ပၤတၢ်ပၤအက့ၢ်အဂီၢ်အပူၤအယိ, ထံဖိကီၢ်ဖိကမ့ၢ် လၢအအိၣ်ဆိးဖဲပီၤချိပျၢထူလံၤဖိတၢ်ပၤဆျၢဟီၣ်ခိၣ်ကပံၣ်ဒီးတၢ်ကဟုၤကယၢ်ဟီၣ်ကဝီၤပူၤတဖၣ် ကွဲး ဒုးအိၣ်ထီၣ်အဝဲသ့ၣ်ထံၣ်ကီၢ်သဲးတၢ်ပၤလီၤသးဒီးနီၢ်ကစၢ်တၢ်စံၣ်ညီၣ်ပၤလီၤသးခွဲးယၢ် နီၤလီၢ်ကဝီၤ ပျၢတတတၢ်ပၤတၢ်ပၤအက့ၢ်အဂီၢ်အိၣ်ဝဲအသိးသ့ၣ်န့ၣ်လီၤ.

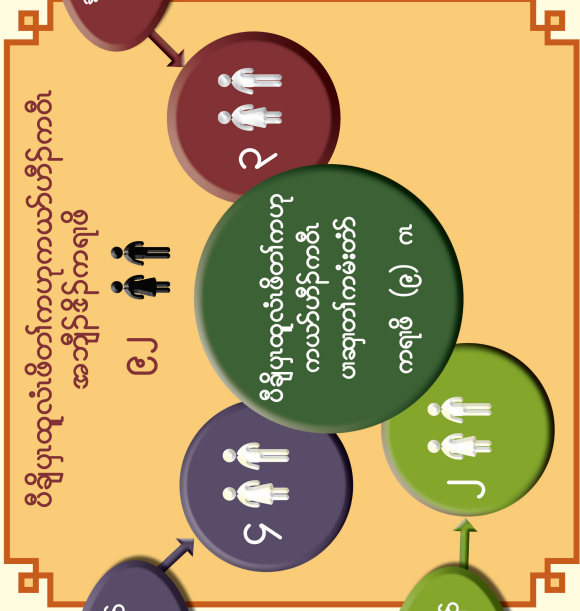
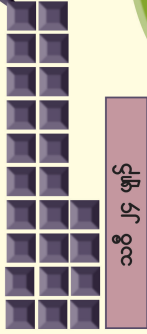
၈ ပီၤချိပျၢထူလံၤဖိတၢ်ကဟုၤကယၢ်ဟီၣ်ကဝီၤ

အဆေးခိန် (၂) ပီရိုပူထုလံဖိတော်ကဟုကယာ်ဟီင်ကဝီတော်ပတော်ပြးကွါဂါ

သဝီတဟျှင်စှင် ယုထာထီင်အ်စး မှ် ၁ ဂ၊ ဇီး ခွါ ၁ ဂ၊ ခဲလတ် ၄၈ ဂ၊ လအေကဲထီင်ဘျိုင်ခိင်ကရဖိအေဂီ၊

မုမုင်ကရခိင်လအေသဝီတဟျှင်စှင်အပူ၊ ကကဲထီင်ဘျိုင်ခိင်ကရဖိဇးသဝီတဟျှင်စှင်အသိး ပုတတအ်စးခဲလတ် ၇၂ ဂ၊ ကဲထီင်ဘျိုင်ခိင်ကရဖိ၊

ပုတတအ်စး ၇၂ ဂ၊ ယုထာထီင်ကဇီးအ်စး ၄ ဂ၊ မှ် ၂ ဂ၊ ဇီးခွါ ၂ ဂ၊ လအေကဲထီင်ဘျိုင်ခိင်ပအေတော်ကမ်းတော်အေဂီ၊

ကရူကရဖိဂါခိင်ထံးကမျှင်တော်ကရူကရီလအေဟုဂဲးမတော်လပီရိုပူထုလံဖိတော်ကဟုကယာ်ဟီင်ကဝီတဖှ် ယုထာထီင်အ်စး ၆ ဂ၊ မှ် ၃ ဂ၊ ဇီးခွါ ၃ ဂ၊ လအေကဲထီင်ဘျိုင်ခိင်ကရဖိအ်စးဝဲယုထာထီင်အ်စး ၂ ဂ၊ မှ် ၁ ဂ၊ ဇီးခွါ ၁ ဂ၊ လအေကဲထီင်ဘျိုင်ခိင်ပအေတော်ကမ်းတော်အေဂီ၊

ခွင်အဲင်ယုင်အ်စးလကီဆင်တဖှ်ခဲလတ် ၁၄ ဂ၊ မှ်ခွါလဲးသိးလအေကဲထီင်ဘျိုင်ခိင်ကရဖိအ်စးအေဂီ၊

ခွင်အဲင်ယုင်အ်စးလကီဆင်တဖှ် ယုထာထီင်အ်စး ၃ ဂ၊ (အဖျူကတော် မှ် ၁ ဂ၊)၊ လအေကဲထီင်ဘျိုင်ခိင်ပအေတော်ကမ်းတော်အေဂီ၊

ခွင်အဲင်ယုင်ကီဆင်ပခိင်

ကီဆင်ပတီ ခိင် (၄) ခိင် ယုထာထီင်အ်စး ၂ ဂ၊ ဝင်ယုင်အဖျူကတော် မှ် ၁ ဂ၊

ကီဆင်ပလူ ခိင်ကရဖိအ်စး ၁ ဂ၊ ဝင်ယုင်ကရဖိအ်စး ၁ ဂ၊ ကဝီခိင် ၃ ဂ၊ ဇီးကီဆင်ပလူ ၇ ဝီ အ်စး ၇ ဂ၊

ပုဟုင်ကုင်ဟုင်ပတော်ကရူ

ပုဟုင်ကုင်ဟုင်ပတော်ကရူ လအေပင်ယုင်ခိးဘျီးခဲလတ်ကီရုင်၊ သုးကွ၊ ခိင်ပဟုးအေတင်ဂုဝီ၊ ဟီင်ခိင်ကပင်ဂုဝီ၊ လုလံထုသနုးတော်ဆဲးတော်လပုဝီ၊ မုကီဝဲကွင်ဂုဝီ၊ ဇီးထံရူကီထံးဂုဝီတဖှ် အမုမုင်အိင်လအေဟုင်ကုင်ဟုင်ပတော်ကမ်းတော်အိးဘျိုင်ခိင်ကရူဖိတဖှ်အေဂီ၊

အကုန် (၂.၁) တာ်ခွဲးတာ်ယာ်လၢနီၢ်ကစၢ်တာ်စံၣ်ညီၣ်ပၤလီၤသးအဂီၢ်

အဆၢဖိ (၁၅)

လီၢ်ကဝီၤပုၤတတၢလၢအအိၣ်ဆိးဖဲပီၣ်ချီၣ်ပုၤထူလံၤဖိတာ်ကဟုကယာ်ဟီၣ်ကဝီၤပုၤသ့ၣ်တဖၣ် ကဘၣ်ဟံးထီၣ်ဖိၣ်ထီၣ်က့ၤအနီၢ်ကစၢ်ဒၣ်ဝဲဂ့ၢ်ဝီ, ကွဲးဒုးအိၣ်ထီၣ်အဝဲသ့ၣ်တာ်ဘျၢသဲးဒီးတာ်သိၣ် တာ်သီတာ်ဘျၢသ့ၣ်တဖၣ်, ဒီးယုထၢထီၣ်အဝဲသ့ၣ်တာ်ပတၢ်ပြးခိၣ်န့ၣ်သ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. န်သိးလီၢ် ကဝီၤပုၤတတၢသ့ၣ်တဖၣ်ကသ့စိၣ်မူစိၣ်ဂဲၤက့ၤအဝဲသ့ၣ်တာ်ဆဲးတာ်လၢအတာ်န့ၢ်သါ (ဆဲးလၢတာ် န့ၢ်သါလၢတာ်ထံၣ်အမိၢ်လံၤမိၢ်ပုၤတသ့) ဒီးမိၢ်လုာ်ပာ်လၢတာ်မၤကျိၤကျဲၤလၢအဘၣ်ထွဲလီၢ်အသးဘူး ဘူးတံၢ်တံၢ်ဒီးဟီၣ်ခိၣ်ကပံာ်ဒီးန့ၣ်ဆၢၣ်ခိၣ်ယၤသ့ၣ်တဖၣ်အဂီၢ်, အဝဲသ့ၣ်အိၣ်ဒီးတာ်ခွဲးတာ်ယာ်လၢ ကပၤဆၢရဲၣ်ကျဲၤဒီးပၤပြးက့ၤအဟီၣ်ခိၣ်ကပံာ်ဒီးန့ၣ်ဆၢၣ်တာ်အိၣ်ယၤလၢအအိၣ်စဲဘူးလီၢ်အသးနီၢ်နီၢ် ဒီးအမိၢ်ပာ်ဖဲပုၤဟီၣ်ခိၣ်ကပံာ်တာ်လီၢ်တာ်ကျဲၤသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

ပုၤထူလံၤဖိခွဲးယာ်ဘၣ်ထွဲမိၢ်ပာ်ဖဲပုၤဟီၣ်ခိၣ်ကပံာ်တာ်လီၢ်တာ်ကျဲၤသ့ၣ်တဖၣ်အံၤ အိၣ်ထီၣ် တုၢ်လံၤအသးတချုးဒီးလၢတာ်ပတၢ်ပြးသန့ၤလၢအကွၢ်ကပာ်ကွံာ်ထံဖိကီၢ်ဖိကမ္ပၢ်လၢအအိၣ်ဆိးဖဲ ဘျံးဒဲၣ်ကီၢ်ရၣ်သ့ၣ်တဖၣ်အကလုာ် ဒီးတာ်ထံၣ်တာ်ဆိမိၣ်သ့ၣ်တဖၣ်ဟဲတုၤဒီးဒၣ်လဲၣ်န့ၣ်လီၤ.

အဆၢဖိ (၁၆)

တာ်ယုထၢထီၣ်ဘျီၣ်ဒိၣ်ကရၢဖိခၢၣ်စးဖဲပီၣ်ချီၣ်ပုၤထူလံၤဖိတာ်ကဟုကယာ်ဟီၣ်ကဝီၤအံၤက ဘၣ်ဒီးသန့ၤထီၣ်အသးလၢနီၢ်တဂၤပုၤဒီးပုၤတတၢဒီတဖုအတာ်ကရၢကရိဒီးရိၢ်ဖိၣ်ထီၣ်အသးလၢအ သဘျၢ, စုလီၤယုာ်တာ်သးစဲတမံၤပီၤလၢတာ်ဆိၣ်ထွဲမၤစၢက့ၤဒီးပုၤထူလံၤတာ်အိၣ်မူအိၣ်ဂဲၤအကျိၤအ ကျဲ, တာ်ဒီသဒကဟုကယာ်ဒီးဟံးယာ်ပၤယာ်က့ၤန့ၣ်ဆၢၣ်တာ်အိၣ်ယၤ, ဒီးဟီၣ်ခိၣ်ကပံာ်တာ်အိၣ် ဆုၣ်အိၣ်ချ့ ဒီးကံာ်စိတာ်လၢတာ်ပုၤသ့ၣ်တဖၣ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

အဆၢဖိ (၁၇)

ထံဖိကီၢ်ဖိဒီးလီၢ်ကဝီၤကမ္ပၢ်လၢအအိၣ်ဆိးဖဲ ပီၣ်ချီၣ်ပုၤထူလံၤဖိတာ်ကဟုကယာ်ဟီၣ်ကဝီၤ ပုၤသ့ၣ်တဖၣ် ကြားဒီးန့ၢ်ဘၣ်တာ်ထဲသိးတုၤသိးခွဲးယာ်ဒီး တကတီၢ်ပီၤ ကဘၣ်အိၣ်ဒီးတာ်ခွဲးတာ်ယာ် လၢတာ်ဆိၣ်ထွဲမၤစၢဒီးပၣ်ယုာ်ပၣ်ဂီၢ်လၢ ပီၣ်ချီၣ်ပုၤထူလံၤဖိတာ်ကဟုကယာ်ဟီၣ်ကဝီၤအတာ်ပတၢ်ပြး, တာ်ပၤဆၢရဲၣ်ကျဲၤဒီးတာ်ဂုၤထီၣ်ပသီထီၣ်တာ်ဖဲတာ်မၤသ့ၣ်တဖၣ်အပူၤန့ၣ်လီၤ.

အဆာဖိ (၁၈)

တၢ်ကွၢ်တလီၤလိာ်သး၊ တၢ်မၤပျံၤမၤဖးလိာ်သး၊ မ့တမ့ၢ် တၢ်ကွၢ်ကဟံၣ်ကွၢ်လိာ်သးလၢလီၢ် ကဝီၤပုၤတဝဲၤ ပီၤခါပုၤထူလံၤဖိတၢ်ကဟုၣ်ကယၢ်ဟီၣ်ကဝီၤသ့ၣ်တဖၣ်အဘၣ်စၢ၊ ဒ်ပစံးတၢ်အသိး ခီၣ်ဖျါလၢသးန့ၣ်၊ ကလုာ်န့ၣ်၊ တၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ့၊ တၢ်စူၢ်တၢ်နၢ်၊ ထူထံးတၢ်လီၤစၢလီၤသ့ၣ်ဒီးဂ့ၢ် ထံးစိပီၢ်၊ မုၢ်ခါ၊ တၢ်ဘူၣ်တၢ်ဘါ၊ မ့တမ့ၢ် ပုၤဂ့ၢ်ဝီဒီးမုၢ်ကျိၤဝဲၤကွၢ်တၢ်အိၣ်မူအတီၤပတီၢ်သ့ၣ်တဖၣ် အံၤတၢ်တူၢ်လိာ်အီၤတသ့လုၤတက့ၢ်ဘၣ်. ထံဖိကီၢ်ဖိကမုၢ်လၢအအိၣ်ဆိးဖဲ ပီၤခါပုၤထူလံၤဖိတၢ်ကဟုၣ် ကယၢ်ဟီၣ်ကဝီၤ သ့ၣ်တဖၣ် ကဘၣ်ဟံၣ်ဖျါထီၣ်တၢ်ဟံၣ်လုၢ်ဟံၣ်ပွၤဒ်အမ့ၢ်တၢ်ယုၤယီၣ်ထဲသိးလိာ်သး၊ တၢ်တီၢ်တြၢ်၊ ဒီးတၢ်ရီၢ်ဖျိၣ်ယုၤဖိဒီးတၢ်မၤသကိးတၢ်လၢတဂၤဒီးတဂၤအဘၣ်စၢန့ၣ်လီၤ.

မိၢ်ဒါ (မ့တမ့ၢ်) မိၢ်လၢအဖိဆံး၊ မုၢ်လိၣ်ဘိၣ်ခါလိၣ်ဘိၣ်၊ ပုၤသ့ၣ်က့သးပုၢ်၊ ပုၤဆိးက့ဆါ ဘီ (မ့တမ့ၢ်) ပုၤက့ပုၤကွၢ်န့ၣ်၊ မ့တမ့ၢ် ပုၤလၢတၢ်မၤဆူးမၤဆါအီၤညီသ့ၣ်တဖၣ်အလီၢ်အိၣ်လၢလီၢ်က ဝီၤပုၤတဝဲၤ မ့တမ့ၢ် ပီၤခါပုၤထူလံၤဖိတၢ်ကဟုၣ်ကယၢ်ဟီၣ်ကဝီၤပၤဆုၢ်တၢ်ကမံးတံာ်သ့ၣ်တဖၣ်က ဘၣ်ဆိၣ်ထွဲမၤစၢအီၤ ဒ်အဝဲသ့ၣ်တၢ်လိၣ်ဘၣ်အိၣ်ဝဲအသိးလီၤလီၤန့ၣ်လီၤ.

အဆာဖိ (၁၉)

ထံဖိကီၢ်ဖိကမုၢ်ဖဲ ပီၤခါပုၤထူလံၤဖိတၢ်ကဟုၣ်ကယၢ်ဟီၣ်ကဝီၤ တဖၣ် တဘၣ်ဒုးအိၣ် ထီၣ် (မ့တမ့ၢ်) န့ၣ်လီၤပၣ်ယုၣ်ပၣ်ဂီၢ်မၤသကိးတၢ်လၢတၢ်ဟူးတၢ်ဂဲၤဒီးတၢ်ဖံးတၢ်မၤလၢအကဒုး အိၣ်ထီၣ်တၢ်ဘၣ်ဒိဘၣ်ထံးလၢကမုၢ်အါဂၤအတၢ်အိၣ်မုၢ်ဆိးပၤအဂီၢ်ဘၣ်.

ဒ်သိးဒီးတၢ်သုတမၤဟးဂီၤ (မ့တမ့ၢ်) မၤတံာ်တၢ်အီၤလၢပုၤနီၢ်တဂၤ (မ့တမ့ၢ်) ပုၤတဖုလၢ လၢလၢအအိၣ်ဆိးဖဲ ပီၤခါပုၤထူလံၤဖိတၢ်ကဟုၣ်ကယၢ်ဟီၣ်ကဝီၤအပူၤဒီးဟီၣ်ကဝီၤအချၢတဂ့ၤအဂီၢ်၊ အလီၢ်အိၣ်လၢထံဖိကီၢ်ဖိကမုၢ်ဖဲ ပီၤခါပုၤထူလံၤဖိတၢ်ကဟုၣ်ကယၢ်ဟီၣ်ကဝီၤ ပုၤသ့ၣ်တဖၣ် ကဘၣ် ကျဲးစးဂဲၤလိာ်သကိးတပူၤယီၤလၢတၢ်အုၣ်ကီၤက့ၤအဝဲသ့ၣ်တၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ် (တၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်စၢကဒိၣ်) လၢတၢ်မူၤသတြၢ်ယုၣ်ဒီးန့ၣ်ဆၢၣ်ခိၣ်ယၤလၢတၢ်မုၢ်တၢ်ခုၣ်အပူၤ, တီၢ်ခိၣ်ရိၣ်ခဲဒီးစိာ်မူစိာ်ဂဲၤက့ၤယုၣ် ကၢတၢ်လုၢ်အိၣ်သးသမ့, ဒီးဟံးယၢ်ပၤယၢ်က့ၤထူသန့တၢ်ဆဲးတၢ်လၢသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

အကုန် (၂.၂) တ်းပတ်ပြုးအတ်းဘျာမိတ်ပတ်တဖန်

အဆာဖိ (၂၀)

လာတ်မလေထီၣ်ပွဲထီၣ်ကွဲပုထူလံဖိဒီးလီၢ်ကဝီပုတတဖဲ ပီချိပုထူလံဖိတ်ကဟုက ယတ်ဟီၣ်ကဝီ အတ်းမိတ်န့ၢ်သးလီၤဒီးတ်းမုတ်လံကွဲၣ်စိသ့ၣ်တဖန်အဂီၢ်, တ်းဘျာမိတ်ပတ်အဆာဖိလေ အဘၣ်တ်ကွဲးပတ်လီၤအီၤလေလတ်သ့ၣ်တဖန်အံၤ အတ်းပညိၣ်အိၣ်လေကဆိၣ်ထွဲကွဲးတတ်သ့ၣ်ထီၣ် တ်းပတ်ပြုးရိၣ်ဖိၣ်သန့တခါလေအဖိးသဲးဒီး လေအအိၣ်ဒီးတ်းခိၣ်ခိၣ်ဟံးမူဒါလေထံဖိကီၢ်ဖိက မျာ်လေ ပီချိပုထူလံဖိတ်ကဟုကယတ်ဟီၣ်ကဝီ အတ်းဂုတ်တတ်ဝီသ့ၣ်တဖန်အဂီၢ်န့ၢ်လီၤ.

အဆာဖိ (၂၁)

ပီချိပုထူလံဖိတ်ကဟုကယတ်ဟီၣ်ကဝီ မုတ်ဟီၣ်ကဝီဒီးတ်းလီၢ်တ်းကျဲတတီၤလေအထံ ဖိကီၢ်ဖိကမျာ်သ့ၣ်တဖန်အဂီၢ်အယိ အလီၢ်တအိၣ်လေထံဖိကီၢ်ဖိကမျာ်တဖန်ကဘၣ်လူပိတ်မထွဲ ဇွဲချာကရု (တ်းကရုကရိလေတ်ချာ) မုတ်မုတ် ပုလေတ်ချာလေအတဖိးသဲးသ့ၣ်တဖန်အတ်းဘျာသဲး ဒီးဒီးတ်းသိၣ်တ်းသီတ်းဘျာသ့ၣ်တဖန်ဘၣ်. ဖိန့ၢ်အသိး, ဖိးသဲးပဒိၣ်လေတ်ဒုးအိၣ်ထီၣ်အီၤလေ အတအိၣ်ဒီးပီချိပုထူလံဖိတ်ကဟုကယတ်ဟီၣ်ကဝီအထံဖိကီၢ်ဖိ (မုတ်မုတ်) အဝဲသ့ၣ်အခၢၣ် စးသ့ၣ်တဖန်အတ်းပတ်ယုတ်မလေကိးတ်း (မုတ်မုတ်) တ်းဘၣ်သးသ့ၣ်တဖန်ဘၣ်တခီ, အလီၢ်တ အိၣ်လေတ်ကဘၣ်ဆိမိၣ်ဒီးဘာရုတ်ယုတ်အီၤလေအဂုတ်ဘၣ်.

အခိၣ်တလိၣ်, ဖိးသဲးတ်းဟ်ပနီၣ်တ်းပတ်ပြုးဒီးတ်းမတ်းဆာတ်းကျဲကျဲအကွဲအဂီၢ် သ့ၣ်တဖန် တ်းကဘၣ်ဆာတ်းအီၤတပုထူလံဖိဒီးလီၢ်ကဝီပုတတဖဲ ပီချိပုထူလံဖိတ်ကဟုကယတ်ဟီၣ်ကဝီ သ့ၣ်တဖန်အဝဲသ့ၣ်တ်းစူတ်တ်းန့ၢ်, တ်းလေအဝဲသ့ၣ်ပတ်လုတ်ပတ်ပုးအီၤဒီး တ်းဖဲတ်းမလေအလုတ်အလုတ်သ့ၣ်တဖန်အိၣ်ဝဲအသိးန့ၢ်လီၤ. တ်းယုထာဟ်ပနီၣ်ခၢၣ်စးဒီးထံရုတ်ကီၢ် သဲးတ်းဆာတ်းသ့ၣ်တဖန် အလီၢ်အိၣ်လေတ်ကဘၣ်မအီၤဖိဖိၣ်မိၣ်ခြံၣ်စံၣ်အကျဲ (ကမျာ်အါဂတ်း ဘၣ်သးအကျဲအကျဲ) မုတ်မုတ် တ်းယုထာအကျဲအကျဲအိၣ်ဝဲအသိး, ဖိပစံးတ်းအသိး တ်းမလေ ကျဲအကျဲလေအအိၣ်ဒီးတ်းတီၤဖဲအိၣ်မး (fair) အိးထီၣ်အကျဲလေပုကိးဂးဒီးအဂီၢ်, လေအတ ကွဲၣ်မတ်းတ်းဘၣ်, လေတ်ထံၣ်အီၤဖျိဖျိဖျါဖျါသ့, ဒီးအသုတ်မုတ်ခဲၣ်ယုတ်ပဒိၣ်လေဘျးဒဲးကီၢ်ရုၣ် (မုတ်မုတ်) ပီချိပုထူလံဖိတ်ကဟုကယတ်ဟီၣ်ကဝီပုထူလံဖိတ်ကဟုကမံးသ့ၣ်တဖန်အတ်းလုတ်ဘာဒိၣ် စိ (မုတ်မုတ်) ဆာတ်းအီၤတကပဒုတ်ဂုးန့ၢ်လီၤ.

အဆာဖိ (၂၂)

ဒ်နီတဂပုအသိးမ့ဂု ဇီးဒ်ပုတဏှ်ပီတထာပီအသိးမ့ဂု, ထံဖိကီဖိကမုာ်လအ အိဉ်ဆိးဖဲ ပီချိပုထူလံဖိတကဟုကယာ်ဟီဉ်ကဝီအံမ့ပုနီဉ်ဝံခံ (ပုလအကါဒိဉ်) သုဉ်တဖဉ် လကဘဉ်ပဉ်ယုဉ်ပဉ်ဂီလတါဆီလီတါဖိးတါမအတါရဲဉ်တါကျဲ, တါပအာရဲဉ်ကျဲ, တါလီကွါ စုဉ်ကယာ်, ဇီးတါဟ်လီတါဆါတဲာ်တပုပီဘဉ်ထွဲဇီးကမုာ်အါဒ်အါဂအတါဂုတါဝီ ဖဲပီချိပုထူ လံဖိတကဟုကယာ်ဟီဉ်ကဝီပုန့ဉ်လီ.

ထံဖိကီဖိကမုာ်အတါပဉ်ယုဉ်ပဉ်ဂီလထံရူကီသဲးအသနာဉ်ဇီးတါဆီဉ်ထွဲမစာလက မုာ်ဇီးပုအါဂဂုဝီသုဉ်တဖဉ်အဖိခိဉ် ကဇီးသန့ထီဉ်အသးလကါခိဉ်ထံးကမုာ်တါမအကျိအ ကွာ်ဇီးဒ်မိဉ်ခြံဉ်စံဉ်တါမကျဲသန့လီလဲဖဲလီကဝီဒီတခါအပတီန့ဉ်လီ.

ထံဖိကီဖိကမုာ်အတါပဉ်ယုဉ်ပဉ်ဂီဒ်အံသုဉ်တဖဉ် ကဘဉ်ဟံးန့ဉ်ခိဉ်တယာ်လတါဘျ မိာ်ပုဒ်အမ့တါထဲသိးတုသိး, တါဟ်ဖျါထီဉ်တါထံဉ်ဇီးတါဆီမိဉ်ဆိမးလအသဘျ, တါရီဖျိဉ် ဟ်ဖျိဉ်မသကိးတါဇီးတါဟ့ဉ်ထီဉ်တါကစီဉ်, ကမုာ်တါကူဉ်လိာ်တါပီဉ်ဇီးတါဇီးန့ဉ်ကမုာ်တါ ဘဉ်သး, ဇီးတါဟ်ကဲက့တါလီဆီလိာ်သးသုဉ်တဖဉ်န့ဉ်လီ.

အဆာဖိ (၂၃)

ပီချိပုထူလံဖိတကဟုကယာ်ဟီဉ်ကဝီ အတါပတါပုးဇီးတါပအာရဲဉ်ကျဲသုဉ်တဖဉ်က ဘဉ်မ့တါလအဟ်ကဲက့လီကဝီပုထူလံဖိဇီးပုတတသုဉ်တဖဉ်အရူအသဲးတါလီဆီလိာ်သး သုဉ်တဖဉ်န့ဉ်လီ. တါပတါပုးဇီးတါပအာရဲဉ်ကျဲသုဉ်တဖဉ်ကဘဉ်မ့တါလအဖိးမဲလိာ်အသး ဇီးပုထူလံဖိဇီးလီကဝီပုတတသုဉ်တဖဉ်အလုာ်လုာ်ထူသန့တါဆဲးတါလ, ပုတတတါသုဉ်ထီဉ် ဆီလီအက့အဂီ, သဲးတါမကျိကျဲသန့, ဇီးကဘဉ်မ့တါလအဟ့ဉ်မိဟ့ဉ်ကမီလီကဝီပုတ တါခိဖျိတါမစုလီကွါလီခါဉ်သးတါဖိဉ်ပျံသန့အက့အဂီသုဉ်တဖဉ်န့ဉ်လီ.

လတါရဲဉ်ကျဲဒုးအိဉ်ထီဉ်ကမုာ်တါထံဉ်လိာ်အိဉ်သကိးအပျဲစီတခါလအဘဲသုဉ်ကူဉ်လိာ် တါပီဉ်, ဟ့ဉ်ခိဟ့ဉ်နီလိာ်သးတါဂုတါကျိ, ဟ်ဖျါထီဉ်သကိးတါထံဉ်ဇီးတါလဲခိဖျိဇီးမလိန့ သကိးတါလပုတတတဖုဇီးတဖုအဘဉ်စာအဂီ, တါကဘဉ်မဲဖဲဒ် ပီချိပုထူလံဖိတကဟုက ယာ်ဟီဉ်ကဝီ ဘျီဉ်ဒိဉ်တါအိဉ်ဖျိဉ် (ခိကရဲး) လအဟ့ဉ်တါခွဲးတါယာ်ဇီးအိးထီဉ်န့ကျဲလထံဖိ ကီဖိကမုာ်လအအိဉ်ဆိးဖဲလီကဝီတတါအံအပုခဲလကါအဂီတန့ဉ်တဘျီ ဒ်တါဘျမိာ်ပုလထး သုဉ်တဖဉ်အိဉ်ဝဲအသိးန့ဉ်လီ.

တါယုထာဟ်ပနီဉ်လီကဝီပုတတခါခါစးလအဘျီဉ်ဒိဉ်တါအိဉ်ဖျိဉ်, ဘျီဉ်ဒိဉ်ကရဖိဇီးပု အတါကမံးတံာ်သုဉ်တဖဉ်တခါ ဘဉ်တါကွဲးဟ်လီအီဒ်လလါအံအသိးန့ဉ်လီ.

အဆာဖိ (၂၄)

ပျာထူလံဖိဒီးလီကဝီပျာတတအတတ်ဘဉ်သးသ့တဖဉ် တၢ်ဒုးပဉ်ယုာ်ဒီးအၢဉ်လီတူာ်လိာ် ကွဲးန့ဉ်ယုာ်အီဖဲ ပီချိပျာထူလံဖိတၢ်ကဟုကယာ်ဟီဉ်ကဝီ အတၢ်သိဉ်တၢ်သီတၢ်ဘျးဒီးတၢ်မၤကျဲ သန့ (ဖီလံစံဉ်) လၢအဟံးန့ဉ်ခိဉ်တယာ်လၢဒံဉ်မိဉ်ခြံဉ်စံဉ်တၢ်ဟ်လုာ်ဟ်ပျာ, တၢ်မၤကျိကျဲလၢအ အိဉ်ဒီးတၢ်တီဖၤအိဉ်မး, တၢ်ပဉ်ယုာ်ပဉ်ဂီၢ်ကိးကပၤ, ဒီးလၢအအိဉ်ဒီးတၢ်ထံဉ်ဖျိဖျါဖျါသ့တဖဉ် န့ဉ်လီၤ.

အကုာ် (၂.၃) ပီချိပျာထူလံဖိတၢ်ကဟုကယာ်ဟီဉ်ကဝီတၢ်ကရၢကရိတၢ်မၤတက့ဉ်ဒိ

အဆာဖိ (၂၅)

လၢတၢ်အုဉ်ကီၤက့ၤလီၢ်ကဝီပျာတတအတၢ်ဂုၤထီဉ်ပသီထီဉ်လၢအအိဉ်ဒီးတၢ်မုာ်တၢ်ခုဉ် ဒီးတၢ်ယုာ်ဃီဉ်ထဲသိးလိာ်သး, ဒီးတကတီၢ်ဃီလၢတၢ်ဒုးလိဉ်ထီဉ်ဖးထီဉ်က့ၤပျာထူလံဖိဒီးလီကဝီ ပျာတတအတၢ်ဆဲးတၢ်လၢ, န့ဆၢဉ်ခိဉ်ယၢ, ဒီးလုာ်လုာ်ထူသန့ခွဲးယာ်သ့တဖဉ်လၢလၢပျဲပျဲအ ဂီၢ်, ဘျီဉ်ဒိဉ်တၢ်အိဉ်ဖျိဉ်လၢတၢ်ဒုးအိဉ်ထီဉ်အီတဖုအံၤ ကဘဉ်မ့ၢ်ခၢဉ်စးတဖုလၢအကဘဉ်တၢ် ပီဉ်ရဲဉ်ကျဲမၤသကိးတၢ်ဒီးလီကဝီမုာ်ဖဲ ပီချိပျာထူလံဖိတၢ်ကဟုကယာ်ဟီဉ်ကဝီ, ခုဉ်အဲဉ် ယုာ်ဘျးဒဲးကီၢ်ရုဉ်ပဒိဉ်ပပုာ်, ဒီးကညီဂံၢ်ခိဉ်ထံးကမုာ်ကရၢသ့တဖဉ်အဘၢဉ်စၢန့ဉ်လီၤ.

ဘျီဉ်ဒိဉ်တၢ်ယုထၢန့ဉ်တၢ်ကဘဉ်မၤအီၤလွံၢ်နံဉ်တဘျီန့ဉ်လီၤ. တၢ်ကဲထီဉ်ဘျီဉ်ဒိဉ်ကရၢဖိ အနံဉ်ပျဲအလီၢ်ခံ, တၢ်ကဘဉ်မၤကဒီးတၢ်ယုထၢလၢအသီလၢအအိဉ်ဒီးတၢ်ထံဉ်ဆံ့ဆံ့ဒီးတၢ်မၤဖျိ ဖျိဖျါဖျါဒ်တၢ်ယုထၢအကျိအကျဲတဖဉ်လၢတၢ်ကွဲးလီၤဟ်တ့ၢ်အီၤအသိးန့ဉ်လီၤ.

အဆာဖိ (၂၆)

ဒ်သိးတၢ်ကသ့ယုာ်လီၤဘျါလီၤကွံာ်ဂ့ၢ်ဝီဘဉ်ထွဲဒီး တၢ်ယုထၢဟ်ပနီဉ်လီၢ်ကဝီပျာတတ ခၢဉ်စးလၢဘျီဉ်ဒိဉ်တၢ်အိဉ်ဖျိဉ်, ဘျီဉ်ဒိဉ်ကရၢဖိဒီးပၤဆုတၢ်ကမံးတံာ်သ့တဖဉ်တခီ ဘဉ်တၢ်ကွဲး ဟ်လီၤအီၤဒ်လၢလၢအံၤအသိးန့ဉ်လီၤ. တုၤလီၤတီၤလီၤကသ့အဂီၢ်, တၢ်ကဘဉ်ဒုးအိဉ်ထီဉ်ပၤဆုတၢ် ကမံးတံာ်တဖုလၢပီချိပျာထူလံဖိတၢ်ကဟုကယာ်ဟီဉ်ကဝီပျာ လၢကတီခိဉ်ရိဉ်မဲဒီးတၢ်ပီဉ်ရဲဉ်ကျဲ မၤဘဉ်လိာ်က့ၤလီၢ်ကဝီပျာတတဒီးခုဉ်အဲဉ်ယုာ်ဘျးဒဲးကီၢ်ရုဉ်ပဒိဉ်ပပုာ်သ့တဖဉ်အတၢ်ဟ်ဖျိဉ် မၤသကိးတၢ်အဂီၢ်န့ဉ်လီၤ. ပၤဆုတၢ်ကမံးတံာ်တဖုအံၤကဘဉ်န့ဉ်လီၤကျဲဘဉ်လိာ်ဒီးဘျါလီၤကွံာ် တၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ဝီဒ်အမ့ၢ် တၢ်လီၤဘဉ်ယိဉ်လၢအအိဉ်ထီဉ်လၢခိဉ်ယၢန့ဆၢဉ်အဖီခိဉ်, ယုာ်ကတၢ်ဂုၤထီဉ် ပသီထီဉ်, မုာ်ကျိၤလဲၤကွံာ်တၢ်ဖဲးတၢ်မၤ, ဒီးဒွဲးချၢတၢ်ရုလိာ်မုာ်လိာ်လၢအအိဉ်ထီဉ်ဖဲပီချိပျာထူလံဖိတၢ် ကဟုကယာ်ဟီဉ်ကဝီပျာသ့တဖဉ်န့ဉ်လီၤ.

အဆာဖိ (၂၇)

ဒ်အလီအိန်ဝဲအသိး၊ တၢ်ကဘၣ်ဒုးပၣ်ယုၣ်ပၣ်ဂီၢ်လီၢ်ကဝီပုၤတၢ်ဘၣ်ထွဲသ့ၣ်တဖၣ်လၢ ပီၤချိပုၤထူလံၤဖိတၢ်ပၤဆုၤဟီၣ်ခိၣ်ကပံၣ်ဒီးတၢ်ကဟုၤကယၢ်ဟီၣ်ကဝီပၤဆုၤတၢ်ကမံးတံၣ်ဒီး ဘျီၣ်ဒိၣ်ကရၢဖိသ့ၣ်တဖၣ်အကျါဖဲတၢ်ပၤလီၤသကိးတၢ်ဖံးတၢ်မၤဒီးတၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤသ့ၣ်တဖၣ်အဆၢကတီၢ် န့ၣ်လီၤ။ ဘျီၣ်ဒိၣ်ကရၢဖိခၢၣ်စးလၢတၢ်ယုၤထီၣ်ပၣ်ပနီၣ်အီၤတဖၣ် ကဘၣ်ဟဲထီၣ်ဒီးပၣ်ယုၣ်ပၣ်ဂီၢ် လၢတၢ်အိၣ်ဖျိၣ် (မ့တမ့ၢ်) တၢ်ထံၣ် အိၣ်သကိးတၢ်ကူၣ်လိၣ်တၢ်ပီၣ်အတၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤသ့ၣ်တဖၣ် ကိးဘျီၣ်ဒီး ဘၣ်ဆၣ်မ့ၢ်လၢပီၤချိပုၤထူလံၤဖိတၢ်ကဟုၤကယၢ်ဟီၣ်ကဝီအထံဖိကီၢ်ဖိသ့ၣ်တဖၣ်တ ခိ ဟဲထီၣ်ဒိကနၣ်အိၣ်ပုၤဟ့ၣ်ကူၣ်ဟ့ၣ်ဖးအသိးသ့ဝဲဒၣ်န့ၣ်လီၤ။

အဆာဖိ (၂၈)

ပီၤချိပုၤထူလံၤဖိတၢ်ကဟုၤကယၢ်ဟီၣ်ကဝီပၤဆုၤတၢ်ကမံးတံၣ်ဒီးဘျီၣ်ဒိၣ်ကရၢဖိတၢ်သ့ၣ် ထီၣ်ဆီလီၤအက့ၢ်အဂီၤဒီးတၢ်ကဲထီၣ်ကရၢဖိသ့ၣ်တဖၣ်တခိ တၢ်ကဘၣ်ဆၢတဲာ်အီၤလၢပုၤထူလံၤဖိ ဒီးလီၢ်ကဝီပုၤတၢ်သ့ၣ်တဖၣ်ဒ်ကမ့ၢ်အါဂၤတၢ်ဘၣ်သး ဒံၣ်မိၣ်ခြံၣ်စံၣ်တၢ်ကဲထီၣ်ခၢၣ်စးသန့အိၣ် ဝဲအသိး လၢအဖိးမံလိာ်အသးဒီးလီၢ်ကဝီထူသန့ဒီးတၢ်ဆဲးတၢ်လၢ၊ ထံရူၢ်ကီၢ်သဲးတၢ်ပၤတၢ်ပြးသန့၊ တၢ်စုၢ်တၢ်နၢ်ဒီးတၢ်ဖံးတၢ်မၤအလုၢ်အလၢဘၣ်ထွဲဒီးတၢ်ပၤဆုၤရဲၣ်ကျဲၤခိၣ်ပၤန့ဆၢၣ်အိၣ်ဝဲဒၣ်အသိး န့ၣ်လီၤ။

လီၢ်ကဝီပုၤတၢ်ဝဲ ပီၤချိပုၤထူလံၤဖိတၢ်ကဟုၤကယၢ်ဟီၣ်ကဝီသ့ၣ်တဖၣ် ကဘၣ်မ့ၢ်ပုၤမၤ တၢ်ဆၢတဲာ်ပၤအခိၣ်သ့ၣ် သ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ။ လၢတၢ်ဂ့ၢ်ဒ်အံၤအယံၤ၊ အဝဲသ့ၣ်အမူအဒါအိၣ်လၢတၢ်က ဘၣ်နီၤဖးတၢ်ပၤတၢ်ဆုၤဒီးတၢ်ပၤဆုၤရဲၣ်ကျဲၤမူဒါဒီးတၢ်ဖံးတၢ်မၤသ့ၣ်တဖၣ်လၢပၤဆုၤတၢ်ကမံးတံၣ်ဒီး ဘျီၣ်ဒိၣ်ကရၢဖိသ့ၣ်တဖၣ်အဂီၢ်၊ ဒ်ပစံးတၢ်အသိးတၢ်လၢအပၣ်ယုၣ်ဒ်အမ့ၢ် တၢ်ကွဲးဒုးအိၣ်ထီၣ်ပီၤချိ ပုၤထူလံၤဖိတၢ်ကဟုၤကယၢ်ဟီၣ်ကဝီ အတၢ်သိၣ်တၢ်သီဒီးတၢ်ဘျုး၊ တၢ်ဆီလီၤပၤလီၤမူဒါဒီးတၢ်လီၢ် တၢ်လၢအက့ၢ်အဂီၤ၊ ဒီးတၢ်ကွဲးပၤလီၤပၤဆုၤတၢ်ကမံးတံၣ်ဒီးဘျီၣ်ဒိၣ်ကရၢဖိတၢ်မၤပၤစိကမိၤခွဲးယၢ် သ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ။

အဆာဖိ (၂၉)

ပီၤချိပုၤထူလံၤဖိတၢ်ကဟုၤကယၢ်ဟီၣ်ကဝီပၤဆုၤတၢ်ကမံးတံၣ်ဒီးဘျီၣ်ဒိၣ်ကရၢဖိတၢ်သ့ၣ် ထီၣ်ဆီလီၤသးအက့ၢ်အဂီၤဒီးတၢ်ကဲထီၣ်ကရၢဖိသ့ၣ်တဖၣ် ကဘၣ်မ့ၢ်တၢ်လၢအဒုးပၣ်ယုၣ်ပၣ်ဂီၢ် တၢ်ကိးမံးကိးကပၤဒီးတကတီၢ်ယီ ကဘၣ်ဟ့ၣ်တၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်လၢပုၤကိးဂၤဒဲးကသ့ပၣ်ယုၣ်ပၣ်ဂီၢ် လၢတၢ်ပၤတၢ်ပြးဒီးတၢ်မၤတၢ်ဆၢတဲာ်ကျိကျဲၤသ့ၣ်တဖၣ်အပူၤန့ၣ်လီၤ။

ဒ်န့ၣ်အသိး, ပီၣ်ခါပုၤထူလံၤဖိတၢ်ကဟုကယၢ်ဟီၣ်ကဝီၤပၤဆုတၢ်ကမံးတံၢ်ဒီးဘျီၣ်ဒိၣ်ကရၢဖိ သ့ၣ်တဖၣ်အံၤ ကဘၣ်ပၣ်ယုၣ်ဒီးခါၣ်စးဒ်အမ့ၢ် ပုၤထူလံၤဖိဒီးလီၢ်ကဝီၤပုၤတတၢ်ဖိပီၣ်ခါပုၤထူလံၤဖိ တၢ်ကဟုကယၢ်ဟီၣ်ကဝီၤပုၤ, ခုၣ်အဲၣ်ယုၣ်ဘျးဒဲၣ်ကီၢ်ရၣ်ပဒိၣ်ပုၤဘၣ်မူဘၣ်ဒါဒီးကညီၣ်ခါၣ်ခိၣ် ထံးကမ့ၢ်တၢ်ကရၢကရိသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

အဆၢဖိ (၃၀)

လၢတၢ်အုၣ်ကီၤက့ၤပုၤထူလံၤဖိဒီးလီၢ်ကဝီၤပုၤတတၢ်ခါၣ်စးအတၢ်ပၣ်ယုၣ်ပၣ်ဂီၢ်ဖဲ ပီၣ်ခါပုၤထူ လံၤဖိတၢ်ကဟုကယၢ်ဟီၣ်ကဝီၤ ဘျီၣ်ဒိၣ်ပုၤကသ့အဂီၢ်, ကရၢ မ့တမ့ၢ် ကဝီၤတဘျီၣ်စ့ၣ်စ့ၣ်က ဘၣ်ယုၣ်ထၢထီၣ်ကမ့ၢ်ခါၣ်စး (၂) ဂၤဒံၣ်မိၣ်ခြံၣ်စံၣ်ဒီးတၢ်မၤကျိၤကျဲၤလၢတၢ်ထံၣ်အီၤဖျိဖျါဖျါအိၣ် ဝဲအသိးန့ၣ်လီၤ. ကမ့ၢ်ခါၣ်စး (၂) ဂၤလၢတၢ်ယုၣ်ထၢထီၣ်အီၤသ့ၣ်တဖၣ်အံၤကကဲထီၣ်ဝဲဒၣ် ပီၣ်ခါပုၤ ထူလံၤဖိတၢ်ကဟုကယၢ်ဟီၣ်ကဝီၤဘျီၣ်ဒိၣ်ကရၢဖိသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. လၢတၢ်မၤဆူၣ်ထီၣ်ဒီးစိၣ်က ဖိထီၣ်က့ၤမုၢ်ခါၣ်ထဲသိးတုၤသိး ဒီးတကတီၢ်ယီၤ တၢ်အုၣ်ကီၤက့ၤပိၣ်မုၢ်ပိၣ်မၤအတၢ်ပၣ်ယုၣ်ပၣ် ဂီၢ်လၢ ပီၣ်ခါပုၤထူလံၤဖိတၢ်ကဟုကယၢ်ဟီၣ်ကဝီၤအတၢ်ပၤတၢ်ပြးပုၤကအိၣ်ထီၣ်အဂီၢ်, ပုၤတတၢ်ခါၣ် စး (၂) ဂၤလၢတၢ်ယုၣ်ထၢထီၣ်အီၤဖဲကဝီၤတဘျီၣ်စ့ၣ်စ့ၣ်သ့ၣ်တဖၣ်ကဘၣ်မ့ၢ်ဝဲဒၣ် ပိၣ်မုၢ် (၁) ဒီး ပိၣ်ခါ (၁) ဂၤန့ၣ်လီၤ.

ဘျီၣ်ဒိၣ်ကရၢဖိလၢအဟဲလၢပုၤတတၢ်ခါၣ်စးသ့ၣ်တဖၣ် မ့ၢ်ဒုသဝီယုၣ်ထၢထီၣ်ခါၣ်စးဒီးပုၤက တီၤတၢ်ပၤသ့ၣ်တဖၣ်အယီၤ အမူအဒါအိၣ်လၢကဘၣ်ဆဲးကျိးဆဲးကျးဒီးဟ့ၣ်ခိၣ်ဟ့ၣ်နီၤတၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤ လၢ ပီၣ်ခါပုၤထူလံၤဖိတၢ်ကဟုကယၢ်ဟီၣ်ကဝီၤပၤဆုတၢ်ကမံးတံၢ်ဒီးလီၢ်ကဝီၤပုၤတတၢ်သ့ၣ်တဖၣ် အဘၣ်စၢန့ၣ်လီၤ. ဘျီၣ်ဒိၣ်ကရၢဖိသ့ၣ်တဖၣ်ကဘၣ်ဂဲၤလိၣ်ဟ့ၣ်လီၤသးလၢတၢ်စိၣ်ခိၣ်က့ၤတၢ်ဂ့ၢ်တၢ် ကျိၤဘၣ်ထွဲဒီးပီၣ်ခါပုၤထူလံၤဖိတၢ်ကဟုကယၢ်ဟီၣ်ကဝီၤအတၢ်ဆၢတဲၣ်ဒီးတၢ်ဟူးတၢ်ဂဲၤ လၢတၢ်ဒုး လိၣ်ထီၣ်ဖးထီၣ်တၢ်အီၤသ့ၣ်တဖၣ်ဆူအဝဲသ့ၣ်အနီၢ်ကစၢ်အဟီၣ်ကဝီၤဒဲၣ်စ့ၣ်စ့ၣ်အပူၤချးဆၢချး ကတီၢ်ဒီးဒ်အလီၢ်အိၣ်ဝဲအသိးန့ၣ်လီၤ.

အဆၢဖိ (၃၁)

ဒ်တၢ်မၤကျဲၤလၢအအိၣ်ဒီးတၢ်တီၤဖၤအိၣ်မး, ဒံၣ်မိၣ်ခြံၣ်စံၣ်ဒီးတၢ်မၤကျိၤကျဲၤလၢတၢ်ထံၣ်အီၤ ဖျိဖျါဖျါသ့အိၣ်ဝဲအသိး, ပီၣ်ခါပုၤထူလံၤဖိတၢ်ကဟုကယၢ်ဟီၣ်ကဝီၤဘျီၣ်ဒိၣ်ကရၢဖိသ့ၣ်တဖၣ်ပုၤတတၢ်ခါၣ်စး (၇၂) ဂၤ လၢကပၣ်ယုၣ်ဒီးဟံးသကိးမူဒါဖဲပၤဆုတၢ်ကမံးတံၢ်အပူၤန့ၣ်လီၤ.

လၢတၢ်မၤဆူၣ်ထီၣ်ဒီးစိၣ်ကဖိထီၣ်က့ၤမုၢ်ခါၣ်ထဲသိးတုၤသိးဒီးတကတီၢ်ယီၤတၢ်အုၣ်ကီၤ က့ၤပိၣ်မုၢ်ပိၣ်မၤအတၢ်ပၣ်ယုၣ်ပၣ်ဂီၢ်လၢ ပီၣ်ခါပုၤထူလံၤဖိတၢ်ကဟုကယၢ်ဟီၣ်ကဝီၤ အတၢ်ပၤတၢ်ပြး ပုၤကအိၣ်ထီၣ်အဂီၢ်, ပၤဆုတၢ်ကမံးတံၢ်လၢအမ့ၢ်ပုၤတတၢ်ခါၣ်စးသ့ၣ်တဖၣ်ကဘၣ်ပၣ်ယုၣ်ဒီးခါၣ်စး (၄) ဂၤ မုၢ် (၂) ဂၤခါ (၂) ဂၤန့ၣ်လီၤ.

အဆာဖိ (၃၂)

ခွန်အဲဉ်ယုဉ်-ဘျံးဒဲင်ကီၢ်ရုဉ်ခါၣ်စးလၢကပဉ်ယုဉ်လၢ ပီၣ်ခါပုၤထူလံၤဖိတၢ်ကဟုကယၢ်ဟီၣ်ကဝီၤဘျီၣ်ဒိၣ်သ့ၣ်တဖၣ်တခီ ကမ့ၢ်ပုၤခဲလၢၣ် (၂၉) ဂၤလၢအမ့ၢ် ခွန်အဲဉ်ယုဉ်ခါၣ်စးလၢအဘၣ်တၢ်ယုထၢပဉ်ပနီၣ်အီၤဖျိဝဲၤကျိၤ, သဝီ, ကီၢ်ဆၣ်, ဒီးကီၢ်ရုဉ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

ခွန်အဲဉ်ယုဉ်ပဒိၣ်ခါၣ်စးလၢအမ့ၢ်ဘျီၣ်ဒိၣ်ကရၢဖိသ့ၣ်တဖၣ် အမူအဒါအိၣ်လၢကဘၣ်ဟ့ၣ်ခီဟ့ၣ်နီၤတၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤလၢ ပီၣ်ခါပုၤထူလံၤဖိတၢ်ကဟုကယၢ်ဟီၣ်ကဝီၤပၤဆုတၢ်ကမံးတံၢ်ဒီးခွန်အဲဉ်ယုဉ်-ဘျံးဒဲင်ကီၢ်ရုဉ်ပဒိၣ်ပုၤဘၣ်မူဘၣ်ဒါလၢအပၤအပြးတၢ်သ့ၣ်တဖၣ်အဘၣ်စၤန့ၣ်လီၤ. ခွန်အဲဉ်ယုဉ်ခါၣ်စးလၢအမ့ၢ်ဘျီၣ်ဒိၣ်ကရၢဖိသ့ၣ်တဖၣ်ကဘၣ်ဂဲၤလိာ်ဟ့ၣ်လီၤသးလၢတၢ်စိာ်ခီက့ၤတၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤဘၣ်ထွဲဒီး ပီၣ်ခါပုၤထူလံၤဖိတၢ်ကဟုကယၢ်ဟီၣ်ကဝီၤအတၢ်ဆၢတံၢ်ဒီးတၢ်ဟူးတၢ်ဂဲၤတဖၣ်ဆုအဝဲသ့ၣ်အနီၢ်ကစၢ်ဒေဝဲအဝဲၤဒီးဝဲလီၢ်သ့ၣ်တဖၣ် ချးဆၢချးကတီၢ်ဒီးဒ်အလီၢ်အိၣ်ဝဲအသိးန့ၣ်လီၤ.

အဆာဖိ (၃၃)

ခွန်အဲဉ်ယုဉ်ဘျီၣ်ဒိၣ်ကရၢကယုထၢထီၣ်အဝဲသ့ၣ်အခါၣ်စး (၃) ဂၤဖိတၢ်မၤကျိၤကျဲလၢအအိၣ်ဒီးတၢ်တီၤဖၤအိၣ်မး, တၢ်မၤလၢတၢ်ထံၣ်အီၤဖျိဖျိဖျါဖျါသ့, ဒီးဒ်ဒိၣ်မိၣ်ခြံၣ်စံၣ်တၢ်ယုထၢအကျဲအိၣ်ဝဲအသိး လၢကကဲထီၣ်ဘၣ် ပီၣ်ခါပုၤထူလံၤဖိတၢ်ကဟုကယၢ်ဟီၣ်ကဝီၤ ပၤဆုတၢ်ကမံးတံၢ်သ့ၣ်တဖၣ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. လၢတၢ်မၤဆူၣ်ထီၣ်ဒီးစိာ်ကဖိထီၣ်က့ၤမုၢ်ခွါတၢ်ထဲသိးတုၤသိး ဒီးတကတီၢ်ပီၣ်တၢ်အုၣ်ကီၤက့ၤပိာ်မုၢ်ပိာ်မၤအတၢ်ပဉ်ယုဉ်ပဉ်ဂီၢ်လၢ ပီၣ်ခါပုၤထူလံၤဖိတၢ်ကဟုကယၢ်ဟီၣ်ကဝီၤအတၢ်ပတၢ်ပြးပူၤကအိၣ်ထီၣ်အဂီၢ်, ပၤဆုတၢ်ကမံးတံၢ်လၢခွန်အဲဉ်ယုဉ်ဘျီၣ်ဒိၣ်ကရၢဖိယုထၢထီၣ်အီၤသ့ၣ်တဖၣ်အကျါကဘၣ်ပဉ်ယုဉ်ဒီးပိာ်မုၢ်အစ့ၤကတၢ် (၁) ဂၤန့ၣ်လီၤ.

အဆာဖိ (၃၄)

လၢစုလီၤယုဉ်တၢ်ပၤဆုရဲၣ်ကျဲၤဒီးတၢ်ကရၢကရိထီၣ်ပီၣ်ခါပုၤထူလံၤဖိတၢ်ကဟုကယၢ်ဟီၣ်ကဝီၤ ဒီးတခါအဂီၢ်, အလီၢ်အိၣ်လၢခွန်အဲဉ်ယုဉ်ခါၣ်စးလၢဘျံးဒဲင်ကီၢ်ရုဉ်သ့ၣ်တဖၣ် ကဘၣ်ပဉ်ယုဉ်မၤသကိးတၢ်တပူၤပီၣ်န့ၣ်လီၤ. လၢခွန်အဲဉ်ယုဉ်ဘျီၣ်ဒိၣ်ကရၢဖိခါၣ်စးတဖၣ်ကဘၣ်ဟ့ၣ်ခီဟ့ၣ်နီၤအဝဲသ့ၣ်တၢ်သ့တၢ်ဘၣ်ဒီးဆီၣ်ထွဲမၤစၤက့ၤဂ့ၢ်ဝီဘၣ်ထွဲဒ်အမ့ၢ်တၢ်ပၤဆုရဲၣ်ကျဲၤဒီးတၢ်ဆိးကါန့ၣ်ဆၢၣ်တၢ်အိၣ်ယၢၤအမ့ၢ်ဟီၣ်ခိၣ်ကပံာ်, ထံနီ, ဒီးသ့ၣ်ပုၤဖဲ ပီၣ်ခါပုၤထူလံၤဖိတၢ်ကဟုကယၢ်ဟီၣ်ကဝီၤပူၤန့ၣ်လီၤ.

အဆာဖိ (၃၅)

တၢ်ကဘၣ်အုၣ်ကီၤမၤလီၤတၢ်က့ၤ ဖိးသဲးစးတၢ်ပၣ်ပနီၣ်ကညီၣ်ဂံၢ်ခိၣ်ထံးကမ္ၢ်တၢ်ကရၢကရိလၢအဟဲန့ၣ်လီၤဟူးဂဲၤဖဲ ပီၣ်ခိၣ်ပုၤထူလံၤဖိတၢ်ကဟုကယၢ်ဟီၣ်ကဝီၤ ပုၤသ့ၣ်တဖၣ်လၢကသ့ပၣ်ယုၣ်ပၣ်ဂီၢ်လၢပီၣ်ခိၣ်ပုၤထူလံၤဖိတၢ်ကဟုကယၢ်ဟီၣ်ကဝီၤ ဘျီၣ်ဒိၣ်ပုၤခိၣ်ဖျါတၢ်ယုထၢဟံၣ်ပနီၣ်က့ၤအဝဲသ့ၣ်ခါၣ်စး (၂) ဂၤ (ပိၣ်မုၢ်တၢ်ဒီးပိၣ်ခါတၢ်ဂၤ) လၢတၢ်ကရၢကရိတဖုစုၣ်စုၣ်အပူၤန့ၣ်လီၤ.

အဆာဖိ (၃၆)

ဒ်တၢ်မၤကျဲလၢအအိၣ်ဒီးတၢ်တီၤဖၢအိၣ်မး, ဒံၣ်မိၣ်ခြံၣ်စံၣ်ဒီးတၢ်မၤကျိၤကျဲလၢတၢ်ထံၣ်အီၤဖျိဖျါဖျါသ့အိၣ်ဝဲအသိး, ပီၣ်ခိၣ်ပုၤထူလံၤဖိတၢ်ကဟုကယၢ်ဟီၣ်ကဝီၤဘျီၣ်ဒိၣ်ပုၤ တၢ်ကယုထၢထီၣ်ဝဲဒၣ်ကညီၣ်ဂံၢ်ခိၣ်ထံးကမ္ၢ်တၢ်ကရၢကရိခါၣ်စး (၂) ဂၤလၢကပၣ်ယုၣ်ဒီးဟံးန့ၣ်သကိးမုၢ်ဒါဖဲပၤဆုတၢ်ကမံးတံၢ်အပူၤန့ၣ်လီၤ.

လၢတၢ်မၤဆူၣ်ထီၣ်ဒီးစိၣ်ကဖိထီၣ်က့ၤမုၢ်ခါတၢ်ထဲသိးတုၤသိးဒီးတကတီၢ်ယီၤ တၢ်အုၣ်ကီၤက့ၤပိၣ်မုၢ်ပိၣ်မၤအတၢ်ပၣ်ယုၣ်ပၣ်ဂီၢ်လၢ ပီၣ်ခိၣ်ပုၤထူလံၤဖိတၢ်ကဟုကယၢ်ဟီၣ်ကဝီၤ အတၢ်ပၤတၢ်ပြးပူၤကအိၣ်ထီၣ်အဂီၢ်, ပၤဆုတၢ်ကမံးတံၢ်လၢကညီၣ်ဂံၢ်ခိၣ်ထံးကမ္ၢ်တၢ်ကရၢကရိခါၣ်စးသ့ၣ်တဖၣ်အကျါ ကဘၣ်ပၣ်ယုၣ်ဒီးပိၣ်မုၢ် (၁) ဂၤန့ၣ်လီၤ.

အဆာဖိ (၃၇)

ဂံၢ်ခိၣ်ထံးကမ္ၢ်တၢ်ကရၢကရိခါၣ်စးဖဲဘျီၣ်ဒိၣ်သ့ၣ်တဖၣ် ကဘၣ်အုၣ်ကီၤမၤလီၤတၢ်လၢပီၣ်ခိၣ်ပုၤထူလံၤဖိတၢ်ကဟုကယၢ်ဟီၣ်ကဝီၤပၤဆုတၢ်ကမံးတံၢ်အတၢ်ဟူးတၢ်ဂဲၤဒီးတၢ်ဆၢတံၢ်သ့ၣ်တဖၣ် ကဘၣ်မ့ၢ်တၢ်လၢအဖိးမံလိာ်အသးဒီးထံကီၢ်ဘီမ့ၢ် (မ့တမ့ၢ်) လီၢ်ကဝီၤပုၤတတၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်နီၣ်ထီၣ်လၢတၢ်ဟံၣ်ပနီၣ်အီၤသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်ကရၢကရိခါၣ်စးသ့ၣ်တဖၣ်ကဘၣ်မၤလီၤတၢ်လၢတၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ဝီဘၣ်ထွဲဒီးပုၤဂ့ၢ်ဝီတၢ်တယူၤယီၣ်ထဲသိးလိာ်သး, တၢ်ကွၢ်တလီၤလၢတၢ်ဆဲးတၢ်လၢတကပၤ, ဒီးတၢ်တဘၢရၢၢ်ကန့ၣ်ယုၣ် (ကွၢ်ကဟံၣ်ကွၢ်) လၢတၢ်ဒီသၢကဟုကယၢ်ခိၣ်ယၢ်န့ၣ်ဆၢၣ်သ့ၣ်တဖၣ်အံၤအလီၢ်အိၣ်လၢတၢ်ကဘၣ်ကွၢ်ထံဆိကမိၣ်ဒီးဟံၣ်သ့ၣ်ပၣ်သးစိၣ်ဝဲၤကဲၤဒ်အမ့ၢ် တၢ်အရူၤဒိၣ်ထဲသိးဒီးမ့ၢ်ကျိၤဝဲၤကွၢ်တၢ်ဂ့ၢ်ထီၣ်ပသီထီၣ်ဂ့ၢ်ဝီသ့ၣ်တဖၣ်အသိးန့ၣ်လီၤ.

အဆာဖိ (၃၈)

ပီၣ်ခိၣ်ပုၤထူလံၤဖိတၢ်ကဟုကယၢ်ဟီၣ်ကဝီၤ ပၤဆုတၢ်ကမံးတံၢ်ဒီးဘျီၣ်ဒိၣ်အိၣ်ဒီးတၢ်စိတၢ်ကမီၤလၢတၢ်ဒုးအိၣ်ထီၣ်တၢ်မၤကရၢၢ်, မုၢ်ဒါလီၤဆီကရၢၢ် (Task Forces), ဒီးကမံးတံၢ်အဒုသ့ၣ်တဖၣ်လၢတၢ်ဆိၣ်ထွဲက့ၤတၢ်ဖဲးတၢ်မၤဒီးတၢ်ဟူးတၢ်ဂဲၤဘၣ်ထွဲဒီးတၢ်ပၤတၢ်ဆု, တၢ်ကရၢကရိဒီးတၢ်ပၤဆုရဲၣ်ကျဲၤပီၣ်ခိၣ်ပုၤထူလံၤဖိတၢ်ကဟုကယၢ်ဟီၣ်ကဝီၤသ့ၣ်တဖၣ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

တၢ်မၤကရၢ၊ မုၤဒါလီၤဆီကရၢ၊ ဒီးကမံးတံၢ်အဒုၤအံၤသ့ၣ်တဖၣ် ကဘၣ်တီၣ်ခိၣ်ရိၣ်မဲးဒီး
ဟံးန့ၢ်သကိးမုၤဒါဒီးတၢ်ဟူးတၢ်ဂၤဒ်အမ့ၢ်တၢ်သ့ၣ်ထီၣ်တၢ်မုၢ်တၢ်ခၢၣ်, တၢ်ယုၣ်လီၤဘျါလီၤကွံာ်တၢ်
သဘံၣ်သဘုၣ်တၢ်ဂ့ၢ်ကီၤ, တၢ်မၤယူလိာ်ဖိးလိာ်က့ၤတၢ်, ဇွဲၤချၢတၢ်ရူလိာ်မုၢ်လိာ်, တၢ်ဆီလီၤပာ်လီၤ
က့ၤပုၤဘၣ်ကီၤဘၣ်ခဲ, တၢ်သ့ၣ်ထီၣ်ဒီးတၢ်ဝံၢ်ထီၣ်က့ၤထံလိာ်ကီၢ်ပုၤပုၤလီၢ်အိၣ်ကမ့ၢ်အတၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤ,
ယုၣ်ကတၢ်ပၤဆျာရဲၣ်ကျဲၤန့ၢ်ဆၢၣ်တၢ်အိၣ်ယၤ, ခိၣ်တယၢ်တၢ်သ့ၣ်ထီၣ်ဘျီထီၣ်ဒီးမုၢ်ကျိၤဝဲၤကွံာ်တၢ်
ဂုၤထီၣ်ပသီထီၣ်, တၢ်ပၤဆျာရဲၣ်ကျဲၤဟီၣ်ခိၣ်ကပံာ်, ဒီးတၢ်ဟံးယၢ်ပၤယၢ်ဒီးတၢ်မၤမူမၤဂဲၤထီၣ်က့ၤ
တၢ်ဆဲးတၢ်လၢတၢ်န့ၢ်သါသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

အဆၢဖိ (၃၉)

တၢ်ကဘၣ်ဒုးအိၣ်ထီၣ်ပုၤဟ့ၣ်ကူၣ်ဟ့ၣ်ဖးတၢ်ကရၢတဖု လၢကဟ့ၣ်ခိၣ်ဟ့ၣ်နီၤအဝဲသ့ၣ်တၢ်
သ့တၢ်ဘၣ်, တၢ်ထံၣ်တၢ်ဟ့ၣ်ကူၣ်, ဒီးတၢ်သ့ၣ်ညါန့ၢ်ဟံၢ်သ့ၣ်တဖၣ်ဆူပီၣ်ချိၣ်ပုၤထူလံၤဖိတၢ်ကဟ့ၣ်ကယၢ်
ဟီၣ်ကဝီၤပၤဆျာတၢ်ကမံးတံၢ်ဒီးဘျီၣ်ဒိၣ်သ့ၣ်တဖၣ်အအိၣ်, နီၣ်ပစံးတၢ်အသိးတၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ဝီၤလၢအ
ပၣ်ယုၣ်ဘၣ်ဆၢၣ်တၢ်ဟံၢ်ပနီၣ်အီၤတအိၣ်ဒ်အမ့ၢ်ပုၤထူလံၤဖိတၢ်ဆဲးတၢ်လၢ, တၢ်သ့ၣ်ညါထူလံၤလၢန့ၢ်
ဆၢၣ်တၢ်မူတတၢ်အဖိခိၣ်, တၢ်ပၤဆျာရဲၣ်ကျဲၤန့ၢ်ဆၢၣ်တၢ်အိၣ်ယၤ, တၢ်စူၢ်တၢ်န့ၢ်, တၢ်ဘျီၣ်တၢ်ဘါ, ပုၤဂ့ၢ်
ဝီၤအလုၢ်အလၢ, ဒီးပုၤဂ့ၢ်ဝီၤဒီးမုၢ်ကျိၤဝဲၤကွံာ်တၢ်ဂုၤထီၣ်ပသီထီၣ်သ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

ဘၣ်ထွဲဒီးပုၤဟ့ၣ်ကူၣ်ဟ့ၣ်ဖးတၢ်ကရၢတၢ်သ့ၣ်ထီၣ်ဆီလီၤအက့ၢ်အဂီၤ, ကရၢဖိဒီးမုၤဒါဒီး
တၢ်မၤသ့ၣ်တဖၣ်တခီ ကဘၣ်တၢ်ဆၢတဲာ်အီၤတပုၤယီၤလၢပုၤထူလံၤဖိဒီးလီၢ်ကဝီၤပုၤတတၢ်သ့ၣ်တဖၣ်
န့ၣ်လီၤ. နီၣ်ပစံးတၢ်အသိး, ဖဲပုၤဟ့ၣ်ကူၣ်ဟ့ၣ်ဖးတၢ်ကရၢအပူၤ ပုၤလၢအကြးပၣ်ယုၣ်သ့ၣ်တဖၣ်
ကမ့ၢ်ဝဲ ပုၤမဲအ့ၣ်ပျၢသွဲး, ပုၤသ့ပုၤဘၣ်ဒီးပုၤစဲၣ်နီၤလၢန့ၢ်ဆၢၣ်တၢ်အိၣ်ယၤအဖိခိၣ်, တၢ်ဘျီၣ်တၢ်ဘါ
ခိၣ်န့ၢ်သ့ၣ်တဖၣ်, ဒီးပုၤထူလံၤဖိအထံဖိကီၢ်ကစၢ်သ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

အဆၢဖိ (၄၀)

ဒ်သိးတၢ်ကဲထီၣ်ခၢၣ်စးမ့ၢ်ဂုၤ ဒီးတကတီၢ်ပီတၢ်မၤလၢထီၣ်ပျၢထီၣ်က့ၤထံဖိကီၢ်ဖိကမ့ၢ်လၢ
အအိၣ်ဆိးဖဲ ပီၣ်ချိၣ်ပုၤထူလံၤဖိတၢ်ကဟ့ၣ်ကယၢ်ဟီၣ်ကဝီၤသ့ၣ်တဖၣ်အတၢ်မုၢ်လၢကွံာ်ဖိ, တၢ်သးဝဲ
ဒီးတၢ်လိၣ်ဘၣ်နီၢ်နီၢ်သ့ၣ်တဖၣ်, လီၤဆီဒုၣ်တၢ်ပုၤလၢအဘၣ်တၢ်ကွံာ်ကဟံၢ်ကွံာ်အီၤသ့ၣ်တဖၣ်တုၤ
လီၤတီၤလီၤကသ့အဂီၢ်, ပီၣ်ချိၣ်ပုၤထူလံၤဖိတၢ်ကဟ့ၣ်ကယၢ်ဟီၣ်ကဝီၤ ပၤဆျာတၢ်ကမံးတံၢ်ကဘၣ်ကျဲး
စးအ့ၣ်ကီၤမၤလီၤတၢ်ဒီးထီၣ်ယုၣ်ထီၣ်ယီၤက့ၤမုၢ်ခွါတၢ်ပၣ်ယုၣ်ဒီးတၢ်ကဲထီၣ်ခၢၣ်စးလၢအဂ့ၢ်ကတၢ်
န့ၣ်လီၤ.

အဆာဖိ (၄၁)

ပီချိုပျူထူလံဖိတံကဟုကယာ်ဟီၣ်ကဝီ တံပတံပြးအံတံကဘၣ်မလီၤမယီၤအီၤ
ဒီးကဘၣ်မ့ၢ်တံလၢအဖိးမံလိာ်အသးဒီးခ့ၣ်အဲၣ်ယုၣ်-ဘျံးဒဲၣ်ကီၢ်ရူၣ်အတံပတံပြးအက့ၢ်အဂီၢ်
ဒီးဒဲတံမတံဆာတံအကျါအကျဲသ့ၣ်တဖၣ်အိၣ်ဝဲဒဲၣ်အသးန့ၣ်လီၤ. ပီချိုပျူထူလံဖိတံကဟု
ကယာ်ဟီၣ်ကဝီ အထံဖိကီၢ်ဖိသ့ၣ်တဖၣ် မ့ၢ်အိၣ်ဒီးတံခွဲးတံယာ်လၢနီၢ်ကစံၣ်တံစံၣ်ညီၣ်ပလီၤ
သးဘၣ်ဆၣ်, ပုတတံတံပတံပြးဒီးခ့ၣ်အဲၣ်ယုၣ်ပဒိၣ်တံပတံပြးသန့သ့ၣ်တဖၣ် မ့ၢ်ဘၣ်ဂံၢ်ဂုၣ်
ဒီးချၢၣ်ချဲလိာ်သးဘၣ်ဖုးတခီ, မိာ်လုာ်ပာ်လံာ်တံပတံပြးဒဲအမ့ၢ်ထံဖိကီၢ်ကစံၣ်သ့ၣ်တဖၣ် အိၣ်ဒီး
တံခွဲးတံယာ်လၢကမတံဆာတံလၢခံကတံဒဲတံအိၣ်သးအိၣ်ဝဲအသးန့ၣ်လီၤ.

မိာ်လုာ်ပာ်လံာ်တံပတံပြးသန့လၢအမ့ၢ်ဒုးအိၣ်ထီၣ်ဘၣ်ဖုးတံဘၣ်ဒိဘၣ်ထံး, တံကွာ်က
ဟံကွံာ်တံ, မ့တမ့ၢ် မတံတံဘၣ်ဖုးပုၤနီၢ်တဂၤအတံခွဲးတံယာ် (မ့တမ့ၢ်) ပုတတံဒိတဖုအတံ
အိၣ်မုာ်ဆိးပၤတခီ, ပီချိုပျူထူလံဖိတံကဟုကယာ်ဟီၣ်ကဝီ ပါဆုတံကမံးတံကဘၣ်န့ၣ်လီၤ
ကျဲဘၣ်လိာ်ဒီးဘျါလီၤကွံာ်တံဂ့ၢ်ကီၢ်သ့ၣ်တဖၣ်လၢပုၤနီၢ်တဂၤ (မ့တမ့ၢ်) ပုတတံဒိတဖုအတံစးန့ၣ်လီၤ.

အဆာဖိ (၄၂)

တံအိၣ်သးမ့ၢ်အိၣ်ထီၣ်ဘၣ်ဖုးအသးဖဲ ပီချိုပျူထူလံဖိတံကဟုကယာ်ဟီၣ်ကဝီပါဆုတံ
ကမံးတံဒီးဘျီၣ်ဒိၣ်ကရုဖိသ့ၣ်တဖၣ်အသးမ့ၢ်တလီၤပလိာ် (မ့တမ့ၢ်)တံမ့ၢ်တံဒီးန့ၢ်တံအာၣ်လီၤ
ဘၣ်ထွဲဒီးတံဆာတံလၢအဒုးအိၣ်ထီၣ်တံဒိဘၣ်သလၢဒိၣ်ဒိၣ်မုာ်မုာ်လၢပီချိုပျူထူလံဖိတံကဟုက
ယာ်ဟီၣ်ကဝီ ထံဖိကီၢ်ဖိကမ့ၢ်အါဂၤအဖိခိၣ်ဘၣ်တခီ, အလီၢ်အိၣ်လၢတံကဘၣ်ကိးဂ့ၢ်ဂီၢ်အူဘျီၣ်
ဒိၣ်တံအိၣ်ဖျိၣ်လၢတံကယုသကိးတံဘျါရဲအကျါအကျဲဒီးအစၢသ့ၣ်တဖၣ်တပူယီၤကသ့အဂီၢ်
န့ၣ်လီၤ.

အဆာဖိ (၄၃)

ပီချိုပျူထူလံဖိတံကဟုကယာ်ဟီၣ်ကဝီ ပါဆုတံကမံးတံကဘၣ်ဟံးန့ၢ်မုၤဖါလီၤလီၤ
လၢတံလီၤသမံသမိးက့ၤပုၤဂ့ၢ်ဝီ, တံဆဲးတံလၢဒီးခိၣ်ယၤန့ၢ်ဆၢၣ်အတံဘၣ်ဒိဘၣ်ထံးခီဖျိတံတံ
ကျဲလၢတံကဟဲန့ၢ်လီၤမအီၤဆူညါသ့ၣ်တဖၣ်, ဒဲပစံးတံအသိးတံတံကျဲလၢအကဒုးအိၣ်ထီၣ်
တံဘၣ်ဒိဘၣ်ထံးန့ၢ်ဆၢၣ်တံအိၣ်ယၤဒဲအမ့ၢ်ကလံး, ဟီၣ်ခိၣ်ညၣ်ထွၣ်, ဒီးထံနိသ့ၣ်တဖၣ်လၢအ
ကဲထီၣ်အသးတလၢကွံာ်တံဟံပနီၣ်တံန့ၢ်သ့ၣ်ပဟီၣ်ခိၣ်ကပံာ်ခွဲးယာ်အဆာသလီၤအဖိခိၣ်သ့ၣ်
တဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

ပုၤလၢအဘၣ်ဒိဘၣ်ထံး ဒဲအမ့ၢ်လီၢ်ကဝီပျူထူလံဖိဒီးပုၤတတံလၢအဟဲအိၣ်လီၤထၢၣ်ယံာ်
တွာ်လံဖဲ ပီချိုပျူထူလံဖိတံကဟုကယာ်ဟီၣ်ကဝီ ပူသ့ၣ်တဖၣ်အိၣ်ဒီးတံခွဲးတံယာ်လၢကဟံ
ဖျါထီၣ်အဝဲသ့ၣ်တံထံၣ်ဖျိဖျါဖျါလၢတံသဘျူ အပူဒီးတကတီၢ်ယီၤကပုၣ်ယုာ်ပုၣ်ဂီၢ်လၢတံမတံ

ဆာတ်အကျိုးအကျ (မတမာ) ဖဲတံးဒုးလိင်ထီၣ်ဖးထီၣ်တံးတိာ်ကျဲတံးဖဲတံးမအမိလံးမိာ်ပှါအဆာ
ကတီၢ်န့ၣ်လီၤ. တချုးဒံးလာတံးဒုးအိၣ်ထီၣ်တံးတိာ်ကျဲဖဲအံၤသ့ၣ်တဖၣ်အဆာကတီၢ်န့ၣ်, တံးဆာ
တံးတမံးလံာ်လံာ်လအဘၣ်ထွဲဒီး ပိချီပှါထူလံာ်ဖဲတံးကဟုကယာ်ဟီၣ်ကဝီၤသ့ၣ်တဖၣ် အလီၢ်အိၣ်
လာတံးကဘၣ်ဒီးန့ၣ်ဆိလီၢ်ကဝီၤပှါတဝါဖဲဟီၣ်ကဝီၤလာတံးကမတံးတိာ်ကျဲသ့ၣ်တဖၣ်အတံးပျဲဒီး
တံးဘၣ်သးသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

အဆာဖိ (၄၄)

ပှါကမုာ်ဖဲ ပိချီပှါထူလံာ်ဖဲတံးကဟုကယာ်ဟီၣ်ကဝီၤသ့ၣ်တဖၣ်ကဘၣ်ဟံးဖိၣ်မသကိးတံး
တပူၤယီၤဒီးခ့ၣ်အဲၣ်ယုၣ်-ဘျဲဒဲးကီၢ်ရၣ်ပဒိၣ်ပှါဘၣ်မူဘၣ်ဒါသ့ၣ်တဖၣ်လာတံးပာ်ဆုာ်ရဲၣ်ကျဲဒီးတံး
ပတံးပြးက့ၤကမုာ်အါဒံးအါဂတံးဂံာ်တံးဝီသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

အဆာဖိ (၄၅)

လီၢ်ကဝီၤပှါတဝါလအအိၣ်ဖဲ ပိချီပှါထူလံာ်ဖဲတံးကဟုကယာ်ဟီၣ်ကဝီၤကိးဖူၣ်ဒဲး ကဘၣ်
ဗုထာထီၣ်အဝဲသ့ၣ်တံးပာ်ဆုာ်ရဲၣ်ကျဲန့ၣ်ဆါတံးအိၣ်ယာ်ကမံးတံးဒဲးဒိၣ်မိၣ်ခြံၣ်စံၣ်တံးဗုထာအကျိ
အကျဲ လအအိၣ်ဒီးတံးထံၣ်ဖျိဖျါဖျါ ဒီးလအဟ့ၣ်ထီၣ်တံးခွဲးတံးယာ်လပှါကိးဂးဒဲးအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.
ကမံးတံးလာတံးဗုထာဟံးပနီၣ်အီၤသ့ၣ်တဖၣ်အံၤ ကဘၣ်တၢ်ပီၣ်ရဲၣ်ကျဲဒီးဟံးဖိၣ်မသကိးတံးဒီး
ပိချီပှါထူလံာ်ဖဲတံးကဟုကယာ်ဟီၣ်ကဝီၤပာ်ဆုာ်တံးကမံးတံး ဗုဒီးပှါဟ့ၣ်ကူၣ်ဟ့ၣ်ဖးတံးကရူၢ်
သ့ၣ်တဖၣ်ဘူးဘူးတံးတံးန့ၣ်လီၤ.

အဆာဖိ (၄၆)

ပိချီပှါထူလံာ်ဖဲတံးကဟုကယာ်ဟီၣ်ကဝီၤပာ်ဆုာ်တံးကမံးတံးအံၤ ကဘၣ်ဟ့ၣ်နီၤလီၤတံးပာ်
ဆုာ်ရဲၣ်ကျဲမူဒါဒီးတံးဖဲတံးမသ့ၣ်တဖၣ်ဆူလီၢ်ကဝီၤပှါတဝါကမံးတံးလာတံးဒုးအိၣ်ထီၣ်အီၤသ့ၣ်
တဖၣ်အအိၣ် ဒဲးသိးအဝဲသ့ၣ်ကတီၢ်ခိၣ်ရိၣ်မဲဒီးဒုးလိင်ထီၣ်ဖးထီၣ်က့ၤတနံၤဘၣ်တနံၤတံးပာ်ဆုာ်ရဲၣ်ကျဲ
တံးဖဲတံးမဘၣ်ထွဲဒီးထံၣ်ကီၢ်ဖိကမုာ်တံးဂံာ်တံးဝီသ့ၣ်တဖၣ်ဖဲပိချီပှါထူလံာ်ဖဲတံးကဟုကယာ်ဟီၣ်
ကဝီၤပှါတပူၤယီၤကသ့အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

ကမံးတံးလာအဘၣ်တံးဗုထာဟံးပနီၣ်အီၤလအပှါထူလံာ်ဖဲဒီးလီၢ်ကဝီၤပှါတဝါသ့ၣ်တဖၣ်
ကဘၣ်ဆာတ်သကိးတံးပာ်ဆုာ်ရဲၣ်ကျဲကမံးတံးတဖုစုာ်စုာ် ဟီၣ်ကဝီၤလအဝဲသ့ၣ်ကကဲထီၣ်ခါၣ်စး
ဒီးတကတီၢ်ယီၤအဝဲသ့ၣ်တံးမပစိကမိးခွဲးယာ်သ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. ကမုာ်ဒီးလီၢ်ကဝီၤပှါတဝါ
တံးဗုထာဟံးပနီၣ်အီၤလာတံးကဒုးအိၣ်ထီၣ်ကမံးတံးဒဲးအံၤသ့ၣ်တဖၣ် ကဘၣ်ဆာတ်သကိးတပူၤ
ယီၤလ မ့ၢ်အဝဲသ့ၣ်သးအိၣ်ဟံးဖိၣ်မသကိးတံးလာတံးပတံးပြးဟီၣ်ကဝီၤတခါယီၤအပူၤ လာတံးပာ်
ဆုာ်ရဲၣ်ကျဲကမံးတံးတခါယီၤအတံးတီခိၣ်ရိၣ်မဲအဖိလံာ်စ့ၢ်ကိးဒါန့ၣ်လီၤ. တံးပာ်ဆုာ်ရဲၣ်ကျဲကမံး

တံင်တံင်သုင်ထီင်ဆီလီအကွာအဂီအီးအတကွိုင်အံ၊ တံင်ဒုးအိင်ထီင်အီဖဲဒုသဝီတဖျိုင်ဒိုင်ဝဲစုင် စုင်အပူသုဝဲအသိး၊ တံင်ဒုးအိင်ထီင်အီလါ“ကီ” ဒီတဘိုင်အပူသုဝဲ ဒ်လီကဝီပုတဝါသုင်တ ဖိုင်အတံင်မိင်နုသးလီဒီးတံင်ဘိုင်သးအိင်ဝဲအသိးနုင်လီ.

တံင်ဂုလိုင်ဘိုလိုင်ဒီးတံင်ထံင်တလီပလိုင်ခိဖျိုင်တံင်ဆိးကါနုဆိုင်တံင်အိင်ယါဒီးဟိုင်ခိုင်က ပံင်မုင်အိင်ထီင်လါတံင်ပတံင်ပြးဟိုင်ကဝီအါဖုအဘိုင်စါ (အဒိ၊ လါတံင်ပအုရိုင်ကျဲကမံးတံင်အါ ဖုအဘိုင်စါ) တခီ၊ အလီအိင်လါ ပီချိပုထူလံဖိတံင်ကဟုကယံင်ဟိုင်ကဝီ ပါဆုတံင်ကမံးတံင် ကဘိုင်ယုင်လီဘျါလီဒီးရိုင်ကျဲမါဘိုင်လိုင်ကွါအီနုင်လီ.

အဆာဖိ (၄၇)

တံင်မါကျဲသနု (ဖိလံစံင်) ယုင်ဒီးတံင်သိင်တံင်သီတံင်ဘျါတမံလါလါလါအဘိုင်တံင်ဆိး ကါဒီးဒုးလိုင်ထီင်ဖးထီင်အီဖဲ ပီချိပုထူလံဖိတံင်ကဟုကယံင်ဟိုင်ကဝီပူသုင်တဖိုင် အလီအိင် လါတံင်ကဘိုင်ခံကွါစါကွါဒီးဆိကမိင်ယုင်ပုထူလံဖိဒီးလီကဝီပုတဝါသုင်တဖိုင်အလုလါတံင် ဘျါလါအဂု၊ တံင်ဘျါသဲစး၊ တံင်ဘိုင်သးဒီးတံင်ခွဲးတံင်ယံင်သုင်တဖိုင်နုင်လီ.

တံင်မါကျဲသနု (ဖိလံစံင်) သုင်တဖိုင် မုင်မါဟးဂီဒီးလုင်သုင်ခါပတံင်ဘိုင်ဖုပုအါဂါအ တံင်တံင်ခွဲးတံင်ယံင်ဒီးတံင်အိင်မုင်ဆိးပါသုင်တဖိုင်တခီ၊ အလီအိင်လါတံင်ကဘိုင်ဘိုဘိုင်မါဂု ထီင်ကွါတံင်မါအကျဲအကွါဒီးတံင်သိင်တံင်သီတံင်ဘျါသုင်တဖိုင်နုင်လီ.

အဆာဖိ (၄၈)

လါတံင်မါလါထီင်ပုထူထီင်ကွါနီကစါတံင်စံင်ညိုင်ပါလီသးခွဲးယံင်ဒီးနီကစါတံင်ပါလီကွါ သးအဂီ၊ အလီအိင်လါထံဖိကီဖိကမုင်ဒီးပုတဝါလါအအိင်ဆိးဖဲပီချိပုထူလံဖိတံင်ကဟုက ယံင်ဟိုင်ကဝီသုင်တဖိုင် ကဘိုင်ဒုးလိုင်ထီင်ဖးထီင်တံင်ဖဲတံင်မါလါလိုင်သုင်တဖိုင်အံနုင်လီ.

- ကဘိုင်ဒုးအိင်ထီင်ပုတဝါတံင်သုင်ထီင်ဆီလီအကွာအဂီလီလီဆီဆီ (မုတမုင်) ပုဂု ဝီတံင်ကရါကရိ၊
- ကဘိုင်ပုင်ယုင်ပုင်ဂီဒီးဆိုင်ထွဲမါစါကွါထံဖိကီဖိကမုင်အါဂါအတံင်ဆါတံင်သုင်တဖိုင်၊
- ကဘိုင်လီကွါစုင်ကယံင်ဒီးဟိုင်ကုင်ဟိုင်ဖး ပီချိပုထူလံဖိတံင်ကဟုကယံင်ဟိုင်ကဝီပါ ဆုတံင်ကမံးတံင်ဒီးခွင်အိုင်ယုင်ဘျးဒဲင်ကီရိုင်ပဒိုင်ပုဘိုင်မုဘိုင်ဒါသုင်တဖိုင်အတံင်ဖဲ တံင်မါ၊ လီဆီဒိုင်တံင်တံင်ဖဲတံင်မါဘိုင်ထွဲဒီးတံင်ပါဆုရိုင်ကျဲဟိုင်ခိုင်ကပံင်ဒီးဟိုင်ကဝီ တံင်လီတံင်ကျဲသုင်တဖိုင်နုင်လီ.

အဆာဖိ (၄၉)

လာတာခံကွာစီကွာဒီးတာထိုင်ထံထိုင်စီကွာလီကဝီပုတဝါအတာလိင်ဘဉ်နီနီ၊ တာယု ထိုင်ဒီးတာမိန့်နုသးလီဒ်တာမကျိကျဲလါအအိဉ်ဒီးတာတီဖအိဉ်မး၊ လါအအိဉ်ထိုင်သးလါပု ကိးဂးဒီးအဂီ၊ ဒီးတာထိုင်အီဖျိဖျိဖျါကသုအဂီ၊ အလီအိဉ်လါပီချိပုထူလံဖိတာကဟုကယာ် ဟီဉ်ကဝီပုဆုတာကမံးတံာ်ကဘဉ်အိဉ်ဒီးတာထိုင်စီလာတာသုထိုင်တာဆဲးကျါဆဲးကျါကျဲ ကျဲသနုလါအပဉ်ယုာ်တာကိးမံးကိးကပ နီလါတာဆိးကါဒီးနုအီညီသုာ်တဖဉ်န့ဉ်လီ။

အဆာဖိ (၅၀)

ဖဲပုနီတဂ၊ ပုတဝါတဖု၊ ကဝီတဘုဉ်၊ မုတမုာ် ဘျီဉ်ဒိဉ်ကရဖိသုာ်တဖဉ်မုာ်တအဲဉ် ဒီးဂံာ်ယုာ်အသး၊ ဟ်ဖျိဉ်မသကိးတာ၊ မုတမုာ် ပဉ်ယုာ်လါလါ ပီချိပုထူလံဖိတာကဟုကယာ် ဟီဉ်ကဝီ ပုဘဉ်တခီ၊ အလီအိဉ်လာတာကဘဉ်ကုဉ်လိာ်တဉ်ပီဉ်သကိးတာဒီး ပီချိပုထူ လံဖိတာကဟုကယာ်ဟီဉ်ကဝီပုဆုတာကမံးတံာ် လါတာကွာထံဆိကမိဉ်ဒီးတဉ်ပီဉ်သကိး ကွာတာသိဉ်တာသီတာဘျါဒီးတာမကျဲသနု (ဖိလံစံဉ်) ဘဉ်ထွဲသုာ်တဖဉ် ဒီးတကတီဖိ ယုသ ကိးတာဘျါအကျဲအကျဲလါအဖိးမံလိာ်သးဒီးတာအိဉ်သးဒ်အံးသုာ်တဖဉ်အဂီန့ဉ်လီ။

အကုဉ် (၂.၄) တာ်ဘျါမိာ်ပုလာတာသိဉ်တာသီတာဘျါသုာ်တဖဉ်အဂီ

အဆာဖိ (၅၁)

တာ်ဘျါမိာ်ပုအဆာဖိလါအဘဉ်တာ်ကွဲးဟ်လါအီလါလာ်သုာ်တဖဉ်အံး အတာ်ပညိဉ်မုာ်ဒ် သိးတာ်ကဒုးအိဉ်ထိုင်ဒီးဒုးလိဉ်ထိုင်ဖးထိုင်ကွာတာ်သိဉ်တာ်သီတာ်ဘျါလါအဘဉ်ထွဲဒီး ပီချိပုထူလံ ဖိတာ်ကဟုကယာ်ဟီဉ်ကဝီ ထံဖိကီဖိကမုာ်အါဂါအတာ်ဂုာ်တာ်ဝီသုာ်တဖဉ်အဂီန့ဉ်လီ။ တာ်သိဉ် တာ်သီတာ်ဘျါလါလာ်သုာ်တဖဉ်အံး ဘဉ်တာ်ကွဲးဟ်လါအီဒ်သိးဒီးကဆိဉ်ထွဲကွာတာ်သုာ်ထိုင် တာ်ပုဆုရဲဉ်ကျဲကျဲကျဲသနုတခါလါလီကဝီပုတဝါပဲ ပီချိပုထူလံဖိတာ်ကဟုကယာ်ဟီဉ်ကဝီ သုာ်တဖဉ်အာဉ်လါတူာ်လိာ်ဒီးလူပိာ်မထွဲအီတပုယီကသုအဂီန့ဉ်လီ။

အဆာဖိ (၅၂)

ပီချိပုထူလံဖိတာ်ကဟုကယာ်ဟီဉ်ကဝီ တာ်ဘျါမိာ်ပုတဘုဉ်အံးတမုာ်တာ်ဘျါသဲးစးလါ အဖိဉ်ပံးတာ်တဘုဉ်ဘဉ်၊ အခိဉ်တလိဉ် မုာ်တာ်ဘျါမိာ်ပုတဘုဉ်လါပုနီတဂ (မုတမုာ်) ပုတဝါ ဒီတဖုလါအအိဉ်ဆိးဖဲ ပီချိပုထူလံဖိတာ်ကဟုကယာ်ဟီဉ်ကဝီ ပုသုာ်တဖဉ်အာဉ်လါတူာ်လိာ်

လောကလူပုဂ္ဂိုလ်မထွေအီးလောတၢ်သ့ၣ်ကဆိသးကဆိဒီးတၢ်သးဘျာအပူၤအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. လံာ်တၢ်ဘျာခိၣ်သ့ၣ်တဘျုးအံၤပူၤကမျၢၢ် ၇၅ မျးကယၤ(သးနံၣ် ၁၈ နံၣ်ဆူအဖီခိၣ်) ဒ်တၢ်သိၣ်တၢ်သီတၢ်ဘျာဟ်ပနီၣ်ဝဲအသိး တၢ်မ့ၢ်သးလီၤပလိာ်ဒီးအၢၣ်လီၤတၢ်လိာ်အီးမး ပိချီပူၤထူလံာ်ဖိတၢ်ကဟုကယၢ်ဟီၣ်ကဝီၤပၤဆုတၢ်ကမံးတံာ်ဟ်ဂၢၢ်ဟ်ကျၢၤအီးသ့ၣ်န့ၣ်လီၤ. ဒ်တၢ်ဟ်ပနီၣ်အသိးပူၤဘၣ်သးအၢၣ်လီၤတၢ်လိာ်အီးအနီၣ်ဂံၢ်မ့ၢ်တုၤထီၣ်ထီၣ်ဘးတခါ, ပိချီပူၤထူလံာ်ဖိတၢ်ကဟုကယၢ်ဟီၣ်ကဝီၤတၢ်ဒုးလိၣ်ထီၣ်ဖးထီၣ်ထီၣ်တၢ်ကမံးတံာ်ကဆဲးလီၤဟ်ပနီၣ်ဝဲလံာ်တၢ်ဘျာမိၢ်ပျၢ်ဒီးဒုးလိာ်ထီၣ်ဖးထီၣ်က့ၤတၢ်မၤအတက့ၢ်န့ၣ်လီၤ.

အဆာဖိ (၅၃)

ပိချီပူၤထူလံာ်ဖိတၢ်ကဟုကယၢ်ဟီၣ်ကဝီၤအထံဖိကီၢ်ဖိတဖၣ်ကဘၣ်ဟ်ဖျိၣ်မၤသကိးတၢ်တပူၤပီၤလၢတၢ်မၤဂ့ၤထီၣ်က့ၤတၢ်သိၣ်တၢ်သီတၢ်ဘျာ, တၢ်ဘျာသဲစး, ဒီးမိၢ်လုၢ်ပၢ်လၢ (မ့တမ့ၢ်) ပူၤတတၢ်လုၢ်လၢတၢ်ဖံးတၢ်မၤလၢအဂ့ၤလၢတၢ်ပၤဆုရဲၣ်ကျဲၤက့ၤ. ပိချီပူၤထူလံာ်ဖိတၢ်ကဟုကယၢ်ဟီၣ်ကဝီၤဃုာ်ဒီးလုၢ်လၢတၢ်ထူသန့တၢ်ဆဲးတၢ်လၢဒီးန့ၣ်ဆၢၣ်တၢ်အိၣ်ယၤသ့ၣ်တဖၣ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

ဒ်တၢ်ဆၢတံာ်လၢလီၢ်ကဝီၤပူၤတတၢ်ဟ်လီၤအီးတပူၤပီၤလၢတၢ်သဘျာအိၣ်ဝဲအသိး, ဒူသဝီတဖျၢၣ်စုာ်စုာ် (မ့တမ့ၢ်) ဒူသဝီဟ်ဖျိၣ်အါဖျၢၣ်, ကီၢ်, မ့တမ့ၢ် တၢ်ပၤတၢ်ဆုတၢ်သ့ၣ်ထီၣ်ဆီလီၤက့ၢ်ဂီၤ (ကဝီၤ, ကီၢ်ဆၢၣ်) သ့ၣ်တဖၣ်အမူဒါအိၣ်လၢကဘၣ်ဒုးအိၣ်ထီၣ်ဒီးဒုးလိၣ်ထီၣ်ဖးထီၣ်က့ၤတၢ်သိၣ်တၢ်သီတၢ်ဘျာဘၣ်ထွဲဒီး,

- မိၢ်လုၢ်ပၢ်လၢ (မ့တမ့ၢ်) ပူၤတတၢ်လုၢ်လၢတၢ်ဖံးတၢ်မၤလၢအဂ့ၤ,
- တၢ်ပၤတၢ်ပြးဒီးတၢ်ပၤဆုရဲၣ်ကျဲၤက့ၤ ပိချီပူၤထူလံာ်ဖိတၢ်ကဟုကယၢ်ဟီၣ်ကဝီၤ,
- တၢ်သ့ဒီးန့ၢ်ဆိးကါဘၣ်န့ၣ်ဆၢၣ်တၢ်အိၣ်ယၤဖဲတၢ်ဟ်ပနီၣ်တၢ်န့ၢ်သ့ၣ်ပၤဟီၣ်ကဝီၤပူၤ (မ့တမ့ၢ်) ဒ်တၢ်န့ၢ်သ့ၣ်ပၤခွဲးယၢ်လၢအဖိးမံလိာ်သးဒီးပူၤဂ့ၢ်ဝီလုၢ်လၢတၢ်သန့သ့ၣ်တဖၣ်အိၣ်ဝဲအသိးန့ၣ်လီၤ.

ဒ် ပိချီပူၤထူလံာ်ဖိတၢ်ကဟုကယၢ်ဟီၣ်ကဝီၤဆုတၢ်ကမံးတံာ်ဒီးခ့ၣ်အဲၣ်ယုၣ်ဘျးဒဲၣ်ကီၢ်ရၣ်ပဒိၣ်ပပျၢ်ဒီးပူၤဘၣ်မူဘၣ်ဒါသ့ၣ်တဖၣ်အတၢ်ထုးစုနဲၣ်ကျဲၤဒီးတၢ်ဆီၣ်ထွဲမၤစၢအိၣ်အသိး. လီၢ်ကဝီၤပူၤတတၢ်သ့ၣ်တဖၣ်ကဆၢတံာ်ဟ်လီၤသကိးတၢ်မၤဆူၣ်ထီၣ်ဒီးတၢ်မၤလၢထီၣ်ပျဲထီၣ်က့ၤတၢ်သိၣ်တၢ်သီတၢ်ဘျာအကျိၤအကွၢ် ဒီးတၢ်စံၣ်ညီၣ်ဟံးန့ၢ်ဂ့ၢ်ဝီဖဲတၢ်လုၢ်သ့ၣ်ခါပတၢ်တၢ်သိၣ်တၢ်သီတၢ်ဘျာသ့ၣ်တဖၣ်အဆၢကတီၢ်န့ၣ်လီၤ.

အဆာဖိ (၅၄)

လာတင်အိပ်သး (မ့တမ့) တင်ဟူးတင်ဂဲတနီနီအဖိခိပ်, တင်သိပ်တင်သိတ်ဘျာ (မ့တမ့) တင်မကျသနူ (ဖိလ်စံပ်) လာတင်ကွဲးလီဟင်လီအီလီတင်လီဆဲးမ့တအိပ်ဘဉ်တခီ, ထံဖိကီဖိ ကမျာဒီးလီကဝီပုတတသုဉ်တဖဉ် ကဘဉ်ဆိးကါဝဲဒဉ်ခွဉ်အဲဉ်ယုဉ်ဘျးဒဝဲကီရုဉ်ပဒိဉ်အတင် ဘျာသဲစးဒီးတင်သိပ်တင်သိတ်ဘျာသုဉ်တဖဉ်န့ဉ်လီ.

အဆာဖိ (၅၅)

လီကဝီပုတတဒုဉ်စုဉ်စုဉ်ကဘဉ်အိဉ်မုဉ်အဝဲသုဉ်လုလင်တင်ဖဲတင်မလအဂုဒီးက ဘဉ်ကွဲးဒုးအိဉ်ထီဉ်တင်သိပ်တင်သိတ်ဘျာ, ဒီးမိလုပင်လင်တင်ဖဲတင်မအလုအလင်သုဉ်တဖဉ်လာ တင်ပဆာရဲဉ်ကျဲန့ဆာဉ်တင်အိဉ်ယာ, ဟီဉ်ခိဉ်ကပံဉ်, သုဉ်ပုဉ်ဝဉ်ပုဉ်, ထံနီ, တင်မလင်ဆဉ်ဖိကီ ဖိ, ဒီးမုကျဲလဲကွဉ်တင်ဂုထီဉ်ပသီထီဉ်တင်တိဉ်ကျဲသုဉ်တဖဉ် ဒ်တင်ဖဲတင်မအကျဲအကျဲလာအ အိဉ်ဒီးတင်တီဖအိဉ်မး, နိဉ်မိဉ်ခြဉ်စံဉ်, ဒီးတင်မလတင်ထံဉ်အီဖိဖိဖျါဖျါအိဉ်ဝဲအသိးအဆာက တီန့ဉ်လီ.

လီကဝီပုတတဒီး ပိချိပုထူလံဖိတင်ကဟုကယင်ဟီဉ်ကဝီအတင်သိပ်တင်သိတ်ဘျာသုဉ် တဖဉ်မ့ဘဉ်ဂံဉ်ဂုဉ်လိဉ်ဒီးချဉ်ချဲလိဉ်အသးဘဉ်ဖုးတခီ, ခာဉ်စးလာပုတတဘဉ်ထွဲသုဉ်တဖဉ်က ဘဉ်ဟ်ဖျါထီဉ်တင်ဂု ပိချိပုထူလံဖိတင်ကဟုကယင်ဟီဉ်ကဝီပဆာတင်ကမဲးတံဉ်အအိဉ်ဒ်သိးဒီး တင်ကသုအာဉ်လီတူဉ်လိဉ်သကိးတင်ဘျဲအကျဲအကျဲလာအကကီဉ်ဖိးမဲလိဉ်သးလာတင်ဂုဒ်အံ သုဉ်တဖဉ်အဖိခိဉ်ကသုအဂီန့ဉ်လီ.

အဆာဖိ (၅၆)

လာတင်ဟ်ဖျါထီဉ်တင်ထံဉ်တင်ဟ့ဉ်ကုဉ်လာတင်ကဘျီဘဉ်က့ပိချိပုထူလံဖိတင်ကဟုက ယင်ဟီဉ်ကဝီတင်ဘျာမိဉ်ပုအဂီ, ပုနီတဂ, ပုတတတဖု, ဒီးဟံဉ်ဒုဉ်ပီထာသုဉ်တဖဉ်အတင်ခွဲး တင်ယင်အိဉ်လာကဆာထီဉ်တင်ဂုတင်ကျဲလာတင်အဲဉ်ဒီးဘျီဘဉ်အီသုဉ်တဖဉ်ဆူပိချိပုထူလံဖိ တင်ကဟုကယင်ဟီဉ်ကဝီ ပဆာတင်ကမဲးတံဉ်အအိဉ်န့ဉ်လီ. ဘဉ်ဆဉ်သနင်က့, လာတင်ကဘျီဘဉ် က့တင်ဘျာမိဉ်ပုအဂီ အလီအိဉ်လာပုတတခာဉ်စးအစုကတင် (၇၅) မျးကယာ ကဘဉ်ဆိဉ်ထွဲတူဉ် လိဉ်အီဖဲဘျီဉ်ဒိဉ်တင်အိဉ်ဖိဉ်အဆာကတီန့ဉ်လီ.

အဆာဖိ (၅၇)

လၢတၢ်မၤဆူၣ်ထီၣ်က့ၤလီၤကဝီၤပုၤတတၢ်ကံၢ်စီတၢ်သ့တၢ်ဘၣ်လၢတၢ်ပၤဆုၤရဲၣ်ကျဲၤ. တၢ်ဆီၣ်ထွဲမၤစၢၤ, တၢ်ဟံးထီၣ်ထီၣ်ထီၣ်တၢ်ဖဲးတၢ်မၤဒီးတၢ်ပၤတၢ်ပြးက့ၤ ပီၤချိၤပုၤထူလံၤဖိတၢ်ကဟုၤကယၢ်ဟီၣ်ကဝီၤအန့ၤဆၢၣ်တၢ်အိၣ်ယၤဒီး လၢတၢ်ဂုၤထီၣ်ပသီထီၣ်အဂီၢ်, အလီၢ်အိၣ်လၢလီၤကဝီၤပုၤတတၢ်သ့ၣ်တဖၣ်ကဘၣ်ပၣ်ယုၣ်ပၣ်ဂီၢ်လၢတၢ်မၤလိမၤဒီးအတၢ်ဟူးတၢ်ဂဲၤသ့ၣ်တဖၣ်လၢတၢ်မၤအါထီၣ်အဝဲသ့ၣ်တၢ်သ့ၣ်ညါန့ၢ်ဟံၢ်လၢထံၣ်ရူၢ်ကီၢ်သဲး, မုၢ်ကျိၤဝဲၤကွၢ်, ဒီးခိၣ်ယၤန့ၤဆၢၣ်ဂ့ၢ်ဝီၤလၢတၢ်သ့ၣ်အိၣ်သးအိၣ်နီၢ်နီၢ်အပူၤန့ၣ်လီၤ.

အဆာဖိ (၅၈)

လီၤကဝီၤပုၤတတၢ်ဝဲပီၤချိၤပုၤထူလံၤဖိတၢ်ကဟုၤကယၢ်ဟီၣ်ကဝီၤပူၤသ့ၣ်တဖၣ် ကဘၣ်ကျဲးစးဂဲၤလီၢ်လၢတၢ်ပၢ်ကဲ, မၤမူမၤဂဲၤထီၣ်, ဒီးပၢ်လုၢ်ပၢ်ပွၤက့ၤတၢ်သိၣ်တၢ်သီတၢ်ဘျၢ, တၢ်မၤကျဲးသန့ (ဖိလံစံၣ်) ဒီးတၢ်သ့ၣ်ညါန့ၢ်ဟံၢ်သ့ၣ်တဖၣ်လၢအဘၣ်တၢ်စိၣ်မူစိၣ်ဂဲၤဒီးဟ့ၣ်ခိၣ်ဟ့ၣ်နီၤတ့ၢ်လံၤအီၤလၢမိၢ်ပၢ်ဖဲသ့ၣ်က့ၤသးပုၤသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

အဆာဖိ (၅၉)

ထံဖိကီၢ်ဖိကမုၢ်ဒီးလီၤကဝီၤပုၤတတၢ်သ့ၣ်တဖၣ်အိၣ်ဒီးတၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်လၢကဒီးန့ၢ်ဘၣ်တၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤလၢပဒိၣ်တၢ်ကရၢကရိဒီး ဝဲၤကျိၤဝဲၤဒ့ဘၣ်ထွဲသ့ၣ်တဖၣ်အအိၣ် ဒီးတကတီၢ်ယီတၢ်ကပၣ်ယုၣ်ပၣ်ဂီၢ်အဝဲသ့ၣ်ဖဲတၢ်မၤတၢ်ဆၢတဲာ်ဘၣ်ထွဲဒီးတၢ်ပၤဆုၤရဲၣ်ကျဲၤဒီးတၢ်ပၤတၢ်ပြးပီၤချိၤပုၤထူလံၤဖိတၢ်ကဟုၤကယၢ်ဟီၣ်ကဝီၤအဆၢကတီၢ်န့ၣ်လီၤ.

ခ့ၣ်အဲၣ်ယုၣ်ဘျံးဒဲၢ်ကီၢ်ရုၣ်ပဒိၣ်ပပုၤ (မ့တမ့ၢ်) ပီၤချိၤပုၤထူလံၤဖိတၢ်ကဟုၤကယၢ်ဟီၣ်ကဝီၤပၤဆုၤတၢ်ကမံးတံာ် ကဘၣ်လူၤပိာ်မၤထွဲတၢ်သိၣ်တၢ်သီတၢ်ဘျၢဒ်အံၤသ့ၣ်တဖၣ်ပံးယီၣ်ဒီးဒီးတကတီၢ်ယီ ကဘၣ်မၤလီၤတံာ်စ့ၢ်ကီးလၢလီၤကဝီၤပုၤတတၢ်သ့ၣ်တဖၣ်ကဘၣ်ဒီးန့ၢ်တၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤတဘျီယီ, လၢအတုၤလီၤတီၤလီၤဒီးကဲထီၣ်အသးသ့ၣ်နီၢ်နီၢ်ဒ်ကျိၣ်ဒီးတၢ်ကွဲးလံာ်အက့ၢ်အဂီၤလၢတၢ်န့ၢ်ဟံၢ်အီၤသ့ၣ်ညါအသိးန့ၣ်လီၤ.

အဆာဒိန် (၃) တာ်မုာ်တာ်ခုာ်ဒီးတာ်တီတာ်တြာ်

အကုာ် (၃.၁) တာ်သုာ်ထီာ်တာ်မုာ်တာ်ခုာ်ဒီးတာ်မယုမဖိးလိာ်က့ာ်တာ်

အဆာဖိ (၆၀)

ပယီပဒိာ်ဒီးသုးမိစိရိအတာ်မဟးဂီပုဟီာ်ခိာ်ဖိခွဲးယာ်, တာ်သုာ်စုဆုာ်ခိာ်တကး ဒီးတာ်မတပျာ်တပျီတာ်, ဒီးတာ်ဆိာ်တာ်မနာပုထုလံဖိဒီးလီာ်ကဝီပုတတဖဲဘျဲးဒဲာ်ကီာ်ရုာ် အံး မုာ်တာ်လအမဆဲးလီစုလီဒီးမလီမာ်ကွာ်အဝဲသုာ်နီာ်ကစာ်တာ်စံာ်ညီာ်ပလီသးခွဲးယာ်ဒီး တာ်မုာ်တာ်ခုာ်သုာ်တဖာ်န့ာ်လီ. လာ်တာ်ခိာ်ဆာ်က့ာ်ပယီပဒိာ်သုးမိစိရိဒီးကလုာ်ခိာ်စိသနူအ ဂီာ်, ထံဖိကီာ်ဖိကမုာ်ဖဲဘျဲးဒဲာ်ကီာ်ရုာ်တဖာ်ဒုးနဲာ်ဖျါထီာ်က့ာ်တာ်သးတဖျာ်ယီ ဒီးဟံာ်ဖျိာ်ထီာ် အသးတပူယီလာ်တာ်ဒုးအိာ်ထီာ်က့ာ်တာ်မုာ်တာ်ခုာ်, တာ်ဘံာ်တာ်ဘာ, ဒီးတာ်ယုတာ်ဖိးဖဲပိချီပုထု လံဖိတာ်ကဟုကယာ်ဟီာ်ကဝီပုန့ာ်လီ.

အဆာဖိ (၆၁)

ထံဖိကီာ်ဖိကမုာ်လာ်အအိာ်ဆိးဖဲ ပိချီပုထုလံဖိတာ်ကဟုကယာ်ဟီာ်ကဝီ အပူသုာ်တ ဖာ်ကဘာ်ဟံာ်ပနီာ်က့ာ်ထံလီာ်ကီာ်ပုပုလီာ်အိာ်ကမ့ဒီးပုဘာ်ကီဘာ်ခဲလာ်ကဟဲက့ာ်အိာ်ဆိးကဒါ က့ာ်လာ်အဝဲသုာ်ဒုသဝီဒီးဟံာ်ယီတာ်လီာ်တာ်က့ာ်ဖဲဘျဲးဒဲာ်ကီာ်ရုာ်ပုသုာ်တဖာ်အတာ်ခွဲးတာ်ယာ်ပု ဒီးသုးသုာ်လာ်ကဝီဒီးတာ်ဟံာ်ကဲလိာ်သးန့ာ်လီ.

အဆာဖိ (၆၂)

လာ်တာ်အုာ်ကီာ်မလီလာ်တာ်က့ာ်ထံလီာ်ကီာ်ပုပုလီာ်အိာ်ကမ့ဒီးထံလီာ်ကီာ်ပုတာ်ဒုးတာ်ယု (မ့တမ့ာ်) တာ်ဂုထီာ်ပသီထီာ်တာ်တိာ်က့ာ်ယုာ်ဒီးပုလာ်အဟီာ်ခိာ်ကပံာ်တာ်ဟံးန့ာ်ဆုာ်အီသုာ်တ ဖာ် ကသုဒီးန့ာ်ပုဂုာ်ဝီတာ်တိစာ်မစာ် (humanitarian aid) ဒ်အမုာ်တာ်အိာ်ကဒုပီးလီ, ဟံာ်ယီတာ် လီာ်တာ်က့ာ်, တာ်အိာ်တာ်အိဒီးတာ်အိာ်ဆုာ်အိာ်ချ့ ဒီးတာ်ကဟုကယာ်သုာ်တဖာ်အဂီာ်, ခုာ်အဲာ်ယုာ် ဘျဲးဒဲာ်ကီာ်ရုာ်ပဒိာ် ကဟံာ်ဖျိာ်မသကိးတာ်တပူယီဒီး ပိချီပုထုလံဖိတာ်ကဟုကယာ်ဟီာ်ကဝီ ပာ်ဆုာ်တာ်ကမံးတံာ်သုာ်တဖာ်န့ာ်လီ.

ထံလီာ်ကီာ်ပုပုလီာ်အိာ်ကမ့ဒီးပုဘာ်ကီဘာ်ခဲအဟီာ်ခိာ်ကပံာ်တာ်လီာ်တာ်က့ာ်လာ်ပုအ ဂုမုာ်ဟံးန့ာ်ဆုာ်ဘာ်ဖုးအီလာ်ဒုသဝီပုဖဲဘျဲးဒဲာ်ကီာ်ရုာ်ပုတခီ, အလီာ်အိာ်လာ်တာ်ကဘာ်ဟ့ာ် လီာ်က့ာ်အဝဲသုာ်စုအိာ်လိး ဒ်တာ်ကပူကကလံလာ်ဟီာ်ခိာ်ကပံာ်အဖိခိာ်အိာ်ဝဲအသိးန့ာ်လီ.

အဆာဖိ (၆၃)

ခွင့်အပ်ယူ၍ ဘုံ့ဒေဝါကီရ်ဂျင်ပဒိန်ကဘဉ်အုဉ်ကီတော်လၢထံဖိကီဖိကမျာ်သ့ၣ်တဖၣ်အတၢ်ဘဉ်တၢ်ဘၢအဂီၢ် ဒီးတကတီၢ်ယီၤ ဒီသဒါက့ၤတၢ်လၢအဝဲသ့ၣ်အဂီၢ်ဒ်သိးဒီးတၢ်ဟဲန့ၣ်လီၤဂုဉ်ဆူၣ်ပျီဆူၣ်အဝဲသ့ၣ်ဟီၣ်ခိၣ်ကပံာ်တၢ်လီၤတၢ်ကျဲၤ ပီၤချီပုၤထူလံၤဖိတၢ်ကဟုကယၢ်ဟီၣ်ကဝီပုၤသ့တအိၣ်တဂ့ၤအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. ပုၤတၢ်ချၢတဂၤလၢလၢလၢအတမ့ၢ် ပီၤချီပုၤထူလံၤဖိတၢ်ကဟုကယၢ်ဟီၣ်ကဝီအထံဖိကီဖိသ့ၣ်တဖၣ် တချုးဒံးလၢအကဟဲန့ၣ်လီၤဒံးဘဉ်န့ၣ် ကဘဉ်ဒီးန့ၣ်ဆိ ပီၤချီပုၤထူလံၤဖိတၢ်ကဟုကယၢ်ဟီၣ်ကဝီပၤဆုတၢ်ကမံးတံာ်ဒီးခွင့်အပ်ယူ၍ ဘုံ့ဒေဝါကီရ်ဂျင်ပဒိန်အတၢ်ပျဲန့ၣ်လီၤ. ဒ်ပစံးတၢ်အသိး, ပုၤလၢတၢ်ချၢဒ်အမ့ၢ်ပဒိန်သုးမ့ၢ်သံာ်ဘိ, ကလုာ်ဖျၢၣ်စုကဝဲတၢ်ကရၢကရိ, နီၢ်တဂၤပုၤတၢ်ဘဉ်တၢ်ဘၢကရၢ, ကူၣ်ပနံၣ်မၤသကိးကရၢ, ကူၣ်ပနံၣ်, မ့တမ့ၢ် တၢ်ကရၢကရိတဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

အဆာဖိ (၆၄)

မ့ၢ်သ့မ့ၢ်ဘဉ်တခီ, ခွင့်အပ်ယူ၍ ဘုံ့ဒေဝါကီရ်ဂျင်ပဒိန်ယုဉ်ဒီးပီၤချီပုၤထူလံၤဖိတၢ်ကဟုကယၢ်ဟီၣ်ကဝီထံဖိကီဖိကမျာ်သ့ၣ်တဖၣ် ကဘဉ်ဂဲၤလီၤထံးဂံၢ်ထံးဘါလၢတၢ်ထုးကွံာ် (တၢ်မၤဖျၢလီၤကွံာ်) ပယီၤသုးကလၢဖဲအဝဲသ့ၣ်ဟီၣ်ကဝီပုၤ လၢကမျာ်ဒီးပုၤအါဂၤအတၢ်ဘဉ်တၢ်ဘၢဒီးတၢ်ပုၤဖျဲးအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

အဆာဖိ (၆၅)

လၢအဝဲသ့ၣ်အနီၢ်ကစၢ် (မ့တမ့ၢ်) ပုၤတတၢ်ဒီတဖုအတၢ်ဘဉ်ဘျုးဘဉ်ဖျိၣ်အဂီၢ်, ထံဖိကီဖိကမျာ်ပဲ ပီၤချီပုၤထူလံၤဖိတၢ်ကဟုကယၢ်ဟီၣ်ကဝီပုၤသ့ၣ်တဖၣ် တဘဉ်ဒုးအိၣ်ထီၣ်တၢ်ကတိၤခဲၣ်သ့ၣ်ခဲၣ်ဂီၤ (မ့တမ့ၢ်) တၢ်သ့ၣ်ဟ့ၣ်သးဟ့ၣ်လိာ်သးလၢတဂၤဒီးတဂၤအဘၢၣ်စၢၤဘဉ်.

အဆာဖိ (၆၆)

တၢ်အုဉ်လိာ်ဆိးက့ၤလိာ်မ့ၢ်အိၣ်ထီၣ်ဘဉ်ဖုးလၢပုၤတတၢ်သ့ၣ်တဖၣ်, ပုၤတဖုတကရၢ, မ့တမ့ၢ် ပုၤနီၢ်တဂၤပဲပီၤချီပုၤထူလံၤဖိတၢ်ကဟုကယၢ်ဟီၣ်ကဝီ သ့ၣ်တဖၣ်အဘၢၣ်စၢၤတခီ, တၢ်ကဘဉ်ယုဉ်လီၤကွံာ်အီၤဖျိတၢ်ဆိးကါဝဲဒ်လုာ်လၢထူသန့ (မ့တမ့ၢ်) တၢ်ယုဉ်လီၤဘျီလီၤတၢ်ဂ့ၢ်ကီတၢ်မၤကျဲခိၣ်သ့ၣ်လၢတၢ်မုာ်တၢ်ခုဉ်အပူၤန့ၣ်လီၤ.

အဆာဖိ (၆၇)

လာတော်ပာဆရာရဲ့ပိချိုပျာထူလံဖိတော်ကဟုကယာ်ဟိန်ကဝီလုာ်ဒီးဟိန်ကဝီခိန်ယာ၊ သွန်တဖန်အဂီ၊ တ်အိန်ကဘျးအိန်ကဘျှပ်၊ တ်လီတော်ဂု၊ ဒီးတော်ဟံးန့ၢ်ခိန်ဖးလတ်ဆိုးသွန် တဖန်တော်တူၢ်လိာ်အီၤတသ့လုၤတက့ၤဘၣ်န့ၢ်လီၤ.

အဆာဖိ (၆၈)

ပျာလာတော်ဟ်ဒုၣ်ဟ်ကမၢ်အီၤခိဖျိအမၤကမၢ်ကွီၢ်မ့ၢ်သွန်တဖန် တ်ကဘၣ်ဟံးထီၣ်ဖိာ် ထီၣ်ဂ့ၢ်ဝီဒ်ပျာတတၢ်ဘျာသဲးဒီးတၢ်သိၣ်တၢ်သီလာတော်ဟ်ပနီၣ်အီၤအိၣ်ဝဲအသိးန့ၢ်လီၤ. ပျာလာအ မၤကမၢ်ကွီၢ်မ့ၢ် မ့ၢ်ဘၣ်ဖုးမ့ၢ်လိၣ်ဘိ ခွါလိၣ်ဘိ, ပျာသျှပ်ကုသးပျာ, ပျာဆိးကုဆါဘီ, ပျာက့ ပျာကွၢ်, မိာ်အ (မ့တမ့ၢ်) မိာ်ဖိဆံးသွန်တဖန်တခီ တ်ဟံးန့ၢ်ဂ့ၢ်ဝီအကျိၤအကျဲသွန်တဖန်ကလီၤဆီ လာအဝဲသွန်အဂီၢ်န့ၢ်လီၤ.

အဆာဖိ (၆၉)

တၢ်စံၣ်ညီၣ်ဆာတၢ်တၢ်မုးတၢ်ရါဖဲကွီၢ်ဘျီၣ်သွန်တဖန် တ်ကဘၣ်မၤအီၤဒ်တၢ်ဘျာအိၣ်ဝဲ အသိး, ကဘၣ်အိၣ်ဒီးပျာဘၣ်မူဘၣ်ဒါလာတၢ်စံၣ်ညီၣ်ပီတု (စံၣ်ညီၣ်ကွီၢ်) သွန်တဖန်အတၢ်ဟဲ ထီၣ်ဒိကန့ၢ်, ဒီးကဘၣ်မ့ၢ်စ့ၢ်ကီးကွီၢ်ဘျီၣ်တခါလာထံဖိကီၢ်ဖိကမ္မာ်သွန်တဖန်ဟဲထီၣ်ဒိကန့ၢ်အီၤ သ့န့ၢ်လီၤ. တၢ်သိၣ်တၢ်သီတၢ်ဘျာလာတၢ်ကစံၣ်ညီၣ်ဟံးန့ၢ်ဂ့ၢ်ဝီတခီ ဒီးသန့ထီၣ်အသးလာတၢ်မၤ ကမၢ်သဲးအဖိခိၣ်, ဖဲပစံးတၢ်အသိး တၢ်လာအပၣ်ယုာ် ဘၣ်ဆၣ်တၢ်ဟ်ပနီၣ်အီၤတအိၣ် ဖဲအ မ့ၢ်ပျာတတၢ်သိၣ်တၢ်သီတၢ်ဘျာ, ပိချိုပျာထူလံဖိတော်ကဟုကယာ်ဟိန်ကဝီတၢ်ဘျာမိာ်ပျာ, မ့တမ့ၢ် ခုၣ်အဲၣ်ယုာ်တၢ်ဘျာသဲးဒီးတၢ်မၤကျဲသန့ (ဖိလံစံၣ်) သွန်တဖန်န့ၢ်လီၤ.

လီၢ်ကဝီပျာတတၢ်သွန်တဖန်အမူအဒါအိၣ်လာကဘၣ်ယုာ်လီၤဘျါလီၤကွံာ် နွဲပျာတၢ်ဂ့ၢ်လိာ် ဘျီလိာ် (မ့တမ့ၢ်) ဂ့ၢ်ဝီဘၣ်ထွဲဒီးတၢ်လုာ်သွန်ခါပတၢ်တၢ်သိၣ်တၢ်သီတၢ်ဘျာဖဲအဝဲသွန်ဟိန်က ဝီဒုၣ်ဝဲစုာ်စုာ်အပူၤန့ၢ်လီၤ. တၢ်သးတလီၤပလိာ်မ့ၢ်အိၣ်ထီၣ်ဘၣ်ဖုး (မ့တမ့ၢ်) တၢ်မၤကမၢ်သဲးမ့ၢ် ယာ (မ့ၢ်နး) ဘၣ်ဖုးတခီ, ပျာလာကဆာတၢ်တၢ်ပလာခံကတၢ်ကမ့ၢ်ဝဲဒုၣ် ပိချိုပျာထူလံဖိတော်ကဟုက ယာ်ဟိန်ကဝီအဘျီၣ်ဒိန့ၢ်လီၤ.

အဆာဖိ (၇၀)

တၢ်စံၣ်ညီၣ်ဆာတၢ်တၢ်မုးတၢ်ရါဖဲကွီၢ်ဘျီၣ်အံၤတၢ်ကမၤဝံၤအီၤဖဲတၢ်ဒီးန့ၢ်တၢ်အာၣ်လီၤဒီး တကတီၢ်ပီတၢ်သးလီၤပလိာ်လာစံၣ်ညီၣ်ကွီၢ်, လီၢ်ကဝီပျာတတၢ်ဒီးဒ်တၢ်ဘျာသဲးသွန်တဖန်အဘၣ် စၢမ့ၢ်အိၣ်ထီၣ်ဝံၤအလီၢ်ခံန့ၢ်လီၤ.

အဆာဒိန် (၄) ခိန်ယာန့ဆာန်ကံင်စိတ်လတ်ပျဲဒီတခါဒီးတံင်သု ဟီန်ခိန်ကပံင်

အကုန် (၄.၁) တံင်ဘျဲမိာ်ပျဲထီရီလတ်ခိန်ယာန့ဆာန်အဂီၢ်

အဆာဖိ (၇၁)

တံင်ဘျဲမိာ်ပျဲအဆာဖိလတ်သုန်တဖန်အံၤ မ့ၢ်တံင်ဘျဲမိာ်ပျဲအတံင်န့ၣ်ကျဲတခါလတ်အဆိန်
ထွဲက့ၤပီၤချီပုထုလံၤဖိတံင်ပာဆုဟီန်ခိန်ကပံင်ဒီးတံင်ကဟုကယံၢ်ဟီန်ကဝီတံင်ပာဆုရဲၣ်ကျဲဒီး
တံင်ထုးထီၣ်ဆိးကါန့ဆာန်တံင်အိန်ယာလတ်အဆိန်ဒီးတံင်တီၤဖါအိန်မး, ဒ်ကျဲလတ်အယုၣ်ကါဒီးအ
ကြးအဘၣ်အိန်ဝဲအသိးန့ၣ်လီၤ. လတ်န့ၣ်အယံၤ, အလီၢ်အိန်လတ်ထံဖိကီၢ်ဖိကမုၢ်ဒီးလီၢ်ကဝီပု
တတသုန်တဖန်ကဘၣ်ဟံၣ်ဖိၣ်မသကိးတံင်တပူၤယီၤ လတ်သုန်ကဆီၣ်သးကဆီၣ်ဒီးတံင်သးဘျဲအပူၤ
လတ်ကွဲးဒုးအိန်ထီၣ်လုၢ်လတ်ဖံးတံင်မကျိၤကျဲလတ်အဂ့ၤဒီးတံင်သိၣ်တံင်သီတံင်ဘျဲသုန်တဖန်လတ်
တံင်ပာဆုရဲၣ်ကျဲဒီးတံင်ဒီသအက့ၤဟီန်ခိန်ကပံင်, ဟီန်ကဝီတံင်လီၢ်တံင်ကျဲဒီးန့ဆာန်တံင်အိန်ယာ
သုန်တဖန်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

အဆာဖိ (၇၂)

ထံဖိကီၢ်ဖိကမုၢ်ဒီးပုတတဖဲ ပီၤချီပုထုလံၤဖိတံင်ကဟုကယံၢ်ဟီန်ကဝီသုန်တဖန်အတံင်
အိန်မုၢ်အိန်ဂဲၤအကျိၤအကျဲ, တံင်အိန်မုၢ်ဆိးပာဒီးတံင်အိန်ကုးအီၣ်ပျဲသုန်တဖန် အိန်ဝဲဘုးဒီးဘုးဝဲ
လီၢ်အသးဘုးဘုးတံင်တံင်ဒီးအဝဲသုန်ခိန်ယာန့ဆာန်န့ၣ်လီၤ. ထံဖိကီၢ်ဖိကမုၢ်ဒီးပုတတဖဲပီၤချီပု
ထုလံၤဖိတံင်ကဟုကယံၢ်ဟီန်ကဝီသုန်တဖန်အိန်ဒီးပုဟီန်ခိန်ဖိခွဲးယံၢ်လတ်အိန်မုၢ်အိန်ဂဲၤဘၣ်
လတ်န့ဆာန်ခိန်ယာလတ်အကဆီၣ်, ပျဲဒီးတံင်အိန်ဆုၣ်အိန်ချဲ ဒီးဒ်ကျဲလတ်အအယုၣ်ကါအသိးအယံၤ
အလီၢ်အိန်လတ်အဝဲသုန်ကဘၣ်ဟံၣ်ဖိၣ်မသကိးတံင်တပူၤယီၤ လတ်ဒီသအကဟုကယံၢ်ဒီးတံင်ဟံးယံၢ်
ပာယံၢ်က့ၤန့ဆာန်တံင်အိန်ယာသုန်တဖန်အံၤလတ်လံၤကဟဲလတ်ခံတစါသုန်တဖန်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

တံင်တံင်ကျဲလတ်ဘၣ်ထွဲဒီးထံရုၢ်ကီၢ်သဲး, ပုဂံၢ်ဝီ, မုၢ်ကျိၤဝဲၤကွၢ် (မ့တမ့ၢ်) သဲးစးလတ်
တံင်ကဟဲန့ၣ်လီၤမးအီၣ်ပျဲ ပီၤချီပုထုလံၤဖိတံင်ကဟုကယံၢ်ဟီန်ကဝီ ပုသုန်တဖန်အံၤ ကဘၣ်အုၣ်
ကီၤက့ၤလီၢ်ကဝီထံဖိကီၢ်ဖိသုန်တဖန်အနီၢ်ကစၢ်တံင်ဒီးသန့ထီၣ်က့ၤအသး ဒီးမလတ်ထီၣ်ပျဲထီၣ်က့ၤ
အဝဲသုန်က့ၢ်ဂီၤပီၤလီၢ်တံင်အိန်မုၢ်ဆိးပာတံင်လီၣ်ဘၣ် (အဒိ, ဟံၣ်ယီၢ်တံင်အိန်ကဒု, တံင်ကူတံင်သိး,
တံင်အိန်တံင်အီ) သုန်တဖန်န့ၣ်လီၤ. ဒီးတံင်သုန်တဖန်အံၤကဘၣ်မ့ၢ်တံင်လတ်အဟံးန့ၣ်ခိန်တယံၢ်လတ်
ဟံၣ်လုၢ်ဟံၣ်ပျဲအမ့ၢ်တံင်ထဲသိးတုၤသိး, တံင်တီတံင်တြၢ်, ဒီးတံင်သးတဖျၢၣ်ယီၤလတ်အပုၣ်ယုၣ်ဒီးတံင်ဟံ
ကဲဒီးတံင်ကွၢ်ထံဆိကမိၣ်တံင်လတ်ဆိးကါန့ဆာန်တံင်အိန်ယာသုန်တဖန်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

အဆာဖိ (၇၃)

လီၤကဝီပုၤတဝၢဒီးပုၤထူလံၤဖိဖဲပီၤခါပုၤထူလံၤဖိတၢ်ကဟုကယၢ်ဟီၣ်ကဝီသ့ၣ်တဖၣ်
ကဘၣ်ကွၢ်ထွဲကဟုကယၢ်န့ဆၢၣ်တၢ်မူတဝၢဒီးခိၣ်ယၢၤန့ဆၢၣ် ဖဲအဝဲသ့ၣ်အိၣ်ဆိးဟီၣ်ကဝီတၢ်လီၤ
တၢ်ကျဲသ့ၣ်တဖၣ်အပူၤလၢဖိလံၤလၢကဟဲလၢခံတစၢ်သ့ၣ်တဖၣ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

လီၤကဝီပုၤတဝၢသ့ၣ်တဖၣ်ကဘၣ်အုၣ်ကီၤကွၢ်တၢ်လၢတၢ်ဒီးသဒါကွၢ်န့ဆၢၣ်တၢ်မူတဝၢဒီး
ခိၣ်ယၢၤန့ဆၢၣ်တၢ်လဲၤတရံးအသး, တၢ်ကဟုကယၢ်ကွၢ်တၢ်မူတၢ်မဲအါကလုၢ်, တၢ်ဟံးယၢ်ပၤ
ယၢ်ကွၢ်တၢ်မူခါၤတၢ်အိၣ်ယၢၤ, ဒီးတၢ်ကၤကွၢ်ဒီးတၢ်မၤဂ့ၤထီၣ်ကွၢ်ခိၣ်ယၢၤန့ဆၢၣ်တၢ်လီၤလ့ၤလီၤပျီ
အလီၤအကျဲ ဖဲပီၤခါပုၤထူလံၤဖိတၢ်ကဟုကယၢ်ဟီၣ်ကဝီအပူၤလၢပုၤအါဂၤအတၢ်အိၣ်မုၢ်ဆိးပၤဒီး
တၢ်ဘၣ်ဘျးဘၣ်ဖျိၣ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

အဆာဖိ (၇၄)

လီၤကဝီပုၤတဝၢ (မ့တမ့ၢ်) ခုၣ်အဲၣ်ယုၣ်ဘျးဒဲၣ်ကီၢ်ရုၣ်ပဒိၣ်ပုၤဘၣ်မုၢ်ဘၣ်ဒါသ့ၣ်တဖၣ်
မ့ၢ်ဒုးအိၣ်ထီၣ်ဘၣ်ဖုးတၢ်ဘၣ်ဒိဘၣ်ထံးဒိၣ်ဒိၣ်မုၢ်မုၢ် (မ့တမ့ၢ်) ဒုးအိၣ်ထီၣ်တၢ်တံၢ်တၢ်ဆူပုၤတဝၢ
လၢအဂၤအတၢ်အိၣ်မုၢ်ဆိးပၤအဂီၢ်တခါ, အလီၤအိၣ်လၢတၢ်ကဘၣ်ကူၣ်လိာ်တၢ်ပီၣ်သကိးတၢ်ဒီး
ပီၤခါပုၤထူလံၤဖိတၢ်ကဟုကယၢ်ဟီၣ်ကဝီပၤဆုၢ်တၢ်ကမံးတံၢ် ဒ်သိးအဝဲသ့ၣ်ကန့ၣ်လီၤရဲၣ်ကျဲၤဘျါ
ရဲၣ်ဒီးမၤဘၣ်လိာ်ကွၢ်တၢ်ဂ့ၢ်ကီၤကသ့အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

တၢ်ဂ့ၢ်ကီၤသ့ၣ်တဖၣ်မုၢ်ဆိးမၤအသးဒီးတၢ်ဘျါရဲၣ်အါမ့ၢ်တန့ၢ်ဘၣ်တခါ, လီၤကဝီပုၤတဝၢသ့ၣ်
တဖၣ်ကဘၣ်ဆုၢ်ထီၣ်တၢ်ဂ့ၢ်ကီၤအံၤဆူစံၣ်ညီၣ်ပီၤတုၤဘၣ်မုၢ်ဘၣ်ဒါဒ်အမ့ၢ်ပီၤခါပုၤထူလံၤဖိတၢ်ကဟု
ကယၢ်ဟီၣ်ကဝီပၤဆုၢ်တၢ်ကမံးတံၢ် (မ့တမ့ၢ်) ခုၣ်အဲၣ်ယုၣ်ဘျးဒဲၣ်ကီၢ်ရုၣ်စံၣ်ညီၣ်ကွီၢ်သ့ၣ်တဖၣ်
အအိၣ်လၢကတၢ်ပီၣ်သကိးတၢ်တပူၤယီၤလၢတၢ်ကယုၤသကိးတၢ်ယုၣ်လီၤဘျါလီၤတၢ်ဂ့ၢ်ကီၤအစၢ်သ့ၣ်တ
ဖၣ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

အဆာဖိ (၇၅)

လီၤကဝီပုၤတဝၢ, ပီၤခါပုၤထူလံၤဖိတၢ်ကဟုကယၢ်ဟီၣ်ကဝီပၤဆုၢ်တၢ်ကမံးတံၢ်, ဒီးခုၣ်အဲၣ်
ယုၣ်ဘျးဒဲၣ်ကီၢ်ရုၣ်ပဒိၣ်ဒီးဝဲၤကျိၤဘၣ်ထွဲသ့ၣ်တဖၣ် ကဟံၣ်ဖျိၣ်မၤသကိးတၢ်တပူၤယီၤလၢတၢ်ဆၢတဲာ်
ဟံၣ်ပနီၣ်သကိးတၢ်ဆိးကါဟီၣ်ခိၣ်ကပံာ်ဟီၣ်ကဝီဒိၣ်အကလုၢ်ဒီးတၢ်ပၤဆုၢ်ရဲၣ်ကျဲၤအကွၢ်အဂီၢ်
ကျဲၤလၢအအိၣ်ဒီးတၢ်ယုၤယီၣ်ထဲသိးအိၣ်ဝဲအသိးန့ၣ်လီၤ.

တၢ်ဟံပနီၣ်ဟီၣ်ခိၣ်ကပံာ်ဟီၣ်ကဝီၤဒိၣ်အကလုာ်လၢတၢ်ဟံပနီၣ်သံအီၤတအိၣ်ဒ်အမ့ၢ်၊

- နီၣ်တဂၤပုၤ (မ့တမ့ၢ်) ပုၤတတဒီတဖုတၢ်သ့ၣ်တၢ်ဖျးဟီၣ်ခိၣ်ကပံာ်တၢ်လီၤတၢ်ကျဲၤ၊
- ပုၤတတတၢ်ဖဲးခုးဖဲးသံၣ်အလီၤ၊
- ပုၤတတသ့ၣ်ပုၤ၊
- ပျဲပုၤတၢ်မံၤလၢဆၣ်ဖိကီၢ်ဖိသ့ၣ်ပုၤပျဲကွီၤ၊
- တၢ်ဟံပနီၣ်ဟီၣ်ခိၣ်ကပံာ်အကလုာ်လၢအဂၤ လၢဘၣ်တၢ်ကွဲးဖျါထီၣ်အီၤဖဲမိၢ်လုာ်ပာ်လၢဒီး ခုၣ်အဲၣ်ယုၣ်တၢ်သိၣ်တၢ်သီတၢ်ဘျးဒီးတၢ်မၤကျဲသန့ (ဖိလံစံၣ်) သ့ၣ်တဖၣ်အပူၤန့ၣ်လီၤ။

တၢ်ဟံပနီၣ်ဟီၣ်ခိၣ်ကပံာ်ဟီၣ်ကဝီၤဒိၣ်အကလုာ်လၢထးသ့ၣ်တဖၣ်အံၤ လီၤကထြဲလိာ်အသးဒီး မ့ၢ်မိၢ်ပာ်ဖဲဖုအ “ကီၢ်” သ့ၣ်တဖၣ်သ့ၣ်ဒၣ်န့ၣ်လီၤ။

အကုာ် (၄.၂) တၢ်သ့ၣ်တၢ်ဖျး

အဆၢဖိ (၇၆)

လီၤကဝီၤပုၤတတဒီးပုၤထူလံၤဖိအတၢ်ဘၣ်ထွဲလိာ်အသးဒီးဟီၣ်ခိၣ်ကပံာ်အံၤမ့ၢ်ခိၣ်တယာ် တခါလၢအဝဲသ့ၣ်အတၢ်မ့ၢ်တၢ်၊ တၢ်န့ၢ်သါ၊ တၢ်ဆဲးတၢ်လၢဒီးတၢ်အိၣ်မူအိၣ်ဂဲၤအကျိၤအကျဲသ့ၣ်တဖၣ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ။ ဟီၣ်ခိၣ်ကပံာ်အံၤတမ့ၢ်တၢ်အရ့ဒိၣ်ထဲလၢမ့ၢ်ကျိၤဝဲၤကွၢ်တၢ်အိၣ်ယၢဒီးတၢ်ဒီးန့ၢ် ကျိၣ်စ့တၢ်ဟဲန့ၢ်လၢပီၤချိပုၤထူလံၤဖိတၢ်ကဟုကယာ်ဟီၣ်ကဝီၤအထံဖိကီၢ်ဖိကမ့ၢ်သ့ၣ်တဖၣ်အဂီၢ် တခါမိၤဘၣ်၊ နီၣ်နီၣ်တခါ လၢကညီပုၤထူလံၤဖိသ့ၣ်တဖၣ်အဂီၢ်ဟီၣ်ခိၣ်ကပံာ်အံၤအိၣ်ဒီးတၢ်စ့ၢ်တၢ်န့ၢ်၊ တၢ်ဆဲးတၢ်လၢ၊ ဒီးတၢ်ဘျးတၢ်ဘါအလုာ်အပျးဒီးအခီပညီဒိၣ်ဒိၣ်ယိာ်ယိာ်န့ၣ်လီၤ။ လၢတၢ်န့ၢ်အယီၤ၊ ပီၤချိပုၤထူလံၤဖိတၢ်ကဟုကယာ်ဟီၣ်ကဝီၤထံဖိကီၢ်ဖိကမ့ၢ်သ့ၣ်တဖၣ် အိၣ်ဒီးတၢ်န့ၢ်ပာ်စိကမိၤပျဲ တုာ်လၢတၢ်အိၣ်တၢ်အီၤအဖိခိၣ် (food sovereignty) ဒီးလၢတၢ်မၤလၢထီၣ်ပျဲထီၣ်ကွၢ်အဝဲသ့ၣ် နီၣ်ကစၢ်တၢ်ဒီးသန့ထီၣ်အသးခီဖျိတၢ်ကၤယာ်ကွၢ်တၢ်ထုးထီၣ်တၢ်အိၣ်တၢ်အီၤ၊ တၢ်စူးကါတၢ်အိၣ် တၢ်အီၤ၊ ဒီးတၢ်ထုးထီၣ်ရၤလီၤတၢ်အိၣ်တၢ်အီၤအကျိၤအကျဲဒီးတၢ်ပၤဆျးရဲၣ်ကျဲၤအကွၢ်အဂီၢ်သ့ၣ် တဖၣ်အဖိခိၣ်န့ၣ်လီၤ။

အဆၢဖိ (၇၇)

ပုၤဂ့ၢ်ဝီၤ၊ ထံရူၢ်ကီၢ်သဲး၊ မ့ၢ်ကျိၤဝဲၤကွၢ်၊ မ့တမ့ၢ် သဲးစးတၢ်ဆီတလဲသ့ၣ်တဖၣ်လၢအကဒုး အိၣ်ထီၣ်တၢ်တံာ်တၢ်ဒီးတၢ်နိးတၢ်ဘျးလၢလီၤကဝီၤပုၤတတဒါအတၢ်အိၣ်မုာ်ဆိးပၤ (မ့တမ့ၢ်) ဖီၣ်သံး အဝဲသ့ၣ်လၢတၢ်လဲၤဟံးန့ၢ်ဒီးဆိးကါဘၣ်တၢ်အိၣ်တၢ်အီၤဒီးခိၣ်တယာ်တၢ်လိၣ်ဘၣ်နီၣ်နီၣ်သ့ၣ်တဖၣ် န့ၣ် တၢ်တူၢ်လိာ်ဒီးဟ့ၣ်အီၤတၢ်ပျဲတသ့လုၤတက့ၤဘၣ်။

လှိုလှိုတံဖံးတံမလအဂုဒီးတံသိတံသိတံဘျာဘဉ်ထွဲဒီးတံဆိးကါကံကသံဉ်က သိတံဖိတံလံဒ်အမုာ်ကံကသံဉ်မသံတံဖိလံဖိပာ်ဒီးကံဟီဉ်စီလတံသုဉ်တံဖျးအဂီၢ်သုဉ်တ ဖဉ် တံကဘဉ်ပာ်ပနီဉ်အီလီတံလီဆဲးဒီးဒုးလိဉ်ထီဉ်ဖးထီဉ်အီတပူယီ လာလီၢ်ကဝီပုတတ သုဉ်တဖဉ်န့ဉ်လီၤ. လတံအုဉ်ကီကွာတံအိဉ်တံအီလအိဉ်ဒီးအကံအစီလလပုပု ဒီးတက တီၢ်ယီလတံစိကဖိထီဉ်ကုယုဉ်ကန့ဆာဉ်တံသုဉ်တံဖျးအကျိအကျဲဒီးတံဖံးတံမလအလုအ လာသုဉ်တဖဉ်အဂီၢ်, အလီၢ်အိဉ်လလီၢ်ကဝီပုတတကဘဉ်ပာ်ဒိဉ်ဆိးကါကွာမိာ်လုာ်ပာ်လံဒီးန့ ဆာဉ်တံသုဉ်တံဖျးကျိကျဲသုဉ်တဖဉ်န့ဉ်လီၤ.

အဆာဖိ (၇၈)

လတံဟံးယာ်ပာ်ယာ်, တံစိာ်မုစိာ်ဂဲ, တံဒီသအဒီးတံအုဉ်ကီကွာဟီဉ်ခိဉ်ကပံာ်အတံ အိဉ်ဆုဉ်အိဉ်ချ, ဟီဉ်ခိဉ်ညဉ်ထုဉ်အကံအစီ, ဒီးတံဆဲးတံလန့ဒါဖဲပိချိပုထူလံဖိတံက ဟုကယာ်ဟီဉ်ကဝီပုအဂီၢ်, ပုထူလံဖိဒီးလီၢ်ကဝီပုတတသုဉ်တဖဉ် ကဘဉ်ကျဲးစးဂဲလိာ်သ ကိးတပူယီလတံမဆုဉ်ထီဉ်ဒီးတံကယာ်မဂုထီဉ်ကုလုာ်လုာ်ထူသန့တံသုဉ်တံဖျးအကျိအကျဲ ဒ်အမုာ် တံသုဉ်ကျဲဉ်ကျိတံဒီးတံဖဲးတရံးအိဉ်ခးသုဉ်တဖဉ်န့ဉ်လီၤ.

အဆာဖိ (၇၉)

လီၢ်ကဝီပုတတဒီးပုထူလံဖိသုဉ်တဖဉ်ကဘဉ်ပာ်ဖိဉ်မသကိးတံတပူယီလတံကွဲးဒုး အိဉ်ထီဉ်ဒီးဒုးလိဉ်ထီဉ်ဖးထီဉ်ကုတံသိတံသိတံဘျာဘဉ်ထွဲဒီးတံသုဉ်တံဖျးအကျိအကျဲ, တံဖဲးဒုးဖဲးသံဉ်အလီၢ်အကျဲ, ဆဉ်ဖိကီၢ်ဖိအိဉ်ဆဉ်အလီၢ်, ဒီးတကတီၢ်ယီပာ်လီဆိတံရဲဉ်တံ ကျဲလတံဒီသအကုခိဉ်ယာ်န့ဆာဉ်ဒီးတံမုတံမဲလအိဉ်ဝးတရံးသုဉ်တဖဉ်န့ဉ်လီၤ.

ပိချိပုထူလံဖိတံကဟုကယာ်ဟီဉ်ကဝီပုဆုတံကမံးတံဒီးခုဉ်အဲဉ်ယုဉ်ဘျဲးဒဲာ်ကီၢ် ရုဉ်ပဒိဉ်ပုဘဉ်မုဘဉ်ဒါသုဉ်တဖဉ် ကဘဉ်ပာ်ဖိဉ်မသကိးတံဒီးရဲဉ်ကျဲတံပိဉ်သကိးတံတပူ ယီလတံထီဉ်ယုထီဉ်ယီဒီးပာ်ဖိဉ်ကုတံသိတံသိတံဘျာဒီးတံမကျဲသန့ (ဖိလံစံဉ်) ဘဉ်ထွဲ ဒီးတံပုဆုရဲဉ်ကျဲဟီဉ်ခိဉ်ကပံာ်ဒီးတံပာ်ပနီဉ်ဟီဉ်ခိဉ်ကပံာ်အကလုာ်ဟီဉ်ကဝီဒိဉ်သုဉ်တ ဖဉ်န့ဉ်လီၤ.

အဆာဖိ (၈၀)

လတံယုဉ်လီၤဘျါလီၤကွံာ်တံကသုဉ်ကသံးတံဆိတလဲအတံဘဉ်ဒိဘဉ်ထံးဒီးခိဉ်ယာ် န့ဆာဉ်တံဟးဂုာ်ဟးဂီၤဒီးတံလီဆူလီပလုာ်ဘျဲးဒဲာ်ကီၢ်ရုဉ် ဒီးတကတီၢ်ယီတံအုဉ်ကီကွာယုဉ် ကတံပုဆုရဲဉ်ကျဲဟီဉ်ခိဉ်ကပံာ်ကအိဉ်ထီဉ်အဂီၢ်, အလီၢ်အိဉ်လလီၢ်ကဝီပုတတသုဉ်တဖဉ်

ကဘဉ်မဇ္ဈလီတော်မဟးဂီသ့ဉ်ပျာထူလံး, တ်ဆိးကါဒီးတ်အိဉ်တုဉ်အိဉ်ကလီကွံဉ်န့ဆဉ်တ်အိဉ်ယာတလအခး, ဒီးတ်ဆိးကါကံဉ်ကသိဉ်ဒီးတ်ဖိတ်လံလအမဟးဂီခိဉ်ယာန့ဆဉ်ဒီးဟီဉ်ခိဉ်ညဉ်ထုဉ်သ့ဉ်တဖဉ်န့ဉ်လီ.

အဆာဖိ (၈၁)

လတော်မဇ္ဈလီဒီးတ်တြိဆာကွံဉ်ခိဉ်ယာန့ဆဉ်အတော်လှေသုလှေဂီဒီးတ်ဘဉ်ဒိဘဉ်ထံးဖဲပိချိပုထူလံးဖိတော်ကဟုကယာ်ဟီဉ်ကဝီပူအဂီ, လီကဝီပုတဝါဒီးခုဉ်အဲဉ်ယုဉ်ဘျးဒဲါကီရုဉ်ပဒိဉ်ပုဘဉ်မုဘဉ်ဒါသ့ဉ်တဖဉ် ကဘဉ်ဟ်ဖျိဉ်မသကိးတ်တပူယီဒီးစိကဖိထီဉ်က့န့ဆဉ်တ်သ့ဉ်တ်ဖျးအကျိအကျဲ ဒီးတ်သ့ဉ်တ်ဖျးတ်ဖဲတ်မအလုာ်လ်ဒ်အမ့တ်သ့ဉ်ကျဲဉ်ကျိဒီးတ်သ့ဉ်လဲတရံးတ်မုတ်ဘိ, တ်ဟ်ပနီဉ်တ်သ့ဉ်တ်ဖျးအလီအကျဲဒီးတ်ပဆုရဲဉ်ကျဲထံနိတ်အိဉ်ယာသ့ဉ်တဖဉ်န့ဉ်လီ.

လတော်လီကွံဉ်စုဉ်ကယာ်ဒီးတ်သမံသမိးက့တကီါခါန့ဆဉ်တ်မုတဝါအတော်အိဉ်သးအဂီ, အလီအိဉ်လပိချိပုထူလံးဖိတော်ကဟုကယာ်ဟီဉ်ကဝီပုဆုတ်ကမံးတံဉ်ကဘဉ်မဆိဝဲဒုဉ်တ်သမံသမိက့ခိဉ်ယာန့ဆဉ်အတော်ဘဉ်ဒိဘဉ်ထံးဒီးမနီဉ်မယါက့တော်လအကဒုးအိဉ်ထီဉ်တ်ဘဉ်ဒိဘဉ်ထံးလန့ဆဉ်တ်မုတဝါအတော်အိဉ်ဆုဉ်အိဉ်ချဲ ဒီးတ်လဲတရံးသးသ့ဉ်တဖဉ်အဖိခိဉ်တချုးဒီးလတော်ဒုးလိဉ်ထီဉ်ဖးထီဉ်က့တော်သ့ဉ်တ်ဖျးအတော်တိကျဲဒီးဘဉ်န့ဉ်လီ.

အကုဉ် (၄.၃) သ့ဉ်ပျာ

အဆာဖိ (၈၂)

သ့ဉ်ပျာဃုဉ်ဒီးသ့ဉ်ပျာတ်မုတဝါသ့ဉ်တဖဉ် မ့ခိဉ်တယာ်တ်လိဉ်နီါနီါသ့ဉ်တဖဉ်လလီကဝီပုတဝါဖဲပိချိပုထူလံးဖိတော်ကဟုကယာ်ဟီဉ်ကဝီသ့ဉ်တဖဉ်အတော်လုာ်အိဉ်သးသမုဒီးတ်အိဉ်မုအိဉ်ဂဲအဂီန့ဉ်လီ. လန့ဉ်အမဲဉ်ညါ, သ့ဉ်ပျာအလုာ်အပူဘဉ်ထွဲဒီးထူထံးတ်လီစာလီသ့ဉ်, လုာ်လံထူသန့, ဒီးတ်ဆဲးတ်လသ့ဉ်တဖဉ်တ်ဆာတံဉ်ဒီးထီဉ်ဒုးအလုာ်အပူတသ့ဘဉ်န့ဉ်လီ. လတော်ဂုာ်ဒ်အံသ့ဉ်တဖဉ်အပိ, ပိချိပုထူလံးဖိတော်ကဟုကယာ်ဟီဉ်ကဝီထံဖိကီါဖိကမျာ်သ့ဉ်တဖဉ် အလီအိဉ်လကဘဉ်အုဉ်ကီက့ယုဉ်ကတော်ပဆုရဲဉ်ကျဲသ့ဉ်ပျာဒီးတ်မဂ့ထီဉ်က့သ့ဉ်ပျာတ်အိဉ်သးသ့ဉ်တဖဉ်န့ဉ်လီ. လီကဝီပုတဝါသ့ဉ်တဖဉ်ကဘဉ်အိဉ်ဒီးတ်ပညိဉ်လတော်ဒိသဒီးတ်ကယာ်မဂ့ထီဉ်က့သ့ဉ်ပျာတ်မုတဝါအတော်လဲတရံးအသး ဒီးတကတီါယီမလထီဉ်ပျဲထီဉ်က့အဝဲသ့ဉ်အတော်လိဉ်ဘဉ်နီါနီါသ့ဉ်တဖဉ်န့ဉ်လီ.

အဆာဖိ (၈၃)

လာတာဒီသအဒီးမဂုထီၣ်ပသီထီၣ်ကွာသ့ၣ်ပှ်တၢ်အိၣ်သးအဂီၢ်, အလီၢ်အိၣ်လာပှ်ထူလံၤဖိဒီးလီၢ်ကဝီပှ်တၢ်ဖိခိၣ်ပှ်ထူလံၤဖိတၢ်ကဟုကယၢ်ဟီၣ်ကဝီသ့ၣ်တဖၣ် ကဘၣ်ဟ်ဖိၣ်မသ ကိးတၢ်တပှ်ထူလံၤလာတၢ်ကွဲးဒုးအိၣ်ထီၣ် (မ့တမ့ၢ်) မဂုထီၣ်ကွာလုၢ်လာတၢ်ဖိဒီးတၢ်မလၢအဂ့ၤဒီးတၢ် သိၣ်တၢ်သီတၢ်ဘျၢဘၣ်ထွဲဒီး တၢ်ဆိးကါဒီးတၢ်ထုးထီၣ်သ့ၣ်ပှ်တၢ်အိၣ်ယၢ်သ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

ပိခိၣ်ပှ်ထူလံၤဖိတၢ်ကဟုကယၢ်ဟီၣ်ကဝီပှ်တၢ်ဆၢတၢ်ကမံးတံၢ်ဒီးခ့ၣ်အဲၣ်ယုၣ်ဘျဲးဒဝဲၢ်ကီၢ် ရှုၣ်ပဒိၣ်ပှ်တၢ်မုဘၣ်ဒါသ့ၣ်တဖၣ်ကဘၣ်ဟ်ဖိၣ်မသကိးတၢ်ဒီးရဲၣ်ကျဲၤတၢ်ပီၣ်သကိးတၢ်တ ပှ်ထူလံၤလာတၢ်ထီၣ်ယုထီၣ်ယီၤဒီးဟ်ဖိၣ်ကွာတၢ်သိၣ်တၢ်သီတၢ်ဘျၢဘၣ်ထွဲဒီးသ့ၣ်ပှ်သ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. လီၤဆိဒ်တၢ်, အဝဲသ့ၣ်ကဘၣ်အၢၣ်လီၤတူၢ်လိာ်သကိးလာတၢ်လဲၤယုအိၣ်ယၢ်အိၣ်သ့ၣ်ပှ်ပနံၣ်အ တၢ်ဟးထီၣ်လၢအတမ့ၢ်သ့ၣ်ညါဒ်အမ့ၢ်တၢ်ဒီးတၢ်လၢၣ်, တၢ်ဖျိတၢ်သၣ်, ကသံၣ်ကသီ, ဂ့ၢ်, ဝၣ်, ကွဲစိကနဲစိ, သ့ၣ်ထုးဝၣ်ထုး, သ့ၣ်မုၢ်ယိၣ်ဝၣ်, မ့တမ့ၢ် သ့ၣ်လာတၢ်သ့ၣ်ထီၣ်ဟံၣ်ပီၣ်ဒီးပှ်တၢ်တၢ် သ့ၣ်ထီၣ်ဘျီထီၣ်သ့ၣ်တဖၣ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

အဆာဖိ (၈၄)

တၢ်ဒုၣ်တၢ်ထူသ့ၣ်ပှ်တၢ်လီၢ်တၢ်ကျဲသ့ၣ်တဖၣ် အိၣ်ဒီးခိၣ်ယၢ်န့ၣ်ဆၢၣ်ကံၢ်စိတၢ်လာတၢ်ပျဲးဒီး တၢ်ဆဲးတၢ်လၢအတၢ်ဟ်လုၢ်ဟ်ပှ်သ့ၣ်တဖၣ်အယိ အလီၢ်အိၣ်လာတၢ်ကဘၣ်ဟ်ကဲအီၤဒီးတဘၣ် မလၢးဂီၤနါစိအီၤဘၣ်. ဒ်သိးတၢ်သုတလုၢ်သ့ၣ်ခါပတၢ်ခိဖျိတၢ်လဲၤဟံးန့ၢ်တၢ် ဒီးဆိးကါတၢ်ဒုၣ်တၢ် ထူသ့ၣ်ပှ်ဒ်အံၤသ့ၣ်တဖၣ်တဂ့ၤအဂီၢ်, အလီၢ်အိၣ်လာလီၢ်ကဝီပှ်တၢ်ဖိခိၣ်ပှ်ထူလံၤဖိတၢ်ကဟု ကယၢ်ဟီၣ်ကဝီကိးဂၤ, ဒ်ပစံးတၢ်သိးထူလံၤတၢ်လီၤစၢလီၤသ့ၣ်စိဖိၢ်, တၢ်စူၢ်တၢ်န့ၣ်, ဒီးတၢ်ဘျီ တၢ်ဘါတစံးကဘၣ်သ့ၣ်ညါဟ်ပနီၣ်ဒီးဟ်သ့ၣ်ဟ်သးလၢမိၢ်လုၢ်ဟ်လၢတၢ်သိၣ်တၢ်သီတၢ်ဘျၢလၢအ အိၣ်ဟ်ဒ်အံၤသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

လီၢ်ကဝီပှ်တၢ်ဖိခိၣ်ပှ်ထူလံၤဖိဒီးကမျါဖဲပိခိၣ်ပှ်ထူလံၤဖိတၢ်ကဟုကယၢ်ဟီၣ်ကဝီသ့ၣ်တဖၣ် အလီၢ် အိၣ်လာကဘၣ်ဟ်ကဲကွာသ့ၣ်ပှ်ပျဲးကျိၤ, တၢ်ဒုၣ်တၢ်ထူသ့ၣ်ပှ်, ဒီးပှ်တၢ်သ့ၣ်ပှ်ဟီၣ်ကဝီအ ဆာသလီၤသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

အဆာဖိ (၈၅)

မ့တမ့ၢ်လာပှ်ထူလံၤဖိဒီးလီၢ်ကဝီပှ်တၢ်ဖိခိၣ်ပှ်ထူလံၤဖိတၢ်ကဟုကယၢ်ဟီၣ်ကဝီသ့ၣ် တဖၣ်ဟ့ၣ်တၢ်ပျဲဘၣ်န့ၣ်, တၢ်ကူၣ်သ့ၣ်ကူၣ်ဝၣ်လၢအတဖိးသဲး, တၢ်ဂုထီၣ်ပသီထီၣ်တၢ်တိာ်ကျဲၤ, တၢ်ထုးထီၣ်န့ၣ်ဆၢၣ်တၢ်အိၣ်ယၢ်တၢ်တိာ်ကျဲၤ, ဒီးတၢ်အိၣ်တူၢ်အိၣ်ကလီၤသ့ၣ်ပှ်လာလီၢ်ကဝီပှ်တၢ်တၢ် (မ့တမ့ၢ်) ပှ်လာတၢ်ချာသ့ၣ်တဖၣ်တၢ်ကဘၣ်ပတုၢ်ကွံာ်အီၤန့ၣ်လီၤ.

အကုန် (၄.၄) တံမံလတ်ဆန်ဖိကီဖိ

အဆာဖိ (၈၆)

ကမ္ဘာ့ဒီးလီကဝီပုတတဖဲပိချီပုထူလံဖိတံကဟုကယာ်ဟီၣ်ကဝီသ့ၣ်တဖၣ် ကဘၣ် ဟံၣ်ဖိၣ်မသကိးတံတပူလီလတ်ကွဲးဒုးအိၣ်ထီၣ်ဒီးတံဘီဘၣ်မဂုထီၣ်က့တံသိၣ်တံသီတံဘျာ ဒီးတံဖဲးတံမအလုာ်အလံာ်လအအိၣ်ဟံဘၣ်ထွဲဒီးတံမံလတ်ဆန်ဖိကီဖိ, န်ပစံးတံအသိးတံလအ ပပၣ်ယုာ်ဘၣ်ဆန်တံဟံပနီၣ်အီတအိၣ်ဒ်အမ့ၢ် တံဆဲးအိၣ်ခးအိၣ်ဆန်ဖိကီဖိ, တံဟးဒီးအိၣ် ထီၣ်ဖိလံၣ်ဖိ, တံဟးယုအိၣ်ယာ်အိၣ်တံ, ပျဲပူတံမံလတ်ဆန်ဖိကီဖိသ့ၣ်ပုၢ်, ဒီးသ့ၣ်ပုၢ်ပျဲကွီ သ့ၣ်တဖၣ်အဂီၢ်.

အဆာဖိ (၈၇)

ပိချီပုထူလံဖိတံကဟုကယာ်ဟီၣ်ကဝီထံဖိကီဖိကမ္ဘာ့သ့ၣ်တဖၣ် ကဘၣ်ကျဲးစးဂဲလိာ်သကိးလတ်ဟံက, တံဟံးယာ်ပယာ်ဒီးတံကွါထွဲက့တံမံလတ်ဆန်ဖိကီဖိ ဒီးတကတီၢ် ဃီဒီသအကဟုကယာ်က့တံမံလတ်ဆန်ဖိကီဖိလအအိၣ်ဆိးဖန့ဆၢၣ်တံလီၢ်တံကျဲသ့ၣ်တဖၣ်.

အဆာဖိ (၈၈)

ထံဖိကီဖိကမ္ဘာ့လအအိၣ်ဆိးဖဲပိချီပုထူလံဖိတံကဟုကယာ်ဟီၣ်ကဝီပုသ့ၣ်တဖၣ်က ဘၣ်လူပိာ်မထွဲမိာ်ပာ်ဖဲဖုအတံသိၣ်တံသီတံဘျာ ယုာ်ဒီးတံသိၣ်တံသီတံဘျာလအခ့ၣ်အဲၣ်ယုာ် ဘျံးဒဲာ်ကီၢ်ရုၣ်ပဒိၣ်ဒုးအိၣ်ထီၣ်အီၤ ဘၣ်ထွဲဒီးတံဒီသအကဟုကယာ်က့တံမံလတ်ဆန်ဖိကီဖိ သ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. လီၢ်ကဝီပုတတသ့ၣ်တဖၣ်တဘၣ်မပပၣ်ယုာ်ပၣ်ဂီၢ်အသးလတ်က့ၣ်လဲမက တံမံလတ်ဆန်ဖိကီဖိလအတဖိးသဲးစး, လီၤဆီဒဲၣ်တံတံမံလတ်ဆန်ဖိကီဖိလတ်တြီအီၤဒ်အ မ့ၢ်သယုာ်ပုၢ်, ဘီၣ်သိၣ်, ထီၣ်ခ့ထီၣ်ကိး, ဒီးတံမံလတ်ဆန်ဖိကီဖိအကလုာ်လအဂုသ့ၣ်တဖၣ် လုတက့ၤဘၣ်.

အဆာဖိ (၈၉)

ကမ္ဘာ့ဒီးလီကဝီပုတတဖဲပိချီပုထူလံဖိတံကဟုကယာ်ဟီၣ်ကဝီသ့ၣ်တဖၣ် ကဘၣ် ဟံၣ်ဖိၣ်မသကိးတံတပူလီလတ်မဂုထီၣ်က့တံသိၣ်တံသီတံဘျာဘၣ်ထွဲဒီးတံပအာရဲၣ်က့ တံမံလတ်ဆန်ဖိကီဖိ, တံဒီသအသ့ၣ်ပုၢ်ဟီၣ်ကဝီ, ဒီးပျဲပူတံမံလတ်ဆန်ဖိကီဖိသ့ၣ်ပုၢ်ပျဲကွီ သ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. ဒီးတကတီၢ်ယီအလီၢ်အိၣ်စ့ၢ်ကိးလအအဲသ့ၣ်ကဘၣ်ဟံကဲခိၣ်ယုာ်န့ဆၢၣ်ဒီး န့ဆၢၣ်ကံာ်စိတံလတ်ပျဲဒီတခါဖဲတံဒီသအသ့ၣ်ပုၢ်ဟီၣ်ကဝီဒီးတံအရူ (ဆန်ဖိကီဖိတံလုာ်ထီၣ် လုာ်လီၤကျဲ) န်သိးဒီးတံဆဲးအိၣ်ခးအိၣ်တံမံလတ်ဆန်ဖိကီဖိ, တံကူလီၤဖဲးလီၤသ့ၣ်ပုၢ်တံလီၢ် တံကျဲ, ဒီးတံလဲယုအိၣ်ယာ်အိၣ်တံမဲတံမါဒီးတံမ့ၢ်တံဘီသ့ၣ်တဖၣ်အသုတမအသးတဂု အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

တသွန်တဖန်အတတ်ဘၣ်သးဒီးတတ်ဟ့ၣ်တတ်ပျဲ (FPIC) တချူးလၢတတ်ကဒူးလိၣ်ထီၣ်ဖးထီၣ်တတ်တိၣ်ကျဲ
ဒ်န့ၣ်သွန်တဖန်ဒီးဘၣ်န့ၣ်လီၤ.

အကူၣ် (၄.၆) ဂံၢ်ခိၣ်ထံးတတ်သ့ၣ်ထီၣ်ဘၣ်ထီၣ်ဒီးမုၢ်ကျိၤဝဲၤကွၢ်တတ်ဂုၤထီၣ်ပသီထီၣ်

အဆၢဖိ (၉၆)

မုၢ်ကျိၤဝဲၤကွၢ်တတ်ဂုၤထီၣ်ပသီထီၣ်တတ်တိၣ်ကျဲၤလၢက ဘၣ်ပၢၣ်ကဒီးဆိကမိၣ်ထီၣ်ထံဆိ
တတ်လၢယုၤကန့ၣ်ဆၢၣ်တတ်မူတတတ်ဖံးတတ်မအလုၢ်အလၢ, လီၤကဝီၤပုၤတတၢအတတ်ဆဲးတတ်လၢ, လုၢ်
လၢထူသန့, ဒီးတတ်အိၣ်မူအိၣ်ဝဲၤအကျိၤအကျဲ ဒီးတကတီၢ်ယီ မလၢထီၣ်ပုၤထီၣ်က့ၤထံဖိကီၢ်ဖိက
မျၢၢ်သွန်တဖန်အတတ်လိၣ်ဘၣ်အကွၢ်အဂီၢ်တတ်အိၣ်ဖျါဒ်အမ့ၢ် ဟံၣ်ယီတတ်အိၣ်ကဒူး, တတ်အိၣ်ဆူၣ်
အိၣ်ချ့, တတ်အိၣ်တတ်အိၣ်ဒီးကွၢ်ဂီၤထံၣ်တသ့တတ်လိၣ်ဘၣ်သွန်တဖန်န့ၣ်လီၤ.

တတ်တိၣ်ကျဲၤလၢတတ်ကဒူးလိၣ်ထီၣ်ဖးထီၣ်အီၤသွန်တဖန် တတ်ကဘၣ်ထီၣ်ထံထီၣ်စီၤက့ၤ
တတ်ဆိးကါဝဲဒ်န့ၣ်ဆၢၣ်တတ်အိၣ်ယၤလၢအဂ့ၢ်အကျိၤလီၤတတ်လီၤဆဲး ဒီးကဘၣ်ဒီးသန့ထီၣ်အသး
လၢတတ်ပၢၣ်လုၢ်ပၢၣ်ပွၤဒ်အမ့ၢ်တတ်ပၢၣ်ကဲ, တတ်ယုၤယီၣ်ထဲသိး, တတ်တိၣ်ကျဲၤဒီးတတ်ဂီၢ်ဖိၣ်ယုၤဖိးသွန်တ
ဖန်အိၣ်ဝဲၤအသိးန့ၣ်လီၤ.

အဆၢဖိ (၉၇)

တတ်ဂုၤထီၣ်ပသီထီၣ်တတ်တိၣ်ကျဲၤဒီးမုၢ်ကျိၤဝဲၤကွၢ်တတ်ဖံးတတ်မလၢတတ်ကဒူးလိၣ်ထီၣ်ဖးထီၣ်
အီၤသွန်တဖန် ကဘၣ်မ့ၢ်တတ်လၢအမလၢထီၣ်ပုၤထီၣ်က့ၤထံဖိကီၢ်ဖိကမျၢၢ်လၢအအိၣ်ဆိးဖဲပိချိပုၤထူ
လံၤဖိတတ်ကဟုကယၢ်ဟီၣ်ကဝီၤအတတ်လိၣ်ဘၣ်သွန်တဖန် အမဲၣ်ညါတဘၣ်မ့ၢ်တတ်တိၣ်ကျဲၤဒီးတတ်
ဖံးတတ်မသွန်တဖန်လၢ အမတတ်တတ်လီၤကဝီၤပုၤတတၢတတ်ခွဲးတတ်ယၢ်, တတ်လုၢ်အိၣ်သးသမူ, ဒီးခိၣ်
ယၤန့ၣ်ဆၢၣ်သွန်တဖန်ဘၣ်. ဂံၢ်ခိၣ်ထံးတတ်သ့ၣ်ထီၣ်ဘၣ်ထီၣ်ဒီးတတ်တိၣ်ကျဲၤလၢအဒူးအိၣ်ထီၣ်တတ်ဘၣ်
ဒီးဘၣ်ထံးဒ်အမ့ၢ်ကျဲၤမုၢ်ကျဲၤဘိးဒိၣ်, ဝံစိၣ်တိၣ်ကျဲၤတတ်တိၣ်ကျဲၤ, တတ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ့, ဂံၢ်ခိၣ်ထံးတတ်သ့ၣ်
ထီၣ်ဘၣ်ထီၣ်သွန်တဖန်, ဒီးတတ်သွန်ခိၣ်သွန်တဖန် အလီၢ်အိၣ်လၢတတ်ကဘၣ်မအီၤဒ်ကျဲၤလၢအ
ယုၤကလၢအတအိၣ်ဒီးတတ်မဘၣ်ဒီးဘၣ်ထံးခိၣ်ယၤန့ၣ်ဆၢၣ်ဘၣ်အမဲၣ်ညါ ကဘၣ်ဆဲးစိၣ်မူစိၣ်ဝဲၤ
က့ၤပိချိပုၤထူလံၤဖိတတ်ကဟုကယၢ်ဟီၣ်ကဝီၤထံဖိကီၢ်ဖိကမျၢၢ်သွန်တဖန်အတတ်အိၣ်မူအိၣ်ဝဲၤအ
ကျိၤအကျဲ, နီၢ်ကစၢ်တတ်ဒီးသန့လီၤက့ၤသး, ဒီးတတ်အိၣ်မုၢ်ဆိးယၤသွန်တဖန်န့ၣ်လီၤ.

အဆၢဖိ (၉၈)

လီၤကဝီၤပုၤတတၢ, ပိချိပုၤထူလံၤဖိတတ်ကဟုကယၢ်ဟီၣ်ကဝီၤပၤဆုၤတတ်ကမံးတံၢ်, ဒီးခုၣ်
အဲၣ်ယုၤဘျဲးဒဲးကီၢ်ရၣ်ပဒိၣ်ပုၤဘၣ်မူဘၣ်ဒါသွန်တဖန် ကဘၣ်ပၢၣ်ဖိၣ်မၤသကိးတတ်တပုၤယီၤလၢ
တတ်ရဲၣ်ကျဲၤပၢၣ်လီၤ, ကွဲးဒူးအိၣ်ထီၣ်ဒီးမၤဆူၣ်ထီၣ် မလၢပုၤထီၣ်က့ၤတတ်သိၣ်တတ်သီတတ်ဘျဲးဘၣ်ထွဲ
ဒီးမုၢ်ကျိၤဝဲၤကွၢ်တတ်ဖံးတတ်မအတတ်အၢၣ်လီၤ, ပနံၣ်တတ်ကတတ်ဖံးတတ်မ, ဒီးဂံၢ်ခိၣ်ထံးတတ်သ့ၣ်ထီၣ်ဘၣ်

ထိုဦးတော်ဂုဏ်ထိုက်ပသီထိုက်တော်တော်ကျသောတဖန်ပဲ ပီချိုပျာထူလံဖိတ်ကဟုကယာ်ဟီၣ်ကဝီပူ
သွၣ်တဖန်န့ၣ်လီၤ.

အဆာဖိ (၉၉)

တချူးဒီးလၢတၢ်ကဟဲန့ၣ်လီၤမၤဝဲဒၣ်တၢ်ဂုဏ်ထိုက်ပသီထိုက်တော်တော်ကျတမံလၢလၢဒီးဘၣ်
န့ၣ်, အလီၢ်အိၣ်လၢကူၣ်ပနံၣ်ကရၢမ့ၢ်ဂ့ၤ, နီၢ်တဂၤပုၤမ့ၢ်ဂ့ၤ, ကရူၢ်တဖုလၢလၢမ့ၢ်ဂ့ၤ, မ့တမ့ၢ် ကူၣ်
ပနံၣ်လၢကဟဲန့ၣ်လီၤမၤတၢ်တော်ကျသောတဖန် ကဘၣ်ဒုးသ့ၣ်ညါဆိဝဲဒၣ်ခ့ၣ်အဲၣ်ယုၣ်ဘျးဒဲာ်
ကီၢ်ရ့ၣ်ပဒိၣ်ပုၤဘၣ်မုၢ်ဘၣ်ဒါဒီးလီၢ်ကဝီပူထူလံဖိတ်ဒီး ပုၤတဝဲပဲပီချိုပျာထူလံဖိတ်ကဟုကယာ်
ဟီၣ်ကဝီသွၣ်တဖန်န့ၣ်လီၤ. လၢန့ၣ်အမဲာ်ညါ, ဒ်သိးတၢ်တော်ကျအံၤလဲၤအသးဆူညါကသ့အဂီၢ်
အလီၢ်အိၣ်လၢတၢ်ကဟ့ၣ်တၢ်ဆၢကတီၢ်လၢလၢလီၢ်လီၢ် လၢလီၢ်ကဝီကမ့ၢ်လၢအကဘၣ်ဒိဘၣ်ထံး
ခိဖျိတၢ်တော်ကျအံၤသွၣ်တဖန် ကမၤတၢ်ကူၣ်လိာ်တၢ်ပိၣ်ဒီးကလီၤပိာ်ထံသမံသမိးတၢ် ဒီးတက
တီၢ်ပီ တၢ်ကဘၣ်ဒီးန့ၢ်အဝဲသွၣ်တဖန်အတၢ်ပျဲန့ၣ်လီၤ.

ဂံၢ်ခိၣ်ထံးတၢ်သ့ၣ်ထီၣ်ဘျီထီၣ်တၢ်တော်ကျ (မ့တမ့ၢ်) မုၢ်ကျိၤဝဲကွၢ်တၢ်ဖံးတၢ်မၤလၢအမ့ၢ်
တဒီးန့ၢ်လီၢ်ကဝီပုၤတဝဲအတၢ်ဆိၣ်ထွဲ (မ့တမ့ၢ်) တၢ်ဘၣ်သးသ့ၣ်တဖန်ဘၣ်တခီ, အလီၢ်အိၣ်လၢ
တၢ်ကဘၣ်ဟံပတုာ်ကွၢ်အီၤ အမဲာ်ညါ တၢ်ကဆိၣ်ထွဲအီၤပုၤဂ့ၢ်ဝီလုာ်လၢသန့တၢ်သ့ၣ်ထီၣ်ဆိလီၤ
အကွၢ်အဂီၢ်တခါအသိးတသ့ဘၣ်န့ၣ်လီၤ.

အဆာဖိ (၁၀၀)

ကျိၣ်စ့အထိးနါလၢတၢ်ဒီးန့ၢ်အီၤလၢတၢ်ဂုဏ်ထိုက်ပသီထိုက်တော်တော်ကျ ဒီးတၢ်ထူးထီၣ်မၤကၤ
န့ၣ်ဆၢတၢ်အိၣ်ယၤဒ်အမ့ၢ် ဟီၣ်လၢတၢ်ထူးတၢ်တီၤလၢအတဘၣ်ထွဲဒီးပုၤနီၢ်တဂၤ (မ့တမ့ၢ်) ပုၤ
အါဂၤအစုလီၢ်ခိၣ်ခိၣ်ပဲပီချိုပျာထူလံဖိတ်ကဟုကယာ်ဟီၣ်ကဝီသွၣ်တဖန်န့ၣ်, အလီၢ်အိၣ်လၢတၢ်
ကဘၣ်ဘိးဘၣ်ရၤလီၤဒုးသ့ၣ်ညါအီၤဆူလီၢ်ကဝီပုၤတဝဲ, ပီချိုပျာထူလံဖိတ်ကဟုကယာ်ဟီၣ်က
ဝီပုၤဆုတၢ်ကမံးတံာ်, ဒီးခ့ၣ်အဲၣ်ယုၣ်ဘျးဒဲာ်ကီၢ်ရ့ၣ်ပဒိၣ်ပုၤဘၣ်မုၢ်ဘၣ်ဒါသ့ၣ်တဖန်အအိၣ်
န့ၣ်လီၤ. ထံဖိကီၢ်ဖိကမ့ၢ်သ့ၣ်တဖန်အတၢ်ခွဲးတၢ်ယာ်အိၣ်လၢကယုထီၣ်ခိသ့တၢ်ဟဲန့ၣ်တနီၤလၢမုၢ်
ကျိၤဝဲကွၢ်တၢ်ဖံးတၢ်မၤသ့ၣ်တဖန်အဖိခိၣ်ဒီးမ့တမ့ၢ်ဘၣ်တခီအဝဲသ့ၣ်တၢ်ခွဲးတၢ်ယာ်အိၣ်လၢက
တြိဝဲဒၣ်မုၢ်ကျိၤဝဲကွၢ်တၢ်ဖံးတၢ်မၤဒီးတၢ်ဟူးတၢ်ဂဲၤဒ်အံၤသ့ၣ်တဖန်န့ၣ်လီၤ.

ပုၤထူလံဖိတ်ဒီးလီၢ်ကဝီပုၤတဝဲသ့ၣ်တဖန်အိၣ်ဒီးတၢ်ခွဲးတၢ်ယာ်လၢလၢပျဲပျဲ လၢကန့ၢ်သူ
န့ၢ်ပၤ, ပၤဆုရဲၣ်ကျဲးဒီးအိၣ်ဆိးဖံးအိၣ်မၤအိၣ်လၢဟီၣ်ခိၣ်ကပံာ်တၢ်လီၢ်တၢ်ကျဲးဒီးန့ၣ်ဆၢတၢ်အိၣ်ယၤ
ဝးတရံး ပဲပီချိုပျာထူလံဖိတ်ကဟုကယာ်ဟီၣ်ကဝီပူန့ၣ်လီၤ. လၢတၢ်ဂ့ၢ်ဒ်အံၤအယိ, ကျိၣ်စ့အ
ထိးနါလၢကူၣ်ပနံၣ်ကရၢဒီးန့ၢ်အီၤလၢအဝဲသ့ၣ်တၢ်တော်ကျဲးဒီးတၢ်ဖံးတၢ်မၤအဖိခိၣ်သ့ၣ်တဖန်အံၤတ

ဘဉ်အါန့ၣ်ဒီးကျိၣ်စုထိးနါလါလီၢ်ကဝီပုၤတဝါလါအဘဉ်ဒိဘဉ်ထံးလိလိ လါတၢ်တိၣ်ကျဲအတၢ်ဟူးတၢ်ဂဲၤဒ်အံၤသ့ၣ်တဖၣ်ဒီးန့ၢ်အီၤဘဉ်န့ၣ်လီၤ.

အဆၢဖိ (၁၀၁)

ပီၣ်ခါပုၤထူလံၤဖိတၢ်ကဟုကယၢ်ဟီၣ်ကဝီပုၤဆုၤတၢ်ကမံးတံၣ်ကတီၢ်ခိၣ်ရိၣ်မဲလါတၢ်လီၤကွၢ်စ့ၣ်ကယၢ်က့ၢ်တၢ်ဟူးတၢ်ဂဲၤသ့ၣ်တဖၣ် ဒီးရဲၣ်ကျဲနီၤလီၤကျိၣ်စုတၢ်ဆိၣ်ထွဲမၤစၢၤဒီးတၢ်န့ၢ်ဘျးန့ၢ်ဖျိၣ်လါအဂၤသ့ၣ်တဖၣ်ဆူပုၤတဝါလါအဘဉ်ဒိဘဉ်ထံးသ့ၣ်တဖၣ်အအိၣ်ဒိတၢ်တီၤဖၤအိၣ်မးဒီးတၢ်ထဲသိးတုၤသိးအကျဲအိၣ်ဝဲအသိးန့ၣ်လီၤ.

လီၢ်ကဝီပုၤတဝါသ့ၣ်တဖၣ် ကဘဉ်ဟ်ဖျိၣ်မၤသကိးတၢ်တပူၤပီၤလါတၢ်ဒုးအိၣ်ထီၣ်တၢ်ယုၣ်လီၤဘျါလီၤတၢ်ဂ့ၢ်လိၣ်ဘျိၣ်လိၣ်ဒီးတၢ်သဘဉ်သဘုၣ်တၢ်မၤအကျိၣ်အကွၢ် ဒီးတကတီၢ်ပီၤကဘဉ်တၢ်ပီၣ်ကျဲယုၣ်ကျဲဖိးက့ၢ်ဂီၤဘဉ်ထွဲဒီးတၢ်ဟ့ၣ်နီၤလီၤလိၣ်သးတၢ်န့ၢ်ဘျးန့ၢ်ဖျိၣ်အတၢ်အၢၣ်လီၤလါပုၤတဝါသ့ၣ်တဖၣ်အဘဉ်စၢၤ ဒ်သိးတၢ်ထုးထီၣ်ဟီၣ်လၢ်တၢ်ဖံးတၢ်မၤဒီးတၢ်ဂုၤထီၣ်ပသီထီၣ်တၢ်တိၣ်ကျဲသ့ၣ်တဖၣ် အသုတဒုးအိၣ်ထီၣ်တၢ်မၤတတီၢ်တၢ်တြၢ်, တၢ်ဘဉ်ဒိဘဉ်ထံး, မ့တမ့ၢ် တၢ်ကွၢ်တလီၤတၢ်သ့ၣ်တဖၣ်တဂ့ၤအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

အဆၢဖိ (၁၀၂)

လါတၢ်တြီၤဆါက့ၢ်ခိၣ်ယၢၤန့ၢ်ဆၢၣ်အတၢ်ဟးဂုၤဟးဂီၤဒီး တၢ်တြီၤဆါမၤဖၢ်လီၤတၢ်ကသုၣ်ကသံးတၢ်ဆိတလဲအတၢ်ဘဉ်ဒိဘဉ်ထံးဖဲပီၣ်ခါပုၤထူလံၤဖိတၢ်ကဟုကယၢ်ဟီၣ်ကဝီအဂီၢ်, ခုၣ်အဲၣ်ယုၣ်ဘျးဒဲၣ်ကီၢ်ရၣ်ပဒိၣ်ပုၤဘဉ်မုၢ်ဘဉ်ဒါဒီးလီၢ်ကဝီပုၤတဝါသ့ၣ်တဖၣ် ကဟ်ဖျိၣ်မၤသကိးတၢ်တပူၤပီၤလါတၢ်မၤစုၤလီၤကွၢ်တၢ်ဆိးကါထုးထီၣ်ဟံၣ်မဲၣ်ထံကလၢ်ကၢ်သဝံ (greenhouse gases) လါအဘဉ်အဘဉ်သိးဒီးအိၣ်ဒီးတၢ်စုၣ်တၢ်ပျၢ်သ့ၣ်တဖၣ် ခိဖျိတၢ်စိၣ်ကဖိထီၣ်ဒီးဟ်ဒိၣ်မၤဆိက့ၢ်တၢ်ဒီးန့ၢ်သဟီၣ်ဂံၢ်ဘါတၢ်အိၣ်ယၢၤအကျိၣ်အကျဲလါအကဆီၤ ဒီးလါအတဒုးအိၣ်ထီၣ်တၢ်ဘဉ်အဘဉ်သိသ့ၣ်တဖၣ်တဂ့ၤအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

ပုၤထူလံၤဖိဒီးလီၢ်ကဝီပုၤတဝါဖဲပီၣ်ခါပုၤထူလံၤဖိတၢ်ကဟုကယၢ်ဟီၣ်ကဝီသ့ၣ်တဖၣ်အတၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်အိၣ်လါ တၢ်ကဘဉ်ဒုးပၣ်ယုၣ်ပၣ်ဂီၢ်အဝဲသ့ၣ်ဖဲတၢ်မၤတၢ်ဆါတဲာ်ကျိၣ်ကျဲအဆၢကတီၢ်ဒီးတကတီၢ်ပီၤ ခုၣ်အဲၣ်ယုၣ်ဘျးဒဲၣ်ကီၢ်ရၣ်ပဒိၣ်ပုၤဘဉ်မုၢ်ဘဉ်ဒါသ့ၣ်တဖၣ် အမူအဒါအိၣ်လါကဘဉ်ဒုးသ့ၣ်ညါအဝဲသ့ၣ်လါ မ့ၢ်တၢ်ဆိတလဲသဟီၣ်ဂံၢ်ဘါကျိၣ်ကျဲသနူလါအမၤသီထီၣ်ကဒါက့ၢ်အသးသ့ (renewable energy transitions) မ့တမ့ၢ် တၢ်ဂုၤထီၣ်ပသီထီၣ်တၢ်တိၣ်ကျဲသ့ၣ်တဖၣ်အံၤဒုးအိၣ်ထီၣ်တၢ်လီၤဘဉ်ယိၣ်လါပုၤကူပုၤကညီအတၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ မ့တမ့ၢ်မၤဟးဂုၤဟးဂီၤခိၣ်ယၢၤန့ၢ်ဆၢၣ်သ့စ့ၢ်ကိးခါန့ၣ်လီၤ.

အဆာဒိန် (၅) ဟိန်ခိန်ကပံင်ဒီးတံးဆဲးတံးလၢအတံးန့ၢ်သါ

အကူၢ် (၅.၁) တံးဘျးမိၢ်ပျံၢ်သ့ၣ်တဖၣ်လၢတံးန့ၢ်သ့ၣ်ပၤဟိန်ခိန်ကပံင်ဒီးယံၣ်

အဆာဖိ (၁၀၃)

တံးဘျးမိၢ်ပျံၢ်အဆာဖိလၢလံာ်သ့ၣ်တဖၣ်အံၤတံးကွဲးပံၤလီၤအိၣ်သိးကဆိၣ်ထွဲက့ၤ တံးဒုးအိၣ်ထီၣ်တံးသိၣ်တံးသီတံးဘျး, တံးမၤကျဲးသန့ (ဖိလံစံၣ်), ဒီးတံးဘျးသဲးစးဘၣ်ထွဲဒီးတံးန့ၢ်သ့ၣ်ပၤဟိန်ခိန်ကပံင်ဒီးယံၣ်ဖဲပီၣ်ချိပျံၢ်ထူလံာ်ဖိတံးကဟုကယံၣ်ဟိန်ကဝီၤန့ၣ်လီၤ. လၢန့ၣ်အမဲၣ်ညါ, တံးဘျးမိၢ်ပျံၢ်အဆာဖိလၢလံာ်သ့ၣ်တဖၣ်အံၤအတံးပညိၣ်တခီမ့ၢ်ဒ်သိး တံးကမၤလၢထီၣ်ပျဲထီၣ်က့ၤ လီၤကဝီၤပျံၢ်တတၢအတံးမိၣ်န့ၢ်သးလီၤဒီးတံးမုၢ်လၢသ့ၣ်တဖၣ်အယိ ဘၣ်တံးကွဲးဒုးအိၣ်ထီၣ်အိၣ်လၢအတံးအိၣ်ဒီးတံးမၤစၢ်လီၤဒီးအိၣ်တူၣ်အိၣ်ကလီၤကွံာ်ပျံၢ်တတၢတံးပၤတံးပြးသန့လၢအအိၣ်ပံာ်တ့ၢ်လံာ်အသး (မ့တမ့ၢ်) ထီၣ်ဒါမၤဟးဂီၤပျံၢ်တတၢတံးန့ၢ်တံးယံၣ်သ့ၣ်တဖၣ်ဘၣ်န့ၣ်လီၤ.

အဆာဖိ (၁၀၄)

ဟိန်ခိန်ကပံင်ဒီးတံးတခါလၢပျံၢ်ထူလံာ်ဖိဒီးလီၤကဝီၤပျံၢ်တတၢဖဲပီၣ်ချိပျံၢ်ထူလံာ်ဖိတံးကဟုကယံၣ်ဟိန်ကဝီၤသ့ၣ်တဖၣ်အတံးအိၣ်မူအိၣ်ဂဲၤ, အတံးမုၢ်တံး, လုၢ်လၢထူသန့ဒီးတံးဆဲးတံးလၢသ့ၣ်တဖၣ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. လၢတံးန့ၢ်အယိ, ပျံၢ်ထူလံာ်ဖိဒီးလီၤကဝီၤပျံၢ်တတၢဖဲပီၣ်ချိပျံၢ်ထူလံာ်ဖိတံးကဟုကယံၣ်ဟိန်ကဝီၤသ့ၣ်တဖၣ်အတံးန့ၢ်တံးယံၣ်အိၣ်လၢ တံးကဘၣ်ဒုးသ့ၣ်ညါ, ကူၣ်လိာ်တၢၣ်ပီၣ်သကိး, ဒီးပံၤပျံၢ်ပံၤဂီၢ်အဝဲသ့ၣ် ဖဲတံးမၤတံးဆာတံာ်အကျိအကျဲဘၣ်ထွဲဒီးတံးကွဲးဒုးအိၣ်ထီၣ်တံးသိၣ်တံးသီတံးဘျး (မ့တမ့ၢ်) တံးမၤကျဲးသန့ (ဖိလံစံၣ်) အဆာကတီၢ်န့ၣ်လီၤ. လၢန့ၣ်အမဲၣ်ညါ, အဝဲသ့ၣ်တံးန့ၢ်တံးယံၣ်အိၣ်စ့ၢ်ကိးလၢတတူၢ်လိာ် (ထီၣ်ဒါ) တံးဒုးလိၣ်ထီၣ်ဖးထီၣ်တံးဟူးတံးဂဲၤတမံၤလၢလၢအကဒုးအိၣ်ထီၣ်တံးဘၣ်ဒိဘၣ်ထံး (မ့တမ့ၢ်) ဆိတလဲကွံာ်အဝဲသ့ၣ်တံးအိၣ်မူအိၣ်ဂဲၤအကျိအကျဲသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

အဆာဖိ (၁၀၅)

ပျံၢ်ထူလံာ်ဖိဒီးလီၤကဝီၤပျံၢ်တတၢဖဲပီၣ်ချိပျံၢ်ထူလံာ်ဖိတံးကဟုကယံၣ်ဟိန်ကဝီၤသ့ၣ်တဖၣ် အတံးန့ၢ်တံးယံၣ်အိၣ်လၢဟိန်ခိန်ကပံင်, ဟိန်ကဝီၤတံးလီၤတံးကျဲး, ဒီးန့ၣ်ဆၢၣ်တံးအိၣ်ယၢလၢအဝဲသ့ၣ်န့ၢ်သ့ၣ်ပၤဒီးအိၣ်ဆိးမၤအိၣ်မၤအိၣ်တံးလံာ်အိၣ်လုၢ်လၢထူသန့တံးလီၤစၢၤလီၤသ့ၣ်အိၣ်ပံာ်တ့ၢ်လံာ်အသိးသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. လၢတံးန့ၢ်အယိ, အဝဲသ့ၣ်တဖၣ်တံးတဘၣ်သုးကွံာ်အလီၤအကျဲး, နီၤဟးထီၣ်, မ့တမ့ၢ်ထုးဖးကွံာ်အဝဲသ့ၣ်လၢအမိၢ်ပံၤဖဲပီၣ်ချိပျံၢ်ထူလံာ်ဖိဟိန်ခိန်ကပံင်တံးလီၤတံးကျဲးသ့ၣ်တဖၣ်အပူၤဘၣ်.

အဆာဖိ (၁၀၉)

တၢ်ဖဲးခူးဖဲးသံၣ်ဟီၣ်ခိၣ်ကပံၣ်တၢ်လီၢ်တၢ်ကျဲသ့ၣ်တဖၣ် မ့ၢ်တၢ်လၢအဘၣ်ထွဲဒီးပှၤတတဒီး တဖုလၢကီၢ်တဘျီ, နူသဝီတဖျၢၣ် မ့တမ့ၢ် လီၢ်ကဝီတၢ်ပတၢ်ပြးဟီၣ်ကဝီတခါအပူၤန့ၣ်လီၤ. လၢတၢ် န့ၣ်အယံ, အလီၢ်အိၣ်လၢပူၤသဝီ (မ့တမ့ၢ်) ပှၤတတကိးန့ၣ်ဒဲးကဘၣ်ပၣ်ဖျိၣ်မၤသကိးတၢ်ဒီးဆၢ တၢ်သကိးတပူၤယီ လၢတၢ်ကွဲးဒူးအိၣ်ထီၣ်တၢ်သိၣ်တၢ်သီတၢ်ဘျီ ဘၣ်ထွဲဒီးဟီၣ်ကဝီတၢ်လီၢ်တၢ် ကျဲလၢတၢ်ဖဲးအိၣ်ခူးသ့ဒီးတၢ်ပၣ်နီၣ်က့ၤတၢ်ဖဲးတရံးအိၣ်ခူးအဆၢကတီၢ်လၢပူၤနီၢ်တဂၤ. ဟံၣ်ဖိယီ ဖိတန့ၣ်, မ့တမ့ၢ် လၢပှၤတတတန့ၣ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

အဆာဖိ (၁၁၀)

ပှၤလၢတၢ်ချၢဒ်အမ့ၢ်နီၢ်တဂၤပှၤ, ကူၣ်ပနံၣ်ကရၢအါဖုမၤသကိးတၢ် (ခိးဖရၢရှၢၣ်), တၢ်ကရၢ ကရိ, ဒီးပဒိၣ်ပပှၤပှၤဘၣ်မူဘၣ်ဒါလၢအတဖိးသဲးစး လၢအတကဲခၢၣ်စးလၢပီချိပှၤထူလံၤဖိတၢ် ကဟုကယၢ်ဟီၣ်ကဝီသ့ၣ်တဖၣ် တၢ်တဟ့ၣ်အိၣ်တၢ်ပျဲလၢကန့ၣ်လီၤဟံးန့ၢ်ဒီးဆိးကါ, ကၤယၢ် မ့တမ့ၢ် န့ၢ်ပဘၣ်ဟီၣ်ခိၣ်ကပံၣ်တၢ်လီၢ်တၢ်ကျဲနီၣ်တက့ နီၣ်တတီၤဘၣ်.

အဆာဖိ (၁၁၁)

ဟီၣ်ခိၣ်ကပံၣ်တၢ်လီၢ်တၢ်ကျဲလၢအအိၣ်ဖဲခ့ၣ်အဲၣ်ယူၣ်ဘျးဒဲးကီၢ်ရှၢၣ်ပဒိၣ်အတၢ်ပတၢ်ပြး အဖိလၢ်သ့ၣ်တဖၣ် တၢ်မ့ၢ်ဆီတလဲ မ့တမ့ၢ် ဆါအါဆူပှၤတၢ်ချၢသ့ၣ်တဖၣ်အအိၣ်တခီ, ပီချိပှၤထူ လံၤဖိတၢ်ကဟုကယၢ်ဟီၣ်ကဝီထံဖိကီၢ်ဖိကမ့ၢ်သ့ၣ်တဖၣ်အတၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်အိၣ်လၢ တၢ်ကဘၣ် ဒူးသ့ၣ်ညါအါလၢပှၤဘၣ်မူဘၣ်ဒါသ့ၣ်တဖၣ်တဘျီယီ တချးဒဲးလၢတၢ်ဆီတလဲ (မ့တမ့ၢ်) တၢ်ဆါ တၢ်ပှၤဟီၣ်ခိၣ်ကပံၣ်မၤအသးဒဲးဘၣ်န့ၣ်လီၤ.

ထံဖိကီၢ်ဖိကမ့ၢ်သ့ၣ်တဖၣ်အတၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်အိၣ်လၢကပၣ်ယုၣ်ပၣ်ဂီၢ်ဖဲတၢ်မၤတၢ်ဆၢတဲၣ် ဒီးတၢ်တၢ်ပီၣ်ကူၣ်ထီၣ်ဖးလီၤတၢ် ဖဲကမ့ၢ်အတၢ်ကူၣ်လိၣ်တၢ်ပီၣ်အဆၢကတီၢ် ဒ်သိးအဝဲသ့ၣ်က ပၣ်လီၤတၢ်ဆၢတဲၣ်တပူၤယီကသ့အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

တၢ်အိၣ်သးမ့ၢ်အိၣ်ထီၣ်ဘၣ်ဖုးလၢခ့ၣ်အဲၣ်ယူၣ်ခိၣ်နၢ်တဖၣ်ဆါကွံၣ်ဟီၣ်ခိၣ်ကပံၣ်လၢအ တအိၣ်ဒီးတၢ်လူၤပိၣ်မၤထွဲတၢ်နဲၣ်ကျဲဒီးတဒီးန့ၢ်ဘၣ်ပှၤလီၢ်ကဝီဖိတဖၣ်အတၢ်သးလီၤပလိၣ်ဘၣ် တခီ, အလီၢ်အိၣ်လၢပှၤလီၢ်ကဝီဖိတဘၣ်ကဘၣ်ဒီးန့ၢ်ဘၣ်တၢ်တီတၢ်တြၢ်ဒ်ကီၢ်သူလှၤဟီၣ်ခိၣ်က ပံၣ်ကျဲသနူ (ဖိလံစံၣ်) တၢ်နဲၣ်ကျဲအိၣ်ဝဲအသိးန့ၣ်လီၤ.

အဆာဖိ (၁၁၂)

တၢ်ကရၢကရိ, ကူၣ်ပနံၣ်ကရၢအါဖုမၤသကိးတၢ် (ခိးဖရၢရှၢၣ်), ကူၣ်ပနံၣ်, နီၢ်တဂၤပှၤဒီး ပဒိၣ်ပပှၤပှၤဘၣ်မူဘၣ်ဒါလၢအတဖိးသဲးစးလၢအတဘၣ်ထွဲဘျးစဲလိၣ်အသးဒီးပီချိပှၤထူလံၤဖိတၢ်

ကဟုကယာ်ဟီၣ်ကဝီထံဖိကီၣ်ဖိကမုၢ်သ့ၣ်တဖၣ် အတၢ်ခွဲးတၢ်ယာ်တအိၣ်လၢကဟံးန့ၢ် (မ့တမ့ၢ်) ကလုာ်ဘၢဒိၣ်စိဒိၣ်ကမီၤလၢဟီၣ်ခိၣ်ကပံာ်ဒီးတၢ်လီၢ်တၢ်ကျဲသ့ၣ်တဖၣ်ဖဲပိချီပုၤထူလံၤဖိတၢ်ကဟု ကယာ်ဟီၣ်ကဝီအပူၤဘၣ်.

အကူၢ် (၅.၂) တၢ်ဟံးယာ်ဟၤယာ်ဒီးတၢ်မၤမုၢ်မၤဂဲၤထီၣ်က့ၢ်တၢ်ဆဲးတၢ်လၢအတၢ်န့ၢ်သါ

အဆၢဖိ (၁၁၃)

ကီၢ်ပယီၤသုးမိၤစိရိၤအတၢ်ဆိၣ်တၢ်မၤန့ၢ်ဒီးတၢ်ဖိၣ်ပံးလၢတၢ်ကျဲၣ်ကျီသ့ၣ်သန့ (ဖိလံစံၣ်) သ့ၣ်တဖၣ်အယိ ကညီပုၤထူလံၤဖိဖဲပိချီပုၤထူလံၤဖိတၢ်ကဟုကယာ်ဟီၣ်ကဝီသ့ၣ်တဖၣ် ဘၣ်ကွၢ် ဆၢၣ်မဲာ်ဒီးတၢ်တၢ်ဒိၣ်ဒိၣ်မုၢ်မုၢ်လၢအဝဲသ့ၣ်အတၢ်ပာ်လုာ်ပာ်ပုၤအကံာ်အလဲ, တၢ်သ့ၣ်ညါန့ၢ်ဟံး, ဒီးထူသန့တၢ်ဆဲးတၢ်လၢသ့ၣ်တဖၣ်အမဲာ်ညါ အတၢ်မ့ၢ်တၢ်ဒီးတၢ်အရူၢ်အသဲးကံာ်စိတၢ်လၢတၢ်ပုၤ ဒ်ပုၤလီၤဆိတကလုာ်အသိး ဘၣ်တၢ်ဟံးန့ၢ်ဆူၣ်ဒီးမၤလီၤမၤကွံာ်အီၤန့ၣ်လီၤ. လၢတၢ်ဂ့ၢ်ဒ်အံၤသ့ၣ် တဖၣ်အယိ, ပုၤထူလံၤဖိဒီးလီၢ်ကဝီပုၤတဝဲပိချီပုၤထူလံၤဖိတၢ်ကဟုကယာ်ဟီၣ်ကဝီသ့ၣ်တဖၣ် အတၢ်ခွဲးတၢ်ယာ်အိၣ်လၢတၢ်မၤဂုၤထီၣ်ပသီထီၣ်, ကွီးသ့, ဒီးဒုးမုၢ်ဒုးဂဲၤထီၣ်က့ၢ်အဝဲသ့ၣ်တၢ်ဆဲးတၢ် လၢ, လုာ်လၢထူသန့, တၢ်အလုာ်အလၢ, ဒီးတၢ်အဂုၤအဂၤလၢအပၣ်ယုာ်ဒ်အမ့ၢ် မိၢ်လုာ်ပာ်လၢ တၢ်စ့ၢ်တၢ်န့ၢ်, ကျိာ်, လံာ်ခိၣ်လဲၢ်ခိၣ်, ဒီးလုာ်ဖိထါဖိသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

ပိချီပုၤထူလံၤဖိတၢ်ကဟုကယာ်ဟီၣ်ကဝီထံဖိကီၢ်ဖိကမုၢ်သ့ၣ်တဖၣ် ကဘၣ်ပာ်ဖျိၣ်မၤ သကိးတၢ်တပူၤယီၤလၢတၢ်ဟံးယာ်ဟၤယာ်ဒီးတၢ်ပျဲၣ်ထံမၤလီၤတၢ်ဒီးပာ်ကံာ်ပာ်ကျၢၤက့ၢ်မိၢ်ပာ်ဖဲဖုတၢ် သ့ၣ်ညါထူလံၤဒီးတၢ်ဖဲးတၢ်မၤအလုာ်အလၢလၢအဆံးလီၤစ့ၢ်လီၤဒီးလီၤမုၢ်လီၤမၤသ့ၣ်တဖၣ်ဒ်သိးဒီး တၢ်ကသ့ဟံးယာ်ဟၤက့ၢ်အီၤလၢဖိလံၤလၢကဟဲလၢခံတစါသ့ၣ်တဖၣ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

အဆၢဖိ (၁၁၄)

လီၢ်ကဝီပုၤတဝဲဒီးပုၤထူလံၤဖိဖဲပိချီပုၤထူလံၤဖိတၢ်ကဟုကယာ်ဟီၣ်ကဝီသ့ၣ်တဖၣ် အတၢ်ခွဲးတၢ်ယာ်အိၣ်လၢကပၣ်ယုာ်ပၣ်ဂီၢ်, မၤဘၣ်ထွဲသး, ဒီးမၤယုာ်သကိးတၢ်ဒီးပုၤတဝဲအ ဂုၤအဂၤ ဒီးတကတီၢ်ပီၤမၤလိန့ၢ်အါထီၣ်တၢ်လဲၤခိၣ်ဖျိလၢတၢ်ဆဲးတၢ်လၢလၢပုၤအဂုၤအဂၤသ့ၣ်တဖၣ် အအိၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်ကွၢ်တလီၤတၢ် (မ့တမ့ၢ်) တၢ်သ့ၣ်က့ၣ်သးကါတၢ်တခိၣ်တၢ်အက့ၢ်အဂီၢ် တဘၣ် အိၣ်ဖဲတၢ်ဆိးကါသ့ၣ်တၢ်ခွဲးတၢ်ယာ်ဒ်အံၤသ့ၣ်တဖၣ်အဆၢကတီၢ်ဘၣ်.

အဆၢဖိ (၁၁၅)

ထံဖိကီၢ်ကစၢ် ဒ်အမ့ၢ်ကီၢ်ခိၣ်ကီၢ်ခဲၣ်သ့ၣ်တဖၣ်အတၢ်သ့ၣ်ညါထူလံၤ, တၢ်လီၢ်တၢ်လၢ, ဒီးအမူအဒါသ့ၣ်တဖၣ်ပိချီပုၤထူလံၤဖိတၢ်ကဟုကယာ်ဟီၣ်ကဝီထံဖိကီၢ်ဖိ, ပုၤမဲအ့ၣ်ပျၢၤသ့း, ပုၤကူစါယါဘျါတၢ် (သ့ၣ်ဂံၢ်ဝဲၣ်သရၣ်), စံၣ်ညီၣ်ကွီၢ်ဒီးပုၤထူလံၤဖိအခိၣ်အနီၣ်သ့ၣ်တဖၣ် ကဘၣ် ပာ်ကဲဒီးဟံးယာ်ဟၤယာ်သကိးအီၤန့ၣ်လီၤ.

ဖဲကီၢ်တဘၣ်အပူၤ, ပှၤလုၢ်တၢ်အခိၣ်မ့ၢ်တအိၣ်လၢ (မ့တမ့ၢ်) မ့ၢ်သံမ့ၢ်ပှၢ်ဘၣ်ဖးတချး
ဒီးလၢအဝဲသ့ၣ်ဟ့ၣ်ခိၣ်ဟ့ၣ်နီၤအတၢ်သ့ၣ်ညါထူလံၤဒီးတၢ်သ့တၢ်ဘၣ်ဆူဖိလံၤသ့ၣ်တဖၣ်အအိၣ်ဒီး
ဘၣ်တခီ, လီၢ်ကဝီၤပှၤတဝၢသ့ၣ်တဖၣ်ကဆၢတဲာ်သကိးတပူၤယီၤလၢ မ့ၢ်တၢ်ဒုးမုၢ်ဒုးဂဲၤထီၣ်က့ၤဒီးတၢ်
သ့ၣ်ထီၣ်ဆိလီၤကဒါက့ၤကီၢ်တၢ်ပတၢ်ပြးသနူ (မ့တမ့ၢ်) မိၢ်လုၢ်ပၢ်လၢတၢ်ပဆၢရဲၣ်က့ၤအက့ၢ်အ
ဂီၤ, တၢ်ကရၢကရိ, ဒီးတၢ်သိၣ်တၢ်သီတၢ်ဘျၢသ့ၣ်တဖၣ် အလီၢ်အိၣ် တအိၣ်လဲၣ်န့ၣ်လီၤ.

အဆၢဖိ (၁၁၆)

လၢတၢ်ဒီသအဒီးတၢ်ပၢ်ပနီၣ်လီၤက့ၤသးဒ်ပှၤလီၤဆိတကလုၢ်အသိး, အလီၢ်အိၣ်လၢပိချိပှၤ
ထူလံၤဖိတၢ်ပဆၢဟီၣ်ခိၣ်ကပံာ်ဒီးတၢ်ကဟုကယၢ်ဟီၣ်ကဝီၤထံဖိကီၢ်ဖိကမျၢၢ်သ့ၣ်တဖၣ် ကဘၣ်
ဟ်ကဲဒီးဟံးယၢ်ဟံးယၢ်က့ၤကညီထူလံၤအတၢ်မ့ၢ်တၢ်သ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. လၢတၢ်န့ၣ်အယိ, ကညီ
မိၢ်ပၢ်ဖဲတၢ်ဆဲးတၢ်လၢ, ကျိၣ်, လံာ်ဇိးလဲာ်ဇိး, တၢ်ကူစါယါဘျါကျိၣ်ကျဲ, လုၢ်လၢ်ထူသနူတၢ်စုသ့ၣ်ခိၣ်
ဘၣ်, တၢ်ဒုတၢ်ဒိ, ဇွဲလၢတၢ်သ့တၢ်ဘၣ်, ဒီးမိၢ်လုၢ်ပၢ်လၢတၢ်စ့ၢ်တၢ်န့ၣ်သ့ၣ်တဖၣ် တၢ်ကဘၣ်ဟ်လုၢ်
ဟ်ပှၤဒီးဟံးယၢ်ဟံးယၢ်က့ၤအိၤန့ၣ်လီၤ. ကူၣ်သ့ပီညါအတၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲလၢသ့ၣ်ဘီၣ်သးစၢ်အဂီၢ်,
ဒ်ပစံးတၢ်အသိးကညီကလုၢ်အတၢ်မ့ၢ်တၢ်, တၢ်ဆဲးတၢ်လၢအတၢ်န့ၣ်သိးဒီးတၢ်ဖဲတၢ်မအလုၢ်အလၢ
တဖၣ် ကဘၣ်မ့ၢ်တၢ်သ့ၣ်တဖၣ်လၢတၢ်ကဘၣ်ဟ်ဒိၣ်မဆိအိၤန့ၣ်လီၤ.

ဘျံးဒဲာ်ကီၢ်ရ့ၣ်ထံဖိကီၢ်ဖိကမျၢၢ်သ့ၣ်တဖၣ် ကဘၣ်ကျဲးစးဂဲၤလိာ်သကိးတပူၤယီၤလၢတၢ်
မၤနီၣ်မၤယါဒီးဟ်ကီၢ်က့ၤအဝဲသ့ၣ်အတၢ်စံာ်စိၤတဲာ်စိၤ လၢအဘၣ်တၢ်ကွဲးနီၣ်ကွဲးယါဒီးတၢ်တဲယုၤ
အိၤသ့ၣ်တဖၣ်, ဒ်ပစံးတၢ်အသိးတၢ်လၢအပၣ်ယုာ်ဒ်အမ့ၢ်တၢ်ယဲၤမုာ်န့ၢ်, တၢ်ယဲၤပူ, ပမ့ၢ်ပပှၢ်အ
တၢ်စံာ်ယဲၤတဲယဲၤလၢပျၢၤ, တၢ်ထုကဖၣ်သၣ်ကမဲး, ဒီးတၢ်သ့ၣ်ညါထူလံၤလၢအဘၣ်တၢ်စိာ်မူစိာ်ဂဲၤ
ဒီးဟ့ၣ်သါယုၤအိၤလၢမိၢ်ပၢ်ဖဲလၢပျၢၤသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်သ့ၣ်တဖၣ်အံၤမ့ၢ်တၢ်အရ့ၣ်ဒိၣ်နီၣ်နီၣ်လၢ
ပှၤတဝၢအတၢ်ဆဲးတၢ်လၢတၢ်န့ၣ်သိးလုၢ်လၢ်ထူသနူတၢ်စ့ၢ်တၢ်န့ၣ်သနူအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

အဆၢဖိ (၁၁၇)

ကူၣ်သ့ပီညါမ့ၢ်ခိၣ်တယၢ်တၢ်လိၣ်နီၣ်နီၣ်တခါလၢလီၢ်ကဝီၤပှၤတဝၢဖဲပိချိပှၤထူလံၤဖိတၢ်ပဆၢ
ဟီၣ်ခိၣ်ကပံာ်ဒီးတၢ်ကဟုကယၢ်ဟီၣ်ကဝီၤသ့ၣ်တဖၣ်အဂီၢ်လၢတၢ်မၤလၢထီၣ်ပဲၤထီၣ်က့ၤအဝဲ
သ့ၣ်နီၣ်ကစၢ်တၢ်စံာ်ညီၣ်ပၤလီၤသးခွဲးယၢ်ဒီးတကတီၢ်ပီၤလၢတၢ်မၤဆူၣ်ထီၣ်က့ၤအဝဲသ့ၣ်ပှၤဂ့ၢ်ဝီ, မ့ၢ်
ကျိၣ်ဝဲၤကွာ်, ထံရူၢ်ကီၢ်သဲးဒီးတၢ်ဆဲးတၢ်လၢတၢ်န့ၣ်ပၤလီၤက့ၤသးအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. လၢတၢ်ဂ့ၢ်ဒ်အံၤအ
ယိ, ပိချိပှၤထူလံၤဖိတၢ်ကဟုကယၢ်ဟီၣ်ကဝီၤထံဖိကီၢ်ဖိကမျၢၢ်သ့ၣ်တဖၣ်အတၢ်သ့တၢ်ဘၣ်ဒီးတၢ်
ခွဲးတၢ်ယၢ်အိၣ်လၢကဒိးန့ၢ်, ဒုးအိၣ်ထီၣ်ဒီးကၤယၢ်က့ၤအဝဲသ့ၣ်တၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့သနူ ဒီးကရၢ
တၢ်သ့ၣ်ထီၣ်ဆိလီၤအက့ၢ်အဂီၤသ့ၣ်တဖၣ်, ဒီးတၢ်သိၣ်လိဒီးတၢ်ဖဲလိမၤဒီးအကျိၣ်အကျဲဒ်အနီၢ်ကစၢ်
အကျိၣ်အိၣ်ဝဲအသိးန့ၣ်လီၤ.

ပီချီပုထူလံဖိတံကဟုကယာ်ဟီၣ်ကဝီပေဆုတံကမံးတံးဒီးခွၣ်အဲၣ်ယုၣ်ဘျံးဒဲးကီၣ်ရၣ် ပဒိၣ်ပုဘၣ်မူဘၣ်ဒါသ့ၣ်တဖၣ် ကဘၣ်ပာ်ဖျိၣ်မေသကိးတံတပူယီလတံသ့ၣ်ထီၣ်ကုၣ်သ့ပီညါက ရာလအအုၣ်ကီၣ်ဒီးပံးယာ်ပာ်က့ၤကညီပုထူလံဖိသ့ၣ်တဖၣ်အလုၢ်လံထူသန့ဒီးတံဆဲးတံ လာသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

အဆာဖိ (၁၁၈)

ကီၣ်ပယီတံသဘံၣ်သဘုၣ်လာအမတ့ၢ်လံအသးဖးယံးဖးထီအံၤ ဒုးအိၣ်ထီၣ်တံဘၣ်ဒိ ဘၣ်ထံးဒိၣ်ဒိၣ်မုၢ်မုၢ်လထံဖိကီၣ်ဖိကမုၢ်ဖဲဘျံးဒဲးကီၣ်ရၣ်သ့ၣ်တဖၣ် က့ၢ်ဂီၤအိၣ်ဖျါဆဲးလတံန့ၢ် သါ (အဒိ. တံၣ်ဒုၣ်တံထူဒီးမိၢ်ပံးဖုဟီၣ်ခိၣ်ကပံာ်တံလီၢ်တံကျဲ) အဖိခိၣ်အမဲာ်ညါ အိၣ်ကလိၤ ဒီးမလီၤမံာ်ကွံာ်စ့ၢ်ကိးက့ၢ်ဂီၤထံၣ်တသ့ဆဲးလတံန့ၢ်သာ် ဒ်အမ့ၢ်အဝဲသ့ၣ်က့ၢ်သ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. ပုထူလံဖိဒီးလီၢ်ကဝီပုတဝဲသ့ၣ်တဖၣ်အတံးခွဲးတံယာ်အိၣ်လာကဘၣ်ကွီးသူ, ဆိးကါ, မမူမာ် ရဲ, ဒီးသိၣ်လိမယုက့ၤအဝဲသ့ၣ်အက့ၢ်, လီၤဆီဒဲးတံ ကညီဖျါထာတံကတံးဒီးတံကွဲးက့ၢ်လီၤ ဆီလိာ်သးသ့ၣ်တဖၣ်လာတံသဘျုးဒီးလာတံမအံၤသ့ဖျိဖျါဖျါအပူန့ၣ်လီၤ.

အဆာဖိ (၁၁၉)

ပုထူလံဖိဒီးလီၢ်ကဝီပုတဝဲပီချီပုထူလံဖိတံကဟုကယာ်ဟီၣ်ကဝီသ့ၣ်တဖၣ်ပာ် ကဖာလအသးဒိၣ်မလအကွီးသူဒီးစိာ်မုစိာ်ဂဲၤဘၣ်က့ၤဒီးအဝဲသ့ၣ်လုၢ်လံထူသန့ဒီးတံဆဲးတံလာ သ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. လတံန့ၢ်အယံ, အဝဲသ့ၣ်တံခွဲးတံယာ်အိၣ်လာကဟံးယာ်ပာ်ပာ်ဒီးမဆူၣ် ထီၣ်က့ၤအတံးစ့ၢ်တံန့ၢ် တံၣ်ရဲလိာ်လီၤဆီဘၣ်ထွဲဒီးအဟီၣ်ကဝီတံလီၢ်တံကျဲ, န့ဆၢတံအိၣ် ယာ, သ့ၣ်ပုၢ်ဝဲၣ်ပုၢ်, ထံနိ, ဒီးဟီၣ်ခိၣ်ကပံာ်သ့ၣ်တဖၣ်လာတံသဘျုးအပူန့ၣ်လီၤ.

ပီချိတ်ဘျာမိတ်ပျာအပူ ဝီဩလတ်ကဘန်ကွဲဖျါထီဉ်အခိပညီတဖဉ်

- တာဂ်ဂံထံးစံးပီ-မုတ်ဂ်တာဂ်ကျါအခိဉ်ထံးခိဉ်ဘိလတ်ဖုးသုဉ်ညါကွဲပျာဖးတံဖိသုဉ်တဖဉ်လတ်ကသုနာပာ်အါထီဉ်တာလတ်မသးလတ်အပူကွံဉ်, ဖိပစံးတာအသိး တာလတ်အပဉ်ယုဉ်အမုတ်ပျာဂ်ဝီ, မုတ်ကျါဝဲကွံဉ်, တာဆဲးတာလတ်, ဒီးထံရှါကီဉ်သဲးတာအိဉ်သးသုဉ်တဖဉ်ဒီးတကတီဉ်ပီဘန်မနုအယိလတ်ဘန်ကွဲဖုးအိဉ်ထီဉ်တာဘျာမိတ်ပျာတဘုဉ်အံလဲဉ်အဂ်ဂ်.
- တာကွဲဒီတခါ-မုတ်ဂ်ကလုဉ်တခါလတ်အကျါဘတ်ဂ်တာဂ်ကျါခိဉ်သုဉ်လတ်အဘဉ်တာကွဲဖျါထီဉ်အီဖဲတာဘျာမိတ်ပျာတဘုဉ်အံအပူန့ဉ်လီ.
- တာမတကွီဉ်ဒီ-မုတ်လတ်အဲကလံးကျိဉ်တခိတ်သုဉ်ညါအီဖဲအမုတ် (framework) ဒီးမုတ်လတ်ပယီကျိဉ်တခိမုတ်ဝဲဒဉ် (မူဘောင်) န့ဉ်လီ.
- ခိဉ်ယူနုဆာဉ်တာလတ်ပျာဒီတခါ-မုတ်လတ်အဖုးန့ဉ်ဖျါထီဉ်ကွဲခိဉ်ယူနုဆာဉ်အတာအိဉ်ဆုဉ်အိဉ်ချ လတ်အလတ်ပျာဒီးနုဆာဉ်တာမုတ်မဲဒ်အမုတ်မံလတ်ဆဉ်ဖိကီဉ်ဖိ, ထီဉ်ဖိလံဉ်ဖိ, သံဉ်ဖိဖိဖိ, တာမုတ်ဘိ, သုဉ်ပျာဝဉ်ပျာ, ထံနာထံကျိဉ်သုဉ်တဖဉ်အိဉ်မုတ်ကိးတပူယိလတ်တာမုတ်ခဉ်ဒီးတာဆိဉ်ထွဲမလတ်လိဉ်သးယာ်ပယာ်ပယာ် ဒီးဂုထီဉ်ပသီထီဉ်တပူယိန့ဉ်လီ.
- ထီရီ-ထီရီအခိပညီစံးတာန့ဉ် တမုတ်လတ်တံလီဆဲးဘဉ် ဒီးမုတ်လတ်ပယီကျိဉ်တခိပညီညါဒ်အမုတ် (အထွေထွေ) န့ဉ်လီ.
- နုဆာဉ်တာမုတ်တဝါ-မုတ်နုဆာဉ်ဟီဉ်ခိဉ်မဲဉ်ဖံးခိဉ်တတီလတ်အအိဉ်လတ်အိဉ်ပျာဒီးနုဆာဉ်တာမုတ်မဲအါမဲအါကလုဉ်န့ဉ်လီ.
- ပျာတဝါ-မုတ်ပျာတဖုဉ်တထာ မုတ်မုတ် ပျာတဖုတရုလတ်အတာရုလိဉ်ဘဉ်ထွဲလိဉ်အသးဒီးအဟီဉ်ခိဉ်ကပံဉ်တာလီဉ်တာကျဲ, ဟီဉ်ကဝီ မုတ်မုတ် တာအိဉ်တာဆိးအလီဉ်အကျဲဒီးတာမုတ်ကလုဉ်လတ်အအိဉ်ဝးတရံးအဝဲသုဉ်တဖဉ်ဘူးဘူးတံတံန့ဉ်လီ. ဒီးတာရုလိဉ်ဘဉ်ထွဲလိဉ်သးဒ်အံ အိဉ်သုဉ်လီအသးလတ်အဝဲသုဉ်လီကဝီလုဉ်လုဉ်ထုသနု, တာဆဲးတာလတ်အတာမုတ်, နီဉ်ခိဉ်လုဉ်အိဉ်သးသမုဒီးတာအိဉ်မုတ်ဆိးပယုဉ်တဖဉ်အဖိခိဉ်န့ဉ်လီ”
- ယုဉ်က-ဘဉ်တာသုဉ်ညါအါစုဉ်ကိးဒ်အမုတ်အိဉ်စံဉ်အိဉ်ကျါ (မုတ်မုတ်) တာအိဉ်ကအိဉ်ခိးန့ဉ်လီ.
- ပံးပီဉ်ဒီဉ်-မုတ်လတ်အဟ်ဖျါထီဉ်တာတမံလတ်လတ်ဖိပစံးတာအသိး တာဖံးတာမလတ်အဘဉ်တာရဲဉ်ကျဲဒီးဆိလိဉ်ပလီအါလိဉ်တံလီဆဲး, အိဉ်ဒီးအကျါအကျဲမုတ်နီဉ်နီဉ်န့ဉ်လီ.
- အိဉ်လီထာဉ်-မုတ်ကတီဉ်ဝီဩတဖျါလတ် အဟ်ဖျါထီဉ်ကွဲပျာတကလုဉ်လတ် (မုတ်မုတ်) ပျာတဖုဉ်တထာလတ်အဟဲန့ဉ်လီအိဉ်ဆိးတုဉ်လံဖဲတာလီဉ်တာကျဲတတီတီ လတ်ဆါကတီဉ်ဖးယံဉ်အတီဉ်ပူလံန့ဉ်လီ.
- တာအိဉ်မုတ်ဆိးပယု-မုတ်လတ်အဖုးန့ဉ်ဖျါထီဉ်နီဉ်ခိးနီဉ်သးတာအိဉ်ဆုဉ်အိဉ်ချ, တာသုဉ်ဖံးညီသုဉ်တဖဉ်န့ဉ်လီ.

- တော်ယူယိုင်ထဲသိး-မုတ်တော်ထဲသိးတုသိးလအတအိန်ဒီးတော်ဖုန်ထံဉ်ဖုန်ထီဘဉ်န့ဉ်လီၤ.
- တော်ဂုၢ်တြီယာ-ကဘဉ်မုတ်တော်ဂုၢ်တော်ကျိသ့ဉ်တဖဉ်လအဘဉ်တော်ဟ်ပနီဉ်အိၤဒ်ဖိးသဲစးတော်မကျဲအိဉ်ဝဲဒဉ်အသိး.
- ကကီဉ်ဖိးမံ-မုတ်တော်လအဖိးမံလိာ်အသးဒ်တော်အိဉ်သးအိဉ်ဝဲအသိး
- မလိာ်ထီဉ်-မအါထီဉ်, မတုလီၤ,
- တော်ခွဲးတော်ယာ်စကဒိဉ်-မုတ်တော်လဟ်ဖျါထီဉ်က့ၤပုၤထူလံၤဖိးတဖုအတော်ခွဲးတော်ယာ်လအနီၢ်ကစၢ်တော်စံဉ်ညီဉ်ပလီၤသးလအဘဲသ့ဉ်မိာ်ပာ်ဖဲဖုဟီဉ်ခိဉ်ကပံာ်တော်လီၢ်တော်ကျဲ, န့ဆဉ်တော်အိဉ်ယၤ, တော်ဟတော်ပြဲး, ဒီးလုာ်လုာ်ထူသန့ဒီးတော်ဆဲးတော်လသ့ဉ်တဖဉ်အဖီခိဉ်န့ဉ်လီၤ
- ဖိးသဲစးပဒိဉ်-ပဒိဉ်ပပုၤလအဘဉ်တော်ဟ်ပနီဉ်ဒီးယုထာထီဉ်အိၤလအထံဖိကီၢ်ဖိကမျါဒ်ပုၤအါဂုၢ်တော်ဘဉ်သးဒီးဒိဉ်မိဉ်ခြံဉ်စံဉ်တော်မကျဲအိဉ်ဝဲအသိး
- တော်တီၤဖအိဉ်မး-မုတ်တော်လအဟ်ဖျါထီဉ်က့ၤတော်ထဲသိးတုသိးဒီးတော်တီတော်တြါအရူၢ်အသးတခါန့ဉ်လီၤ.
- ဘာရုၢ်-ကနဉ်ယုာ် (မုတမုာ်) ဟ်သ့ဉ်ဟ်သးလအဂုၢ်
- ပျါစီၢ်-မုတ်တော်တၢ်ပိဉ်တဲသကိး, တော်ဟ့ဉ်ခိဟ့ဉ်နီၤ, တော်သိဉ်လိမယုၤအလီၢ်တခါ
- ဇွဲချၢ-တော်ဘဉ်ထွဲဒီးပုၤလအတော်ချၢ မုတမုာ် တော်အိဉ်သးလအတော်ချၢတကယ
- ဇွဲပုၤ-တော်ဘဉ်ထွဲဒီးပုၤလအတော်ကိပုၤတကယ
- ချၢဉ်ချဲ-မုတ်တော်လအထီဒါလိာ်အသးတခါဒီးတခါ
- ခံကွၢ်စီၤကွၢ်-ဆိကမိဉ်ပဲာ်ထံနီၤဖးက့ၤတော်အိဉ်သးလီၢ်တံာ်လီၤဆဲး
- တော်မတပျုာ်တပျီ-တော်မနီၤစံဉ်နီၤစီၤလအစူးကါတော်စုဆုဉ်ခိဉ်တကးအကျိအကျဲ
- ကွီးသု-မုတ်တုၤခိဉ်တုၤတော်မကွၢ်အကျိအကျဲတခါ
- ပုၤမဲအုဉ်ပျုၤသွဲး-အခိပညီစံးတော်န့ဉ်မုာ်ဝဲ ပုၤသ့ဉ်က့ၤသးပုၤလအသ့စံးသ့ကတိၤ, ပုၤနီၢ်ဟ်မိာ်ပာ်ဖဲဖုတော်လုာ်တော်လုာ်ဒီးတော်ပဲာ်ထံနီၤဖး, ထီဉ်ထံဖွးကီၢ်, ထီဉ်မုာ်ဆါလါ, စုာ်တော်ကံာ်တၢ်သ့ သ့ဉ်တဖဉ်အံၤ ဘဉ်တော်ဟ်ပနီဉ်အိၤဒ်အမုာ် ပုၤမဲအုဉ်ပျုၤသွဲးအသိးန့ဉ်လီၤ. ပုၤသ့ဉ်တဖဉ်အံၤမုာ်ဝဲ ပုၤခိဉ်ပုၤမဲဝါ, ပုၤချုးနီၢ်မိာ် တီၢ်နီၢ်ပာ်, ပုၤအုဉ်တော်ဘျဲးယုာ်တော်န့ဉ်, ပုၤအုဉ်တော်ဘျဲးယုာ်တော်လီၤ သ့ဉ်တဖဉ်န့ဉ်လီၤ. ပုၤမဲအုဉ်ပျုၤသွဲးအံၤ မုာ်ပုၤသ့ဉ်တဖဉ်လအတီၢ်န့ဉ်တော်ဒီးသ့ဉ်ညါတော်လီၤ တံာ်လီၤဆဲး, အိဉ်ဒီးတော်သ့တော်ဘဉ်လီၤလီၤဆီဆီသ့ဉ်တဖဉ်န့ဉ်လီၤ. ပုၤမဲအုဉ်ပျုၤသွဲးမုာ်ပုၤလအအဟံးယာ်ဟယာ်လုာ်ဂုၤလုာ်ဝါ, ဒ်ပစံးတော်အသိး မုာ်ပုၤသ့ဉ်တဖဉ်လအဟ်စီဆံ့အသး, တဟးအိဉ်နီၤစီၤတော်ဘဉ် (တော်အုးတော်ယီ), တကတိၤနီၤစီၤတော်ဘဉ်, တဲတော်မုာ်တော်တီၤလအအိဉ်ဒီးတော်ကတိၤလုာ်ခိဉ်ပုၤခိဉ်ဒီးပျဲးဒီးသုးသ့ဉ်လအပီၤသ့ဉ်တဖဉ်န့ဉ်လီၤ.

- ဇွဲလၢတၢ်သ့တၢ်ဘၣ်-မ့ၢ်တၢ်သ့တၢ်ဘၣ်တကလုာ်လၢအပၣ်ဖျါထီၣ်က့ၤ ပုၤကူပုၤကညီတၢ်ထံၣ်တၢ်ဆိကမိၣ် ဒီးတၢ်ကူၣ်ထီၣ်ဖးလီၤဒ်အမ့ၢ်တၢ်တ့တၢ်ဂီၤ (တၢ်ခဲၣ်တၢ်ဂီၤ), တၢ်သ့ၣ်ဝံၣ်သးဆၢ, တၢ်ဂဲၤကလံၣ် ဒီးတၢ်အဂၤသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်ကတိၤတဖျါအံၤ အဲကလံးကိးအီၤလၢ (art) န့ၣ်လီၤ
- ကူၣ်သ့ပီညါ-မ့ၢ်တၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့အက့ၢ်အဂီၤတခါလၢအအိၣ်ဒီးတၢ်ပညိၣ်လၢတၢ်မၤဆူၣ်ထီၣ်က့ၤတၢ်သ့ၣ်ညါန့ၢ်ပၢၢ်, တၢ်သ့တၢ်ဘၣ်, တၢ်ကူၣ်တၢ်ဆး, ဒီးတၢ်ကူၣ်ထီၣ်ဖးလီၤလၢအဂ့ၤဒီးကဲဘျးကဲဖျိၣ်သ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

